

Wolkenpaard

Arie de Ruiter

Arie de Ruiter

Wolkenpaard

We schrijven het jaar 500.

Omgeven door moeilijk te doorkruisen wouden en moerassen leidt men in een Germaanse nederzetting een vredig bestaan. In deze historische setting ontmoeten we twee jonge mensen die de obstakels van het volwassen worden moeten zien te overwinnen en tevens hun liefde voor elkaar moeten beschermen. Een wervend verhaal over vriendschap, liefde en trouw.

Boekarie Products

COLOFON

Wolkenpaard

© 2020 Arie de Ruiter

© 2020 Boekarie Products

www.boekarie.nl

Omslagfoto: Herman Riphagen

Met dank aan Saskia Schouten, Gabi de Ridder en Yvonne Oomen Muurmans voor hun bijdrage aan deze roman.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorzichtig tikt Grumme op de schouder van zijn jongere halfbroertje. Met zijn vinger op zijn lippen maakt hij hem duidelijk dat hij even doodstil moet zijn. Vanuit de hoge boom, die ze met gemak beklommen hebben, ziet hij een konijn lopen. Heel voorzichtig tilt hij zijn hand op, waarin hij een steen vasthoudt. Het beestje hoeft nog maar één sprongetje te maken om goed in het vizier te komen. Ja, daar gaat 'ie! Direct werpt Grumme zijn steen. Keihard en heel precies raakt hij het dier vlak achter zijn oren. Morsdood!

Vol trots klautert hij naar beneden. Het lukt hem steeds beter, om met een steen een klein dier te doden. Het stukje wildbraad zal een welkome aanvulling zijn op de maaltijd.

Veertien jaar is Grumme inmiddels. Zijn broertje Orto is een half jaar jonger. Ook die wordt steeds meer bedreven in de jacht, maar moet

het nog altijd afleggen tegen Grumme. Desondanks zijn zij veel bekwamer in deze manier van jagen dan hun leeftijdgenoten. Het 'steenwerpen' is een methode die zij zelf bedacht hebben. Om goed met pijl en boog om te kunnen gaan, moet je veel oefenen en dat vraagt natuurlijk nogal wat tijd. Daarom wilden zij daarnaast ook nog handig worden in het bijlwerpen, maar deze manier van jagen wordt jongelui van hun leeftijd niet toegestaan. Vandaar deze vinding.

Helaas krijgt Orto vandaag geen kans om ook een jachttrofee te veroveren. De schemering begint al in te vallen. Het is belangrijk om voor het duister in de veilige beschutting van het huis te zijn. Goedgemutst gaan de jongens op huis aan. Ze hebben nog een lange tocht voor de boeg, want ze zijn vandaag, al dwalende, een heel eind het bos ingelopen. Al lopende proberen zij onderweg nog snel even met hun steen of pijl een doel te raken, maar zoals gebruikelijk lukt dat niet want de jacht verlangt heel wat aandacht. Maar door zo bezig te zijn, gaat de tijd

snel en vrij spoedig naar hun gevoel bereiken zij de rand van het bos en stappen ze de uitgestrekte velden op, waar in de zomer landbouw op wordt bedreven. In de verte doemt de silhouet op van hun vredige nederzetting aan de oever van een riviertje. Bij hun thuiskomst is het al bijna donker.

‘Ik laat mijn konijn eerst nog even aan Wiede zien,’ laat Grumme weten.

‘Ik snap niet wat jij bij dat schaap te zoeken hebt, maar je gaat je gang maar,’ antwoordt Orto, die in tegenstelling tot zijn broer nog helemaal geen belangstelling voor meisjes heeft.

Wiede... Grumme vindt haar mooi en doet er alles aan om bij haar in de belangstelling te komen. Dat lukt hem vrij aardig, want zijn bewondering is wederzijds!

‘Jij wordt een echte man, Grumme,’ vertelde ze hem nog niet zo lang geleden. ‘Je krijgt een zware stem en die pluizige haartjes onder je neus zijn ook zo mooi!’

Toen ze hem ook nog een compliment maakte over zijn stoere postuur, had hij haar de haargroei rond zijn mannelijkheid laten zien. Ze zei er niks van, maar haar glimmende ogen spraken duidelijke taal. Over enkele jaren, wanneer hij zich een waardig lid van de nederzetting heeft getoond, mag hij een vrouw uitzoeken. Aan Wiede heeft hij al beloofd, dat hij haar dan zal kiezen.

Nu gaat hij even naar haar toe om haar zijn buit te laten zien. In de bewondering die hij van haar verwacht, wordt hij niet teleurgesteld.

‘Je wordt een groot jager, Grumme,’ voorspelt ze hem. Zonder al te veel woorden nemen ze weer afscheid.

Even later stapt hij zijn ouderlijk huis binnen – een stevig gebouw, opgetrokken uit een vlechtwerk van takken dat met leem is dichtgeplakt. Het vuur waarboven in een ijzeren kookpot het voedsel is bereid, zorgt voor een rokerige atmosfeer. De lichaamswarmte van de runderen in de stal die in een open verbinding met het

woonvertrek staat, zorgt voor een behaaglijke temperatuur. Met welbehagen snuift hij de geur van koemest op, die echt bij hun huis past en hem een gevoel van veiligheid geeft.

Onverschillig gooit hij zijn buit in een hoek. Dat hoort bij zijn stoerheid. ‘Voor morgen,’ is zijn zo nonchalant mogelijke opmerking. Zijn moeder en tante, de beide vrouwen van zijn vader, nemen er nauwelijks notie van. Ze zijn wel gewend, dat één van de mannen dagelijks voor een stuk wildbraad zorgt. Vaak liggen er meerdere stukken vlees te wachten op bereiding, nu hun zoons het jagen zo langzamerhand ook onder de knie beginnen te krijgen. Ze bedanken hem er nauwelijks voor. Slechts met de opmerking ‘ja’ geeft een van hen te kennen, dat ze zijn mededeling gehoord heeft. Stiekem lachend hoort Grumme haar mopperen, dat zij het natuurlijk weer moeten klaarmaken.

‘Zijn mijn schoenen al klaar?’ vraagt hij vervolgens aan zijn zus. Die heeft namelijk onlangs van vader de opdracht gekregen om schoeisel te

maken van de huid van een beer die hij enige tijd daarvoor geschoten had.

‘Nee. Nog lang niet!’ reageert zij furieus. ‘Je denkt toch niet dat ik me voor jou uit de naad ga werken? Ik heb nog wel meer te doen!’

‘Ach meid. Je zit de hele dag alleen maar op je luie kont,’ snauwt Grumme terug.

‘Ophouden jullie!’ springt een van de moeders tussen hen in. ‘Ieder van jullie gaat aan een andere kant van de kamer zitten. Er is hier ruimte genoeg. En houd je mond tegen elkaar.’

De vrouwen zijn wel gewend, dat Grumme en zijn zus elkaar om het minste of geringste in de haren vliegen. Die twee kunnen nu eenmaal slecht met elkaar opschieten.

‘Is vader er nog niet?’ wendt Grumme zich dan maar tot zijn broer.

‘Die is de slaven even op hun lazer aan het geven,’ antwoordt deze. ‘Ze hebben vandaag weer eens geen hout gebracht.’

Even kijkt Grumme bezorgd naar de houtstapel, maar constateert dat er voorlopig nog

genoeg voorraad van in huis is. Hij lacht, als hij zich voorstelt hoe vader zijn beide ondergeschikten ervan langs geeft. Dat hebben Orto en hij zelf al zo vaak ervaren, wanneer ze iets uitspookten dat niet naar zijn zin was.

‘Ik heb honger,’ zegt hij dan. Hij loopt naar de plaats waar het bereide voedsel klaar staat en schept voor zichzelf een bord eten op. Zonder op de anderen te wachten – dat is immers niet de gewoonte – begint hij te bunkeren.

‘Hoef jij niet?’ vraagt hij met volle mond aan zijn broer. Het is eigenlijk een overbodige vraag, want hij weet wel dat Orto nooit zo hongerig is en pas later op de avond wat gaat eten.’

‘Straks,’ is inderdaad zijn korte antwoord.

Grumme echter valt direct aan, wanneer hij binnenkomt na een dag lang in de buitenlucht te zijn geweest. Niet lang nadat hij zijn maaltijd naar binnen heeft gewerkt, zoekt hij zijn rustplaats op, waar hij door een schapenwollen deken warm wordt gehouden. Vrijwel direct valt

hij in slaap en merkt niet meer dat zijn jongere broer en hun moeders ook gaan slapen.

Laat in de avond worden ze wakker van een binnenkomende vader. Hij blijkt een beetje drifstig te zijn, zodat geen van allen het in het hoofd haalt om wat tegen hem te zeggen.

‘De luie varkens,’ gromt hij in zichzelf. ‘Ze hoeven al niet veel te doen na de oogstperiode, maar áls ze een keer wat krijgen opgedragen dan vergeten ze het. Maar ik zal ze wel krijgen!’ Hij weet dat zijn vrouwen wakker zijn en deelt hun mee: ‘Morgenochtend komen ze een nieuwe voorraad hout bezorgen.’

Grumme lacht in zijn vuistje als hij zijn vader zo hoort dreigen. Als die wat in de zin heeft, dan voert hij het ook uit. Er staat die slaven wat te wachten...

Vroeg in de morgen leveren de twee mannen het beloofde hout aan. Kennelijk zijn ze bij het eerste hanengekraai al met hun houthakkerswerk begonnen. Hun houding is onderdanig, zoals het er bij hen is ingehamerd. Maar aan hun humeurige gezichten is duidelijk te zien dat zij niet blij zijn met de uitbrander die ze de avond tevoren van hun meester hebben gekregen. Zwijgend, zoals het hoort, leggen ze het hout op de daarvoor bedoelde plaats. Wanneer ze aanstalten maken om te vertrekken, zegt één van de vrouwen: ‘Gooi een paar blokken op het vuur.’

Haar stem is streng en gebiedend, waarmee ze duidelijk laat blijken dat zij — een vrouw — hoger in rang staat dan de slaven. Zij doen wat hun is opgedragen en vertrekken.

‘Ze mogen blij zijn dat vader al weg is,’ merkt Grumme op, ‘want anders zouden ze nog een keer de wind van voren krijgen.’

‘Ik denk dat ze er met dit klusje niet vanaf komen,’ bevestigt Orto lachend. ‘Vader zal hun nog wel meer hebben opgedragen.’

Niet veel later trekken de jongens er weer opuit. Door de vrieskou vormen zich om hun monden wolkjes van de warme lucht die zij uitademen. Het ijzige weer laat hen rillen, maar ze denken er niet aan om terug naar huis te gaan. Het ligt Grumme en Orto helemaal niet om tussen de muren van hun huis te zitten. Wat moeten zij daar de hele dag doen? Ze zouden zich vervelen, dus gaan klieren en hun moeders de gilzenuwen bezorgen. Bovendien zouden ze constant ruzie hebben met de andere broertjes en zusjes.

‘Wat gaan we doen?’

‘Eigenlijk heb ik wel zin om te gaan vissen.’

‘Daar kijk ik wel voor uit. Je hoeft maar één voet in het water te zetten en hij vriest er bijna vanaf.’

Inderdaad..., de jongens zijn best wel gehard en kunnen een stootje verdragen. Maar om in

het ijskoude water te gaan staan om een paar vissen te vangen... Dát hebben ze er niet voor over. Ze besluiten om in het bos met boog en pijlen te gaan oefenen.

Jagen... vissen... voedsel verzamelen. Dát is het eerste waar mannen zich vanaf de kindertleeftijd in moeten oefenen. Het meest noodzakelijke voor een mens om te blijven leven, is immers voedsel. Goedgemutst gaan ze op stap naar het woud, om spelenderwijs de jacht steeds meer onder de knie te krijgen.

Het jagen brengt wel risico's met zich mee. Ze moeten oppassen voor beren en wolven, want dat zijn geen lieverdjies. Meestal maken die zich wel uit de voeten als ze een mens horen aankomen, maar niet altijd. Je moet steeds weer op je hoede zijn en ervoor zorgen dat je niet te dicht bij ze in de buurt komt.

‘Ik ga vandaag een beer schieten,’ deelt Grumme heldhaftig mee.

‘Dat lukt je nooit,’ dient zijn jongere broer hem van repliek. ‘Dat is voor volwassenen al

moeilijk, laat staan voor jou. En trouwens: hoe zou je die klus willen klaren?’

‘Met pijn en boog, natuurlijk. Hoe zou het anders moeten?’ Grumme lijkt helemaal niet te twifelen aan zijn eigen behendigheid.

‘Ach joh. Je mag daar dan beter mee kunnen omgaan dan ik, maar een beer schieten... Dat lukt je nog lang niet.’

‘Wacht maar af.’

Als teken van zijn bekwaamheid richt Grumme zijn pijl in de richting van een overvliegende meeuw. Hij spant zijn boog, laat de pees los en flits..., daar gaat de pijl de lucht in..., meters langs de vogel heen.

‘Zie je nou wel,’ merkt Orto op met enige spot in zijn stem.

‘Dit was gewoon pech, gewoonlijk raak ik zo’n beest in één keer.’

Orto maakt verder geen woorden vuil aan de branie van zijn broer. Grootspraak ligt nu eenmaal in zijn aard. Het eigenaardige is wel dat Grumme in zijn eigen opschepperij gelooft...

Al van verre horen de jongens dat er bomen gekapt worden.

‘Houthakkers,’ constateren zij. Niets bijzonders dus. Regelmatig wordt er ergens een boom omgehouden.

De jongens lopen het bos in en beoefenen hun jachtkunst. Het lukt nog niet om een dier met pijl en boog te treffen. Daarom oefenen ze op een boomstam, waarbij ze proberen een stip te raken, die er met modder op is aangebracht. Doorgaans lukt het hen wel om hun pijl in de bast van de boom te schieten, maar de stip raken zij zelden. Dát vereist nog heel wat oefening. Het steenwerpen beheersen zij veel beter.

Na verloop van tijd wordt hun aandacht getrokken door het kabaal van een vallende boom.

‘Die hebben ze omver,’ stelt Grumme vast. ‘Laten we nu gaan kijken, wie daar aan het werk zijn.’

Tijdens de werkzaamheden durfden ze niet in de buurt van de houthakkers te komen. Die stellen de aanwezigheid van kinderen niet op prijs,

wanneer ze met regelmaat hun bijlen in de stam slaan. Maar nu de boom omver is, gunnen ze zich waarschijnlijk een kleine rustpauze. De jongens lopen ernaartoe en zien tot hun verbazing dat Bork en Wulm — de twee slaven van hun vader — daar aan het werk zijn. Als die hen zien, wenken ze hen goedgehumorst dichterbij. Hierdoor laten ze hun laatste aarzeling achter zich en lopen naar hen toe.

‘Heeft vader jullie erg op je kop gegeven?’ vraagt Orto. De mannen lachen om de onbevangenheid, waarmee de knaap zijn vraag stelt.

‘Nogal,’ antwoordt Bork.

‘Het is nooit leuk als vader boos wordt,’ deelt Grumme zijn eigen ervaring. ‘Dan is hij altijd zo streng.’

De twee slaven zijn zo verstandig om hier niet op te reageren. Ze gaan hun zeker niet vertellen wat ze van hun vader vinden. Voor je het weet vertellen ze het door en ben je opnieuw de pineut. Omdat het hun nauwelijks is toegestaan

om met de kinderen om te gaan, sturen ze hen na enkele minuten weer weg.

‘We moeten nog meer bomen kappen.’

‘Nog meer?’ vraagt Grumme verbaasd. ‘Eén boom is voorlopig toch wel genoeg?’

‘Het is de opdracht van je vader,’ antwoordt Bork gelaten.

De jongens gaan weg. Pas als ze uit het gezichtsveld van de mannen zijn, durven ze erom te lachen.

‘Dus dat is hun straf. Vader zal hun wel zo veel om te hakken bomen hebben opgedragen, dat ze vanavond laat pas thuis zijn. Misschien als het al donker is.’

‘Dan hebben we voor deze winter brandhout genoeg en waarschijnlijk ook al voor de volgende,’ constateert Orto.

‘Ach, welnee,’ spreekt Grumme hem tegen. ‘Binnenkort zijn de midwinterfeesten er weer. Dan worden er altijd grote vuren gestookt. Als die achter de rug zijn, is al dat hout wel opgestookt.’

Inderdaad... de midwinterfeesten komen eraan. Een mooi feest in de donkere periode van het jaar, waar iedereen naar uitkijkt. Ze brengen saamhorigheid teweeg tussen de mensen van de nederzetting. En hoop..., want als de feesten voorbij zijn, begint het nieuwe jaar en worden de dagen weer langer. Niettemin brengt het vooruitzicht van deze hoogtijdagen ook een zekere spanning met zich mee. Goden zoals Wodan en Freya komen op bezoek. Meestal tonen ze hun welwillendheid door voor een vruchtbaar nieuw seizoen te zorgen, alhoewel ze daarvoor wel degelijk hun offers eisen. Maar soms zijn ze niet goed gehumeurd. Dan moet je voor ze oppassen!

Grumme hangt de laatste weken opvallend veel bij Wiede rond. Elke avond toont hij haar trots

zijn buit en vertelt haar over de spannende belevenissen die hij met Orto heeft meegemaakt.

‘Mag ik met een keer met je mee?’ vraagt ze hem op een gegeven moment. ‘Die avonturen waar jij zo spannend over vertelt, wil ik met je meebeleven.’ Ze kijkt haar vriend met stralend blauwe ogen aan. Haar halflange blonde haar zit zoals altijd een beetje in de war. Grumme smelt bij de aanblik van haar schoonheid.

‘Ja natuurlijk!’ roept hij uit.

‘Wanneer?’

‘Overmorgen is het de eerste dag van de midwinterfeesten. Ga dan met me mee. Ik zal een dier voor je schieten, dat we dan samen aan Freya kunnen offeren.’

‘Afgesproken.’

Opgetogen gaat Grumme naar huis. Met Wiede op jacht! Hij kan wel springen van blijdschap.

‘Morgen kan ik niet met jou op pad. Ik heb iets anders te doen,’ is het eerste wat Grumme de

volgende dag tegen zijn broer zegt. Verbaasd kijkt Orto hem aan. Dit is nog nooit voorgekomen. Zo lang hij zich kan herinneren, trekken ze er altijd met elkaar opuit. Soms met andere vrienden erbij, maar nooit zonder elkaar. 'Ga jij maar met de anderen op jacht.'

'Wat is dit voor gekkigheid?' reageert Orto totaal verbijsterd. 'Wat is er zo belangrijk, dat ik er niet bij mag zijn?'

Even twijfelt Grumme. Moet hij aan zijn jongere broer uitleggen, dat hij met een meisje het bos ingaat? Hij zal er niets van begrijpen. Toch besluit hij om het hem te vertellen.

'Ach,' wendt hij een onverschillige toon aan. 'Wiede wil een keer met me het bos in. Dat heb ik maar beloofd. Het is ook niet aardig om haar zomaar af te poeieren.'

Orto prikt dwars door Grummes nonchalante houding heen en wordt kwaad.

'Ik snap niet wat jij moet met dat wicht,' reageert hij nijdig. 'Je zit bij haar onder de plak. Blijf toch bij haar uit de buurt.'

‘Dat maak ik zelf wel uit,’ antwoordt Grumme geërgerd. Hij wordt Orto’s commentaar op zijn omgang met Wiede zo langzamerhand wel een beetje zat. ‘Ik kan gewoon goed met haar opschieten, mag dat niet?’

‘Als jij zo’n slapjanus wilt zijn die een meisje de baas over zich laat spelen, is het mij best. Ik zoek wel andere maatjes.’

De rest van de dag blijft de natuurlijke saamhorigheid, die er altijd geweest is tussen de broers, weg. Zonder dat ze het echt goed beseffen, voelen ze dat er op een of andere manier een breuk tussen hen is ontstaan. Weliswaar is het niet zo’n grote barst, want hij veroorzaakt hooguit wat ergernis en onbegrip, maar wel een definitieve. Voor het eerst in zijn leven geeft Grumme de voorkeur aan een ander boven zijn broer. Het veroorzaakt bij hen beiden een niet te definiëren gevoel van onbehagen. Het boogschieten lukt die dag van geen kant, het steenwerpen evenmin.

‘Jij denkt een zwijn te kunnen schieten,’ komt Orto venijnig terug op Grummes grootspraak. ‘Al stond zo’n beest een meter bij je vandaan, dan zou je hem nog missen.’

Grumme is te ontdaan om alert te kunnen reageren.

‘Ach joh,’ zegt hij alleen maar zonder er iets aan toe te voegen.

Helemaal terneergeslagen lopen ze aan het eind van de dag op huis aan. Grumme ziet er erg tegenop om Wiede te bezoeken. Wat zal ze van hem denken, nu hij haar geen jachttrofee kan laten zien?

Bij haar huis aangekomen, durft hij amper naar binnen te gaan. Hij zou weg willen lopen, om haar niet onder ogen te hoeven komen. Tegelijkertijd beseft hij, dat hij zich dan een lafbek toont en zo wil hij helemaal niet door haar bestempeld worden. Schoorvoetend opent hij toch maar de deur. Even stralend als altijd loopt Wiede op hem af. Maar haar gezicht betreft

onmiddellijk als ze de beteuterde snufferd van Grumme opmerkt.

‘Wat is er gebeurd?’ wil ze bezorgd weten. ‘Ben je uit een boom gevallen?’ Dan angstvallig: ‘Ik mag morgen toch wel met je mee?’

‘Ik... heb vandaag niets geschoten. Ik kan je nog geen konijn laten zien.’ Bedeesd kijkt hij haar aan. ‘Wil je morgen nog wel met mij mee?’

Het meisje antwoordt niet eens, maar ze lacht... Ze lacht met een gouden galm, die hui-zen ver te horen is. Haar hele familie kijkt opgewekt op, nu ze zo tegenover haar bedremmelde vriendje staat.

‘Natuurlijk ga ik met je mee.’ Ze troont hem mee naar buiten en sluit de deur achter zich. ‘Nu jij geen buit hebt kunnen schieten, krijg je er een van mij. Sluit je ogen.’

Grumme doet zijn ogen dicht en hoeft niet lang te wachten. Wiede legt haar armen om zijn schouders. Direct daarop voelt hij hoe zijn lippen geraakt worden door de hare. Het

bedwelmt hem. Het bloed stroomt sneller door zijn lichaam en hij ervaart zijn mannelijkheid.

‘En nu naar huis,’ geeft ze hem een schalkse klap op zijn achterwerk. ‘Morgenochtend wacht ik hier op je.’

Net als gisteren kan hij wel juichen van blijdschap. De bijna verwijtende vraag van een van de moeders: ‘Geen vlees vandaag?’ doet hem niets. In de hoek van het vertrek zit zijn vader op een kippenpoot te kluiven. Even kijkt hij zijn oudste zoon streng aan. Dan verschijnt er een glimlach op zijn gezicht en seint hij hem een knipoog toe.

Voordat Grumme goed en wel wakker is, is Orto het huis al uit.

Mijn broer is nog steeds boos, constateert hij.

Het kan hem niet zo veel schelen. Orto moest er toch een keer aan geloven, dat hij niet altijd

achter zijn grote broer aan kan lopen. Snel grist hij ergens wat eten vandaan, spoelt het gulzig met enige slokken water weg en gaat er ook vandoor. Wiede staat voor haar huis al op hem te wachten. Ze rilt wat van de kou, maar dat lijkt haar niet erg te deren. De glinstering in haar ogen verradt dat ze heel veel zin in de dag heeft. Grumme loopt haar glimlachend tegemoet, maar verschiet van schrik als haar vader plotseling in de deuropening verschijnt. Het lijkt erop dat hij zich met opzet een beetje achter de deurpost verscholen had. De ontsteltenis van de jongen was nou net zijn bedoeling. Opzet geslaagd. Wiedes vader zegt niets, kijkt Grumme een kort ogenblik streng aan en verdwijnt weer in de woning. Maar op dat ene moment maakt hij veel duidelijk: Grumme mag zijn dochter best meenemen naar het bos, maar moet haar weer heelhuids afleveren en vooral geen grote-mensen-spelletjes met haar spelen.

Wiede lacht, omdat Grumme weer zo gemakkelijk door zijn stoerdoenerij heen heeft laten

prikken. Gisteren zijn beteuterde gezicht toen hij zonder buit bij haar kwam. Nu zijn geschrokken smoeltje omdat haar vader opeens voor zijn neus stond. Hij doet zich graag voor als een manhaftig krijger, maar daar mankeert nog wel het een en ander aan, stelt ze geamuseerd vast. Haar aanstekelijke schateren klinkt als muziek in de vroege morgen. Het lijkt wel of ze altijd vrolijk is!

In overeenstemming met haar vaders wens, controleert Grumme zijn vriendinnetje eerst op haar kleding. Is ze voldoende ingepakt? Kan ze dan desondanks toch nog goed bewegen? Hij constateert dat wat dat betreft alles keurig in orde is. Mocht Wiede dat zelf niet in de gaten hebben gehad, dan hebben haar ouders daar kennelijk goed voor gezorgd.

‘Gaan we?’

‘Goed. Kom op!’

Grumme is Wiedes vader inmiddels vergeten en heeft weer een onverschrokken houding aangenomen. Zijn boog met pijlen heeft hij in de

hand. In zijn buideltas draagt hij een mooie werpsteen met zich mee.

‘Even stevig de pas erin,’ moedigt hij aan. ‘Dan hebben we het in een ogenblik warm.’

Ze zetten het op een hollen. Hij daagt Wiede uit door zo hard te rennen, dat zij hem nauwelijks bij kan houden. Dat lukt hem met moeite, want het meisje blijkt veel meer in haar mars te hebben, dan hij had verwacht. Hijgend komen ze bij de bosrand aan. De looppas heeft het gewenste resultaat, want ze zijn de kou vergeten. Op Wiedes gezicht is een gezonde bloes gekomen, wat nóg meer indruk maakt.

In het bos is het een drukte van belang, nu er heel veel mannen bomen aan het kappen zijn. Ook Bork en Wulm zijn weer volop in de weer. Zich deze keer niets aantrekkend van hun wens om hen niet tijdens het kappen te storen, probeert Grumme een praatje met hen aan te knopen.

‘Ga hiervandaan!’ bijt Wulm hem toe. ‘Je weet dat je hier niet mag komen.’

‘Ja maar....’

‘Wegwezen!’ doet ook Bork een duit in het zakje. Grumme druipt af.

‘Wat een mopperkont,’ merkt hij geërgerd op. ‘Kom, we lopen verder.’

Opnieuw schatert Wiede om hem. Nee, het geeft hem niet het gevoel dat zij hem uitlacht. Absoluut niet. Het klinkt veel meer als een bewondering voor een jongen, die ze nóg meer waardeert bij het zien van zijn zwakke punten.

‘Je bent een stoere jongen, Grumme, maar af en toe lijkt je wel op mijn broers. Die kunnen ook zo foeteren als ze worden afgepoeierd.’

Ze haasten zich verder, want met dit lawaai vertoont geen dier zich in hun omgeving. Spoedig hebben ze de houthakkers ver achter zich gelaten. Af en toe probeert Grumme het boogschieten uit. Het schieten lukt hem vrij aardig. Weliswaar raakt hij nooit de roos, maar hij komt er wel verschillende keren dicht bij in de buurt.

‘Het duurt niet zo lang meer voor je het kunt, Grumme.’

Grumme bloost een beetje. Een compliment van dit meisje raakt hem toch anders dan eentje van bijvoorbeeld zijn broer. Daarop zou hij subiet reageren met een stoer: ‘Natuurlijk, wat dacht je dan?’

‘Mag ik het ook eens proberen?’

Als vanzelfsprekend geeft Grumme haar zijn jachtattributen.

Wiede heeft nog nooit een boog in haar hand gehad. Met het opleggen van de pijl moet haar vriend haar helpen. Met veel inspanning trekt zij de pees aan. Maar het lukt het haar niet om een gericht schot te laten zien.

De pijl slingert een willekeurige richting uit en komt enkele meters verderop weer op de grond terecht.

‘Goh, dat valt ook niet mee, zeg!’

Zo zwerven ze samen door de bossen. Na enige uren is er nog steeds geen jachtbuit gemaakt.

‘Daarvoor moeten we een tijd heel stil zijn,’ legt Grumme uit. ‘Dan komt er vanzelf wel een of ander dier voorbij. Kom, laten we in een boom klimmen en rustig afwachten.’

‘Best. Jij weet precies hoe het moet,’ erkent Wiede zijn inzicht.

Met zijn lenige en sterke lichaam zit Grumme in een ogenblik boven in de boom.

‘Wacht even,’ oppert hij. ‘Ik weet wat.’

Terwijl Wiede onder aan de stam geduldig wacht, vlecht Grumme een stel takken aan elkaar, zodat er een soort mand ontstaat, waar ze samen gemakkelijk in kunnen zitten.

‘Kom maar, het is af.’

Met enige moeite klautert Wiede de boom in.

‘Nu gewoon geduld hebben en stil zijn.’

Na enige tijd stil gezeten te hebben, merkt Grumme op dat Wiede het weer koud krijgt.

‘Kom maar even tegen me aan liggen,’ nodigt hij haar uit.

Inderdaad helpt dat, zoals Grumme weet. Zo hebben zijn broer en hij zich al zo vaak aan

elkaar verwarmd. Maar nu Wiede tegen hem aan ligt, voelt dat toch weer anders. Hij kan niet omschrijven wát er anders aan is, maar het verschilt wel degelijk. Om het haar gemakkelijker te maken, legt hij zijn arm om haar schouder. Door de dikke winterkleding heen voelt hij haar zachte, regelmatige ademhaling. Hij merkt dat zij zich ontspant en even later ziet hij dat ze slaapt. De wilde kip, die voorbij komt lopen, treft het: Grumme laat hem met rust. Maar als er later een everzwijn verschijnt, dán maakt hij haar wel wakker. ‘Sst,’ fluistert hij. Tevreden knorrend, op zoek naar voedsel, wroet het beest in de grond. Voorzichtig haalt Grumme uit zijn buidel tas de werpsteen tevoorschijn. Zodra het beest zich op ‘werpafstand’ bevindt, gooit Grumme. Keihard en doelgericht raakt hij het zwijn pal op zijn neus.

Gillend en krijsend op een hoge toon, maakt het dier zich uit de voeten.

‘Die is zich rot geschrokken,’ is Grummes droge opmerking.

Hij klautert uit de boom om zijn steen te halen en klimt er dan direct weer in.

‘Je had hem precies goed te pakken,’ stelt Wiede vast.

‘Klopt,’ wordt er geantwoord. ‘Maar met deze steen kan ik niet hard genoeg gooien. Om hem te doden is er toch echt een gericht schot met pijl en boog nodig, of een speer of iets dergelijks.’

‘Maar het was in ieder geval leuk.’

‘Ja hè?’ lacht Grumme. ‘Wat kunnen die beesten toch hard schreeuwen. Maar nu moeten we wachten tot er een kleiner dier voorbijkomt.’

Hun geduld wordt niet al te lang op de proef gesteld. De kip, die net voorbijliep, komt argeeloos terug en is de klos.

Daarna wordt het tijd om naar huis te gaan. Over een uur zal het midwintervuur worden ontstoken. Een feestelijke plechtigheid, die ze graag mee willen maken.

Het opgewekte geluid in de kern van de nederzetting is al van verre te horen en zet de jonge mensen tot spoed aan. Voor niets ter wereld zouden ze het ontsteken van het vreugdevuur willen missen. Maar voordat ze het bos echt verlaten, stopt Grumme even. Hij klimt in een boom en laat daar zijn kip achter. ‘Die offeren we morgen aan Freya,’ licht hij zijn actie toe. ‘Nu is het daar te laat voor.’

Ze rennen door de velden om niet te laat te komen. Maar als ze uiteindelijk hijgend in het dorp aankomen, blijken ze ruim op tijd te zijn. De houtstapel is nog niet eens af. Van alle kanten worden er nog stukken boomstam en takken aangevoerd. Niettemin hebben ze geen spijt van hun gehaast, want het opbouwen van de berg brandhout is op zich al een belevenis. Het gaat gepaard met een joviaal en gemoedelijk geroezemoes. Pas na verloop van tijd, als de

duisternis helemaal is ingevallen, wordt het midwintervuur met een mooie ceremonie ontstoken. Pral, het dorpshef, nadert de menigte met het joelblok in zijn handen. Allereerst wordt dit joelblok aangestoken met een stukje hout van het joelblok van vorig jaar. Pas dan wordt het grote vuur ontstoken.

Grumme en Wiede zijn zoals elk jaar erg geboeid door de plechtigheid, waar een aanzwellend geluid een onderdeel van is. Bij het aandraagen van het joelblok gaan er al menselijke klanken op; wanneer dit wordt ontstoken zijn het er al meer. Als uiteindelijk het grote vuur oplaait, is het kabaal bijna niet om aan te horen. Men brult en schreeuwt om het hardst. Kleine kinderen schrikken ervan en zetten het op een blèren. Een vreemdeling zou er door bevangen worden van angst. De mensen van het dorp – en met hen iedereen die tot de stam behoort – weten echter dat dat niet nodig is. Dit luidruchtige gejoel hoort bij de ceremonie en heeft ten doel om de boze geesten, die het op de inwoners

hebben voorzien, angst in te boezemen en op de vlucht te laten slaan.

Als het geluid naderhand geluwd is, zoekt iedereen de nabijheid van het vuur op. Dat geeft immers een warmte, die weldadig aanvoelt in deze koude winternacht. Rondom zijn op afstand verschillende lichtschijnsels te zien: de feestvuren van de omliggende nederzettingen. Het geeft een gevoel van verbondenheid. De opgewekte sfeer houdt lang aan. Het is immers feest, want deze midwinterfestiviteiten luiden het begin in van een seizoen, waarin de dagen steeds langer worden. Er kan afscheid genomen worden van deze koude periode, waarin veel mensen sterven en anderen ziekelijk of neerslachtig zijn. Licht en warmte zullen terrein winnen en de winter overwinnen. Er wordt bier aangedragen voor de volwassen mannen, die er vrolijk en luidruchtig van worden, zodat er een tweede joelgolf ontstaat. Het is echter onvermijdelijk, dat de vuurberg uiteindelijk is opgebrand. Slechts een smeulend hoopje as blijft er

nog over. De mensen gaan slapen, want morgen is er een nieuwe dag van ceremonies en feestelijkheden. Twee mannen blijven achter om het joelblok te bewaken. Dat is weliswaar van een houtsoort dat dagenlang blijft branden, maar het mág ook niet doven. Want als dat gebeurt, worden de goden boos en roep je onheil over je af.

De volgende morgen krijgt Orto opnieuw van zijn broer te horen, dat hij het die dag weer zonder hem moet stellen. Het lijkt hem niet veel te deren.

‘Je gaat je gang maar,’ dient hij Grumme een beetje neerbuigend van repliek. ‘Ik ga er wel alleen op uit.’

Grumme trekt zich niets van die houding aan. Hij is allang blij, dat hij Orto niet opnieuw heeft teleurgesteld. Opeens realiseert hij zich, dat hij niet eens weet wat zijn broertje gisteren heeft uitgevoerd. Die heeft zich er op geen enkele manier over uitgelaten. Door de drukte van

gisteravond zijn ze er ook niet aan toegekomen om hun belevenissen van die dag met elkaar te delen. Evenmin heeft Grumme enige notie van wat Orto vandaag van plan is. Hij neemt zich voor om hem er vanavond naar te vragen.

Vlak achter elkaar verlaten de broers hun woning. Opgewekt haalt Grumme zijn vriendinnetje op. Wanneer hij haar huis nadert, komt er toch een zekere aarzeling over hem. Zou haar vader nu weer in de deuopening staan? Schoorvoetend gaat hij verder.

Wiede staat hem al op te wachten. Een beetje angstig kijkt Grumme haar woning in, timide dat hij is dat haar vader opnieuw uit een donkere hoek tevoorschijn komt.

‘Hij is weg, hoor,’ begrijpt Wiede hem. ‘Vanochtend vroeg is hij al vertrokken.’ Ze glimlacht. ‘Maar je hoeft niet bang voor hem te zijn, hoor.’ Dan schalks: ‘Als jij mij niets aandoet, doet hij jou ook niks.’

Eigenlijk kan Grumme ook wel om zichzelf lachen. Natuurlijk hoeft die ouwe zich geen

zorgen te maken, want hij zal goed op Wiede passen. Net als de vorige dag controleert hij of zij warm genoeg is aangekleed. Ook deze keer is daar niets op aan te merken. Dan gaan ze op stap.

‘We gaan eerst die kip aan Freya offeren,’ deelt hij haar mee.

‘Dat is goed.’

Ze halen het offerdier uit de boom, waarin Grumme hem gisteren heeft achtergelaten.

‘Hoe zullen we hem offeren?’ vraagt Wiede hem. ‘Gewoonlijk gebeurt dat bij de grote eik aan de rivier.’

‘Ja, maar dat is een heilige plaats,’ weet Grumme. ‘Verboden voor vrouwen, dus daar mag jij niet komen.’

‘Jij wel dan?’ schatert Wiede het uit. Ze klopt haar kameraad op zijn schouder. ‘Ik mag jou dan wel een flinke vent vinden, maar je behoort nog lang niet tot de mannengroep in ons dorp.’

‘Dat klopt,’ geeft hij toe. ‘Om een echte man te zijn, moet ik eerst een beer of een zwijn

schieten. Dan pas mag ik naar die plaats toe. En... dan mag ik ook een vrouw uitkiezen. Natuurlijk kies ik jou dan.'

'Als een ander je dan niet voor is geweest,' wrijft Wiede hem onder de neus.

Grumme schrikt, want daar had hij nog niet aan gedacht. Vrijwel direct herstelt hij zich echter van zijn verwarring en neemt zijn stoere houding weer aan. 'Wel, dan moet ik daar maar gauw werk van maken.'

'Ja hoor. Ga morgen maar vast zo'n beest voor me schieten.'

'Dat doe ik,' grapt Grumme.

Weliswaar weet hij dat hij dat nog lang niet voor elkaar kan krijgen, maar ergens binnen in hem is er ook de zelfoverschatting dat hij die klus best kan klaren.

'Hoeveel midwinters heb jij al?' vraagt hij op eens naar haar leeftijd.

'Geen idee. Ik heb ze nooit geteld.'

'Wat ben jij grappig, zeg. We vragen het wel een keer aan Besse. Rond deze tijd struint ze

nogal eens rond in het bos. Wie weet komen we haar vandaag wel ergens tegen. Zij weet alles.'

'Durf jij dat aan haar te vragen?' vraagt Wiede. Besse is immers een geziene vrouw in het dorp. Oud, met veel levenservaring en zeer ingewijd in spirituele zaken. Menigmaal wordt zij door de Raad van Wijzen om advies gevraagd bij een beslissing over ingewikkelde kwesties.

'Jawel, hoor.' Deze keer is het geen groot-spraak. Grumme heeft wel eens vaker wat aan de oude vrouw gevraagd. Weliswaar reageert ze doorgaans nors, maar meestal krijg je wel antwoord op een vraag.

'Dapper van je,' stelt Wiede onder de indruk vast.

'Eerst moeten we dit beest maar eens offeren. Weet je wat? We begraven hem bij een andere eik. Dat zal ook wel goed zijn.'

Ze hoeven niet ver te lopen, want het bos staat vol met dit soort bomen. Aan de voet van een oude eik graven ze met hun handen een

kuil, waar ze de dode kip in leggen. Daarna maken ze het gat weer dicht.

‘Zo. Dat is gebeurd. Zullen we gaan jagen? Misschien is Freya mij wel goed gezind en schiet ik deze keer wel een dier met pijl en boog.’

Met z’n tweeën trekken ze verder het bos in.

Ze maken het deze keer niet lang. Op het midden van de dag zal het zonnewiel over de akkers worden gereden. Daar móéten ze natuurlijk bij zijn. Maar voorlopig hebben ze nog enkele uren om in het bos rond te struinen en de jacht te oefenen. Grumme ergert zich aan zichzelf, omdat hij zijn pijlen nog lang niet doeltreffend genoeg kan richten.

‘Daar moet je nu eenmaal goed voor oefenen,’ giechelt Wiede als hij zijn ergernis laat

blijken. 'Maar je wordt zeker een heel goed jager. Dat merk ik nu al aan je.'

Een milde glimlach verschijnt er op het gezicht van haar vriend. Inderdaad heeft Wiede gelijk: hij is nu eenmaal ongeduldig.

'Dat offer heeft me vast geholpen. Ik denk dat ik vandaag een beer kan schieten.'

Het meisje schatert als ze ziet dat het Grumme ernst is.

'Nou, dat wil ik wel eens zien.'

Met zijn werpsteen heeft hij in ieder geval succes. Weliswaar mist hij enkele keren, maar na verloop van tijd heeft hij wel enkele stukken klein wild in de wacht gesleept.

'Dat is toch ook heel knap van je,' prijst Wiede hem om zijn niet geringe vaardigheden. 'Geen enkele jongen van jouw leeftijd doet het je na.'

'Orto kan het ook.'

'Nou ja, hij dan. Maar verder ben je de enige en jij kunt het beter.'

'Ja, dat is waar,' geeft Grumme toe.

Opeens komt er toch wat groot wild in beeld. Geen beer, geen everzwijn, maar een edelhert. Het dier staat stil en lijkt wat doelloos om zich heen te staren.

‘Sst,’ fluistert Grumme.

Nauwgezet richt hij zijn pijl.

Roets... daar gaat ‘ie... om een behoorlijke grote baan door de lucht af te leggen. Desondanks kan het projectiel de afstand tot het hert niet overbruggen. Het dier schrikt van het geluid en maakt zich terstond uit de voeten. Teleurgesteld raapt Grumme de pijl weer op. Hij voelt zich een beetje voor schut staan.

‘Prachtig geprobeerd,’ probeert Wiede hem op te beuren. ‘Om de boog zover te spannen, moet je een enorme spierkracht hebben. Die komt bij jou heus wel. Heb je gezien, dat je de pijl helemaal in de goede richting schoot?’

‘Wat zullen we nu gaan doen?’ begint hij over iets anders.

Cadeautip

voor jezelf of voor een ander

Verkeerd spoor

Hoe verder te leven met een moord op je geweten. Gebaseerd op een ware gebeurtenis.

Recensie: De geschiedenisfeiten uit deze periode worden omgeven door een bijzonder verhaal dat je wel aan moet grijpen. (Diane Kooistra)

Te bestellen in de reguliere- of internetboekhandel of via www.boekarie.nl

‘Ik vond het gisteren zo leuk om in de boom tegen je aan te liggen. Erg knus. Zullen we dat nog eens doen?’

‘Goed idee,’ vindt Grumme. Meteen beklimmen ze de boom waarin hij gisteren een soort nest gemaakt heeft. Even later valt Wiede naast hem in slaap. Grumme houdt haar stevig vast om te voorkomen dat ze valt. Het geeft hem een goed gevoel.

Als hij het tijd vindt om op te stappen, maakt hij Wiede wakker. Het meisje rilt een beetje van de kou, omdat ze een hele tijd stil heeft gelegen. Grumme lacht wat om haar slaperige oogjes. Het staat haar grappig en lief, vindt hij.

‘Laten we weer teruggaan.’

‘Dat is goed. Zullen we nog op tijd zijn voor het zonnerad?’

‘Nog tijd genoeg,’ weet Grumme, die door zijn vele verblijf in het bos wel enig inzicht heeft opgedaan in het vaststellen van het tijdstip van de dag. ‘Maar laten we toch maar vertrekken, dan hoeven we ons in ieder geval niet te haasten.’

Dus gaan ze op pad.

‘Heb je ’t nog koud?’ wil Grumme even later weten.

‘Een beetje,’ geeft Wiede met een glimlach toe. ‘Maar dat is niet erg, hoor. Dat hoort nu eenmaal bij de winter.’

Hij hoort Wiedes antwoord nauwelijks, want in de verte ziet hij Besse lopen. Zonder verdere mededeling rent hij op de oude vrouw af.

‘Hallo Besse.’

De oude vrouw kijkt hem snibbig aan.

‘Let eerst maar eens op het meisje dat je bij je hebt,’ commandeert ze hem. Nu pas realiseert Grumme zich, dat hij Wiede zomaar heeft achtergelaten. Gelukkig is ze hem wel achterna gierend, maar pas nu komt ze hijgend aan.

‘Ben je kruiden aan het zoeken?’

‘Nee,’ antwoordt ze knorrig. ‘Ik geef vliegles aan de vogels.’

Grumme kijkt wat onnozel na deze opmerking, maar Wiede begrijpt Besses droge humor.

‘Wil je een konijntje van me hebben?’ biedt Grumme een van zijn vangsten aan.

‘Leg ‘m maar neer. Dan neem ik ‘m mee als ik weer naar huis ga.’ Besse bedankt hem niet en evenmin complimenteert ze hem met zijn knappe prestatie. Dat ligt nu eenmaal niet in haar aard. Na even om haar heen te hebben gehangen, wil Grumme weer verdergaan maar Wiede houdt hem tegen.

‘Je wilde toch nog wat aan Besse vragen?’

‘Wat dan?’ vraagt Grumme, die zijn toezegging al lang vergeten is. Wiede besluit om zelf de vraag maar aan de oude vrouw te stellen.

‘Weet jij hoe veel midwinterfeesten ik heb gehad, Besse?’

De vrouw richt zich op uit haar gebukte houding en krabt zich nadenkend op het hoofd.

‘Dit is jouw twaalfde midwinterfeest,’ weet ze. Dan verschijnt er een kleine glimlach op haar gezicht. ‘Na het volgende ben je oud genoeg om te trouwen.’ Ze buigt zich weer voorover om verder te gaan met haar werk, maar merkt nog

wel op: 'Ik weet natuurlijk niet met wie, maar die man is wel een geluksvogel.'

'En ik Besse?' wil Grumme weten. 'Hoeveel midwinters heb ik?'

'Nog veel te weinig,' zegt ze zonder op te kijken. 'Haal jij je maar niks in je hoofd.' Waarmee ze zonneklaar aangeeft, dat ze wel degelijk in de gaten heeft waar Grumme op uit is en dat ze dat een zinloze poging vindt.

'En nu wegwezen!' stuurt ze hen weg, terwijl ze een gedroogde paddenstoel in haar mond steekt. 'Jullie lopen me anders toch maar voor de voeten.'

Een beetje lachend om Besses narrige houding, maken de kinderen zich uit de voeten. Toch is Grumme ook een beetje uit z'n doen omdat Besse hem min of meer op z'n nummer gezet heeft.

'Laat haar maar brommen,' probeert Wiede hem op te beuren. 'We hebben nog tijd genoeg om met elkaar op te trekken en wat er daarna

gaat gebeuren... dat duurt nog langer dan een jaar.'

'Ja, dat is zo,' bevestigt Grumme een beetje bleu. Maar hij is niet helemaal overtuigd.

Dat zwijn, gaat er door hem heen. Ik móét het beest schieten.

Als ze het dorp naderen, staat er een groep mannen te wachten. Ze lijken wat nerveus.

'Hebben jullie Besse gezien?' roept vader van verre toe.

'Ja hoor. Die scharrelt wat rond in het bos,' schreeuwt Grumme terug. Met deze mededeling lijkt de rust wat terug te keren, hoewel vader zich er wel ontevreden over toont dat ze op de oude vrouw moeten wachten.

'Waarom schiet ze niet op?' vraagt hij zich af. 'Voor de noen moeten we op weg zijn, want anders heeft het geen zin meer. En zonder dat we

Besse geraadpleegd hebben, kunnen we niet gaan.'

'Wat wil je dan van haar weten?' informeert Grumme.

'Daar heb jij niks mee te maken,' valt een van de andere mannen tegen hem uit.

Wiede stoot Grumme aan en geeft hem een knipoog.

'Zo gaat dat elk jaar,' fluistert ze hem in het oor.

Ach ja, realiseert Grumme zich. Vorig jaar heerste er ook al zo'n zenuwachtige sfeer en het jaar daarvoor ook, en... Inderdaad, zo gaat het altijd.

Zoals de jongelui wel kunnen raden, komt Besse pas aanzetten, wanneer de zon bijna op zijn hoogtepunt is. Zich niets aantrekkend van de tierende mannen, gaat ze eerst naar haar eigen huis, om haar oogst op te bergen. Daarna loopt ze op haar dooie gemak naar het dorpsgebouw, gevolgd door de mannen. Achter hen worden de deuren gesloten. Van het geheime

overleg wat daar plaatsvindt, komt nooit wat naar buiten. Op dit moment is Besse de enige vrouw, die deelneemt aan dit beraad. Soms wordt er op haar dringende verzoek een van de andere vrouwen toegelaten. Maar ook die laten nooit iets los over wat daarbinnen gebeurt, wat natuurlijk aanleiding geeft tot de wildste fantasieën bij de meeste vrouwen en de kinderen.

‘Als je later man bent en daarbij mag zijn, wil jij me dan vertellen wat daar allemaal gebeurt?’ fluistert Wiede haar vriend in het oor.

‘Natuurlijk,’ belooft Grumme.

Volgens een oud gebruik vindt er tijdens de midwinterfeesten elke dag een dergelijke bijeenkomst plaats en neemt de vergadering van vandaag niet veel tijd in beslag. Maar hoe langer de midwinterfeesten duren, hoe meer tijd die bijeenkomsten in beslag nemen. Dan worden ze ook steeds luidruchtiger. Vlak voor het begin eet Besse enkele paddenstoelen. Hoewel de gemeenschapsruimte is afgesloten, is haar geschreeuw en gejammer door de muren heen te

horen. Niemand kan echter verstaan wat ze roept of schreeuwt; het lijkt erop dat ze alleen maar woordloze klanken uitstoot.

Slechts korte tijd voordat de noen is aangebroken, rennen de mannen naar buiten en begeven zich in hoog tempo naar de akkers. De hele dorpsgemeenschap volgt hen, want nu gaat het gebeuren! Op het moment dat de hoofdman bepaalt dat de zon zijn hoogste punt bereikt heeft, gebiedt hij luidkeels: ‘Ontsteek het zonnewiel!’

Een jongeman – hij is pas vorig seizoen toegelaten tot de mannengemeenschap – volgt het bevel op. Vervolgens rijdt hij het brandende rad over de velden. Jubelend gaat al het volk erachteraan. Het wiel, het zonnesymbool, zal eraan bijdragen dat de zon het komende jaar voldoende zal schijnen om de aarde te verwarmen, zodat deze opnieuw genereus zijn vruchten zal prijsgeven. Het duurzame hout blijft geruime tijd branden, maar is uiteindelijk opgebrand. Dan keert men weer huiswaarts.

Met volle teugen genieten Grumme en Wiede van de feestvreugde, die twaalf dagen duurt. Elke dag is er weer wat anders te beleven, maar sommige plechtigheden worden elke dag uitgevoerd, zoals het ontsteken van het midwintervuur en het rijden van het zonnerad.

Een aantal keren vindt het offerritueel aan Freya plaats. Heel vroeg in de morgen gaan de mannen dan met elkaar op jacht en komen na verloop van tijd terug met een groot stuk wild. Meestal is het een zwijn, maar het kan ook wel een beer of een wolf zijn. Van verre kun je ze al horen aankomen, luid zingend over hun jacht. Bij hun binnenkomst in de nederzetting worden ze verwelkomd door dansende vrouwen, die de mannen begeleiden naar de rand van het sacrale gebied. Op veilige afstand aanschouwen vrouwen en kinderen, hoe de mannen de heilige

plaats op lopen en het offer aan de godin aanbieden, door het aan de voet van de heilige eik te begraven.

Een ander evenement is het zwaardvechten. Man tegen man worden schijngevechten uitgevoerd, die soms ware sensaties zijn. Door de aanmoedigingen van het publiek worden de deelnemers steeds vuriger in hun wens om de overwinning te behalen. Hoe langer de wedstrijd duurt, hoe vaker de arbiters moeten ingrijpen om ongelukken te voorkomen. Vrijwel alle mannen doen hieraan mee. Slechts de ouderen houden zich afzijdig, omdat ze hun deelname aan het strijdtoneel als verleden tijd beschouwen. Hoewel de gevechten onder leiding van wedstrijdleiders staan en er houten zwaarden worden gebruikt, worden er soms rake klappen uitgedeeld. Pijnlijke plekken, die blauw aanlopen, zijn echt geen uitzondering. Desalniettemin kunnen de strijders lachen om de blessures die ze van hun tegenstanders in ontvangst hebben moeten nemen.

Overigens zijn dit soort spelen niet uitsluitend voor het vermaak bedoeld. Ook buiten deze feestelijke periode zijn de mannen veelvuldig met dit soort oefeningen bezig, omdat men altijd voorbereid moet zijn op echte gevechten tegen een of andere tegenstander. Niet vaak, maar wel met een zekere regelmaat roept de gravo mannen op om ergens de strijd aan te gaan tegen een vijandige stam.

Op zeker moment gaat Grummes vader in schijngevecht met die van Wiede. Hand in hand zien de jonge mensen dat bijzondere schouwspel aan. De mannen zijn sterk en in de kracht van hun leven. Omdat ze geen van beiden bereid zijn om ook maar een duimbreed toe te geven, duurt het een behoorlijke tijd voordat de scheidsrechter een eind aan de wedstrijd maakt. Als de kinderen na het evenement het bos weer intrekken, zijn ze al vergeten wie van de twee tot winnaar werd uitgeroepen.

Inmiddels is het bijna vanzelfsprekend geworden, dat ze er elke dag samen opuit trekken. Het

gaat hun niet eens meer in de eerste plaats meer om de jacht. Veel meer gaat het om hun samenzijn. Elke dag verblijven zij enige tijd in hun boomnest en telkens weer valt Wiede tegen Grummes warme lichaam aan in slaap. Het meisje duidt hun avonturen in het bos af en toe aan met ‘slapen gaan’, waaruit blijkt dat ze die activiteit het meest belangrijk vindt van hun gezamenlijke belevenissen.

Grumme en zijn halfbroer Orto lijken elkaar vergeten te zijn. Ze spreken elkaar nauwelijks en geen van beiden schijnt daar moeite mee te hebben.

Op zekere dag wordt Grumme met een aantal jongens van zijn eigen leeftijd in het dorpshuis geroepen. Zoals dat met de grote mannen ook gebruikelijk is, worden de deuren achter hen gesloten.

Eigenlijk had hij wel kunnen vermoeden, dat hij deze keer aan de beurt kon zijn. Dit hoort ook tot de tradities die elk jaar plaatsvinden: de jongens die de volwassenheid zo langzamerhand zullen bereiken, worden dan bijeengeroepen in een soort geheime vergadering. Van hen wordt vermoed, dat ze zich binnen twee jaar tot volwaardig man zullen ontwikkelen. Grumme constateert dat zijn broer Orto er níét tussen zit. Hij wordt er kennelijk nog te jong voor bevonden. Met elkaar zitten ze in een kring, op houten banken die tegen de muren aan geplaatst zijn. Het joelblok brandt in hun midden, zoals dat ook wel bij de grote mensen het geval zal zijn. Naast het brandende vuur staat een van de dorpsoudsten. Zijn grote baard en lange haren, allebei helemaal grijs, geven hem een voornaam aanzien. Hij maant de wat zenuwachtige, luidruchtige jongeren tot stilte en neemt met brommende stem het woord.

‘Het is een goed en vruchtbaar jaar geweest,’ stelt hij vast. ‘We hebben de goden tevreden

kunnen stellen en als waardering hebben zij voor een goede oogst gezorgd. Jullie worden mannen. Wil je het man-zijn waardig zijn, dan moet je verantwoordelijkheden gaan dragen. De eerste eis die jullie jezelf moeten stellen, is het gunstig stemmen van de goden. Voor wat betreft de oogst, hebben wij vooral met Wodan en Freya te maken, want zij zorgen voor de vruchtbaarheid van het land. Veronachtzaam, wanneer je man bent, nooit de offers die zij van je vragen, want ze kunnen rampen veroorzaken wanneer ze zich tekort gedaan voelen. In dat geval deinzen ze er niet voor terug om je met hen mee te nemen naar het duistere dodenrijk tussen geesten en trollen.’ Na deze ernstige waarschuwing gaat hij opgewekt verder: ‘Naar wij verwachten zal Wodan vannacht op zijn witte wolkenpaard uit de hemel neerdalen. Het dodenleger, dat altijd met hem meereist, neemt hij met zich mee. Eveneens zullen de twee zwarte raven, die hem bij zijn tochten langs het hemelgewelf vergezellen, met hem naar

beneden komen. Met wild geraas zal hij over de akkers rijden. Waar zijn schimmel de grond raakt, zal het land vruchtbaar zijn. Probeer van nacht wakker te blijven. Dan zul je hem vast en zeker horen.' Tenslotte waarschuwt de oude op luide toon: 'Geen woord van wat hier gezegd is, mag naar buiten komen. Roep geen rampen over jezelf af! Is dat begrepen?'

De stem van de man is onverwacht dwingend, zozeer zelfs dat de jongens er enorm van schrikken. Ze begrijpen nu dat ze écht rampspoed over zich afroepen, wanneer ze maar iets over het besprokene vertellen. Met een spierwit gezicht verlaten ze het gebouw. Ze zien niet dat de oude man glimlachend knipoogt naar een van de vaders, die buiten op zijn zoon staat te wachten. Ook de wat rillerige Grumme wordt door zijn vader mee naar huis genomen. Wanneer hij die avond in zijn bed ligt, probeert hij wakker te blijven zodat hij Wodan kan horen wanneer die naar beneden komt. Maar hoezeer hij daarvoor ook zijn best doet, zijn slaap blijkt sterker te zijn.

Hij komt in dromenland terecht en wordt nergens wakker van.

‘En... wat gebeurde er gisteren, toen jullie met elkaar waren in het dorpshuis?’ is het eerste wat Wiede hem vraagt, als hij haar de volgende morgen ophaalt. Maar tot haar teleurstelling vertelt Grumme niets over de bijeenkomst met de jonge knapen. Wat er achter die gesloten deur gezegd is, blijft ook voor haar geheim. Bij de vraag alleen al trekt hij spierwit weg. Wiede kijkt er niet vreemd van op. Toen haar oudere broer vorig jaar aan de beurt was, was hij ook helemaal uit zijn doen. Het maakt haar des te nieuwsgieriger naar de gang van zaken daar. Met de opmerking: ‘Flauw, hoor’ laat ze het onderwerp verder rusten.

Overigens komen ook de volwassenen steeds zenuwachtiger uit hun vergaderingen tevoorschijn. Dat angstaanjagende geweeeklaag van Besse wordt alsmaar erger. Wat gebeurt daar toch allemaal? Grumme weet dat zijn vader

voor geen mens bang is, maar uit deze bijeenkomsten komt hij altijd gespannen terug. Net zoals bij de jongens, zullen de volwassenen ook wel over Wodan en zo praten. Waar het de goden betreft, is het ontzag van vaders gezicht af te lezen.

Maar ondanks deze spannende ogenblikken is het elke avond toch weer feest en drinken zowel mannen als vrouwen veel bier. Het geroezemoes wordt alsmaar luider tot het eindigt in een luid gejoel, waarmee de boze geesten op afstand worden gehouden.

Na twaalf dagen komt er een eind aan de festiviteiten, die enerzijds feestelijk, maar anderzijds ook spannend en angstaanjagend zijn. Op de laatste dag vinden de kinderen volgens traditie een geschenk in hun laarzen van berenhuid.

Orto en Grumme treffen ieder een koker met mooie, nieuwe pijlen aan.

‘Een geschenk van Wodan!’ is het commentaar van een van hun jongere zusjes.

‘Precies,’ lachen haar beide broers, die haar kinderlijk geloof in de goedgeefse god niet willen verstoren. ‘En wat heb jij gekregen?’ Vol trots toont ze een kammetje van hertengewei.

Naast de koker met pijlen krijgt Grumme ook een nieuwe boog, die er op het eerste oog al veel beter uit ziet dan het exemplaar dat hij nu heeft. Het is hem duidelijk, dat deze geste te maken heeft met de jongerenbijeenkomst die hij heeft mogen bijwonen. Dit wapengerei hoort bij zijn groei naar de volwassenheid.

‘Het hanteren van pijl en boog is nu geen spel meer voor je,’ legt zijn vader op strenge toon uit. ‘Je moet je er ernstig in gaan bekwamen. Elke dag enkele uren en door weer en wind. Totdat je een groot jager bent. En daarna moet je blijven oefenen, net zoals ik dat ook doe, om je vaardigheden te behouden.’

‘Ja vader,’ antwoordt Grumme. Hij is zich er zeer van bewust dat hij verantwoordelijkheid heeft gekregen. Met dit geschenk en deze woorden krijgt hij de plicht opgelegd, om zich tot volwaardig lid van de mannengemeenschap te ontwikkelen. Ortos gezichtsuitdrukking verraadt dat hij het niet goed kan hebben dat zijn broer dit grote cadeau heeft gekregen. Heel verstandig maakt hij zijn ongenoegen niet met woorden kenbaar.

Grumme en Wiede wordt te verstaan gegeven dat het met hun plezier is afgelopen. Nog één keer mogen ze samen een dag de bossen in. Vanwege de midwinterfeesten had haar vader een oogje toegeknepen, maar nu worden er weer werkzaamheden van het meisje verwacht. Ze moet spinnen en breien. Daarnaast wordt van haar verwacht dat ze zich de weefkunst eigen maakt, want – hoewel jonger dan haar vriendje – moet zij zich voorbereiden op het leven van een volwassen vrouw. Trots tonen ze elkaar hun geschenken en al even bewonderend

bekijken ze die van elkaar. 'Je zult nu ernst moeten maken met de jacht, Grumme, want dat wordt van je verwacht,' merkt ze op bij het bewonderen van zijn nieuwe pijlen en zijn mooie boog.

'Ja. Dat heeft vader me ook al verteld. Natuurlijk ga ik er werk van maken. Ik wil een groot jager worden.'

'Je blijft een streber, maar wel een leuke,' is haar gewiekste antwoord.

Trouwens, ook Wiede kan iets heel bijzonders laten zien. Aan een koord om haar middel hangt een prachtige kaurischelp.

'Wat een duur geschenk,' klinkt luidkeels de stem van haar vriend, die een redelijk inzicht heeft in de waarde van goederen. 'Zoiets krijg je maar één keer in je leven. Onze moeders hebben er ook een en daar zijn ze buitengewoon zuinig op.'

Wiede lacht en toont zich uitermate trots.

'Voor mijn moeder geldt hetzelfde. Zij heeft grondig gecontroleerd of de mijne goed vastzit,

want ook ik zal er mijn hele leven mee moeten doen. Weet je wel waarom dit sieraad zo belangrijk is?’

‘Omdat er moeilijk aan te komen is,’ is Grummes nuchtere commentaar.

‘Nee, joh. Dit is een amulet. Wanneer je die als vrouw draagt, dan ben je verzekerd van een goede vruchtbaarheid. Dan kun je veel kinderen baren. Daarnaast schrikt deze decoratie de trollen af, die alsmaar proberen om vrouwen kinderloos te houden.’ Als toelichting voegt ze eraan toe: ‘Omdat het vandaag de eerste dag is dat ik hem draag, mag ik hem op deze manier om hebben, zodat ik hem aan iedereen kan laten zien. Maar normaal hoor ik deze schelp onder mijn kleren te dragen op de plaats waar mijn benen bij elkaar komen.’

Grumme hoort haar uitleg een beetje onnozel aan. Totdat Wiede hem wakker schudt met de toelichting: ‘Jij moet man worden, maar evengoed moet ik vrouw worden. Bij meisjes begint dat eerder dan bij jongens.’ Dan ondeugend: ‘Ik

word al een beetje vrouw. Voel maar.’ Ter hoogte van haar borst legt ze zijn hand op haar lichaam. Dwars door haar dikke winterjas heen, voelt hij een bobbeltje.

Heel bijzonder, realiseert hij zich. Wiede wordt vrouw en ik word man. Als het eenmaal zover is, dan zal ik haar als vrouw nemen. Dat besluit staat vast!

De dag verloopt gewoon zoals anders. Grumme oefent met zijn nieuwe pijl en boog. Het verschil in kwaliteit is direct al merkbaar. Hij nadert de roos dichterbij, maar hij raakt hem nog niet. Hij realiseert zich dat hij nog veel kracht moet ontwikkelen om de pijl met hoge snelheid en over een grote afstand te kunnen schieten. Dat zal nog veel oefeningen vergen! Desalniettemin verovert hij vandaag wel een buit, want het steenwerpen beheerst hij kundig.

Die avond kruipt hij tevreden in zijn slaapplek. Samen met zijn meisje heeft hij mooie dagen beleefd. Hij glimlacht... Wiede wordt vrouw... Wat bijzonder! Totdat, plotseling, de

schrik hem om het hart slaat. Wat nu, als hij niet op tijd een stuk groot wild schiet? Dan eist een ander haar misschien op. Hij moet oefenen, spierkracht ontwikkelen! Hij móét een zwijn neerleggen, of een beer, desnoods een eland. Maar de weg daarnaartoe is lang en zwaar. Zal hij het redden? Onrustig gaat Grumme de nacht in.

De hele nederzetting pakt de gewone draad van het leven op. De jacht wordt weer intenser bedreven. Tijdens de feesten werd de mindere opbrengst aan vlees gecompenseerd met de opgeslagen voorraden van het land. Natuurlijk kan daar niet blijvend op geteerd worden. Dus de mannen gaan weer en masse op jacht. Of ze varen in hun gammele kano's de rivier op om vis te vangen. Een gevaarlijke bezigheid, want als hun bootjes omslaan op het ijskoude water

bestaat er grote kans op verdrinking. De weinigen, die het dan toch lukt om aan land te komen, hebben doorgaans een ernstige ziekte opgelopen, waardoor ze alsnog overlijden. Desondanks moet ook dat werk gebeuren, want er dient voor goede voeding gezorgd te worden. Vis is onontbeerlijk! Het komt overigens zeer zelden voor dat een kano omslaat, omdat het alleen van zeer ervaren vissers gevraagd wordt om in dit jaargetijde de rivier op te gaan.

Bijna onopgemerkt valt de duisternis steeds later in. O nee, de winter is nog lang niet afgelopen. De vorst houdt maar aan. Een stevige sneeuwbus legt een mooie witte deken over het land en op de boomtakken. Elk jaar opnieuw is de sneeuw een feest voor de kinderen. Ze wrijven elkaar ermee in, bekogelen elkaar met sneeuwballen en natuurlijk maken ze mooie grote poppen. Hierbij worden ze geholpen door de volwassen mannen, die zelf ook niet ongevoelig zijn voor de sneeuwpret. Regelmatig proberen zij elkaar met een sneeuwbal te raken.

Desondanks moeten zij ook nu de bossen in. Er moet immers gejaagd worden.

Grumme gaat met een stel kornuiten op stap. Tot zijn verbazing is zijn broer Orto er niet bij. Daarnaar vragend, vertellen zijn vrienden dat Orto weliswaar af en toe met hen optrekt, maar dat hij er vaker in zijn eentje op uit gaat.

‘Geen idee wat hij uitspookt. Daar wil hij niets over vertellen,’ leggen ze Grumme uit. Dan een beetje plagend: ‘Jouw gezelschap hebben we ook een hele tijd gemist, maar we hebben je wel met Wiede zien rondstruinen.’

Sommigen lachen hem erom uit, dat hij bevriend is geraakt met een meisje. Maar anderen – met name degenen met wie hij de jongelingenbijeenkomst bijwoonde – werpen een waarderende blik op hem, omdat hij het toch maar voor elkaar heeft gekregen om zolang met Wiede op te trekken. Ook zij zijn in het bezit van een nieuwe set pijlen en een boog. Met elkaar trekken ze de bossen in. Grumme geniet van de duidelijke sporen, die door grote en kleine

dieren zijn achtergelaten in de sneeuw. Uiteraard heeft hij ook zijn heuptas bij zich, met daarin zijn werpsteen. Maar allereerst proberen ze met hun nieuwe materiaal een prooi te vangen. Een fazant die wat slaperig in een boomkou zit te lijden, is niet alert op het naderende groepje jongelui. Hij laat zich zeer dicht naderen. Grumme spant zijn boog, schiet een pijl af en treft zijn doel. Zijn eerste rake schot! Weliswaar was de vogel heel dichtbij, maar toch... Zijn kornuiten complimenteren hem ermee, maar kunnen niet helemaal verbloemen dat ze ook een beetje jaloers op hem zijn.

Uiteraard passeren ze ook de boom waarin Grumme zijn mand gemaakt heeft. De jongelui hebben dit niet in de gaten. Grumme kijkt er tersluiks naar en constateert dat het nest helemaal is ondergesneeuwd. Het zou vandaag niet te gebruiken zijn geweest. Maar deze sneeuw gaat weer voorbij en hij zal heus nog wel eens een keer met zijn vriendinnetje op stap mogen...

Wanneer Grumme die avond thuiskomt – nadat hij eerst vol trots zijn fazant aan Wiede heeft getoond – verwacht hij dat zijn broer wat laatdunkend of afstandelijk op zijn mooie vangst zou reageren. Het tegendeel is echter het geval. Orto feliciteert hem er oprecht mee. Plagend merkt hij er wel bij op, dat de jacht hem kennelijk beter afgaat, nu zijn meisje hem niet meer in de weg loopt. Grumme laat hem maar.

‘Waar heb jij de laatste tijd uitgehangen?’ wil hij weten. ‘Ik heb gehoord dat je nogal eens in je eentje op pad gaat. Wat doe je dan de hele dag?’

‘Dat vertel ik aan niemand, dus ook niet aan jou,’ reageert Orto geheimzinnig. Om er goedmoedig aan toe te voegen: ‘Zodra ik dat bekend wil maken, ben jij de eerste die het hoort.’

Grumme begrijpt dat hij geen kans maakt om op de hoogte gebracht te worden en laat het er maar bij zitten.

De verwijdering tussen de broers tijdens de midwinterfeesten blijkt gelukkig van tijdelijke aard geweest te zijn. Ze trekken weer als vanouds met elkaar op. Er is niets uitgepraat, want geen van beiden vindt dat nodig. Allebei zijn ze stilzwijgend blij met het herstel van hun onderlinge vertrouwen. Genietend van het voorjaar, waarin de zon voorzichtig begint met het verwarmen van de aarde, maken ze hun tochten door het woud, de jachtkunst beoefenend. Hoewel hij er aanvankelijk geen oog voor wenst te hebben, kan Grumme er niet omheen dat Orto duidelijk vorderingen maakt. Met het steenwerpen weet hij qua kracht en doelgerichtheid zijn oudere broer te evenaren. Ook gaat hij vooruit met het boogschieten. Grumme prijst zich gelukkig dat hij over beter jachtmateriaal beschikt, want anders had hij Orto daarin wellicht als zijn meerdere moeten erkennen. Niettemin laat hij

zich enthousiast uit over zijn kunsten. Het zal niet lang meer duren, voordat Orto zijn oudere broer qua spierkracht voorbijstreeft. Zijn armen zijn inmiddels net zo dik en gespierd als die van Grumme – en hier zal het niet bij blijven. Tot zijn opluchting laat Orto zich er niet op voorstaan. Ongetwijfeld zal zijn groei naar de volwassenheid bij de aanstaande midwinterfeesten officieel worden erkend.

De groep vrienden, waar zij deel van uitmaken, splitst zich ongemerkt op. In het algemeen zijn het de jongens, die afgelopen winter in het dorpshuis die gedenkwaardige bijeenkomst hadden, die onderling steeds meer met elkaar optrekken, de rest een beetje negerend. Overigens hebben die anderen daar weinig moeite mee. Ze voelen zich toch al niet meer helemaal op hun gemak tussen die bijna-volwassen knapen, die inmiddels veel beter in het jachtspel zijn en naar meiden kijken. Orto is daarop een van de weinige uitzonderingen. Hij blijft optrekken met de groteren. Inmiddels snapt hij ook

dat zijn broer steeds weer de omgang met Wiede zoekt.

Natuurlijk zijn er naast het oefenen van de jacht ook nog andere vormen van vertier. Als het water warm genoeg is, gaan de jongens vissen. Ze zijn nog lang niet in staat om de gammele bootjes, die door de volwassenen zo kunstig overeind worden gehouden, rechtop te houden. Doorgaans raken ze te water en klimmen luid proestend de wal weer op.

Daarnaast spelen de jongens ook regelmatig het zwaardspel. Ze hebben zich stevige boomtakken toegeëigend, sommigen hebben zelfs iets vervaardigd wat op een schild lijkt. Daarmee gaan ze elkaar te lijf. Net zoals bij de mannen, worden ook hier rake klappen uitgedeeld waarmee zij pijnlijke optaters leren incasseren. Zo ontwikkelen deze jongeren zich al spelend tot volwassen mannen.

Het is alweer zomer, wanneer een van de kameraden een wat venijnige opmerking naar Grumme plaatst: 'Jij trekt ook steeds vaker in je

eentje het bos in, hè? Waar hang je dan de hele dag uit, want we kunnen je nergens vinden. En wat doe je dan de hele dag?’ Als commentaar voegt hij eraan toe: ‘Is die afwijking van Orto soms besmettelijk?’ Grumme lacht wat om de opmerking, maar gaat er niet op in. Net als zijn broer, wenst ook hij zich er niet over uit te laten waar hij dan de hele dag mee bezig is. Niemand hoeft te weten dat hij zich zeer intensief toelegt op de jacht. Daarom zorgt hij ervoor, dat hij ’s morgens vroeg al vertrokken is, voordat anderen de kans krijgen om hem te volgen. Ver weg van de plaatsen waar zijn makkers zich doorgaans ophouden, verricht hij ongezien zijn bezigheid. Daar – in zijn eentje – oefent hij... oefent hij... oefent hij... Hij heeft haast, moet spierkracht ontwikkelen. Hij moet zijn pijl hard, doelgericht en over een grote afstand kunnen schieten. Weliswaar maakt hij vorderingen, maar het gaat hem toch nog te langzaam. Hij heeft gezien hoe de gozers die een jaar ouder zijn dan hijzelf, deze jachtkunst veel beter beheersen. Grumme

moet hen voor zijn, want als ze eenmaal een vrouw mogen kiezen, zal hun oog ongetwijfeld op Wiede vallen. Grumme heeft haast... veel haast.

Zo is hij alle dagen in de weer. Hij gunt zichzelf nergens meer tijd voor, behalve voor Wiede. De weinige keren dat haar moeder haar een dag voor haarzelf gunt, maken ze hun traditionele tochten door het bos. Ze genieten van de frisse lucht die er hangt en uiteraard bezoeken zij hun boomnest. De mand is nog steeds niet door zijn vrienden ontdekt, realiseert Grumme zich. Dat is toch wel bijzonder. Of zijn ze er wel van op de hoogte en laten ze hen gewoon met rust? Best mogelijk. Anderen gaan ook wel met een meisje op stap en die hebben ongetwijfeld evengoed hun schuilplaatsen ontwikkeld.

Nu het zomer is, zijn ze uiteraard niet zo warm ingepakt als toen ze aan deze gewoonte begonnen. Hun kleding is luchtig. Wanneer ze zich eenmaal in hun mand genesteld hebben, trekken ze nogal eens hun hemd van het bezwete

lijf. Met verwondering bekijkt Grumme dan het bovenlichaam van zijn vriendinnetje. Natuurlijk... hij heeft wel vaker borsten gezien. Evenals de mannen, trekken ook vrouwen hun bovenkleding uit als ze het te warm vinden. Maar Wiedes borsten vindt hij anders..., aantrekkelijker..., bekoorlijker. Wanneer ze zich dan – volgens hun gewoonte – tegen hem aanvlijt, voelt hij een merkwaardige prikkeling door zijn lichaam gaan. Op zo'n moment gaat er een opwinding door hem heen en voelt hij zich man worden. Dan weet hij het zeker: Wiede moet zijn vrouw worden. Dus Grumme moet opschieten, want de tijd gaat snel...

Naast de jongelui uit zijn eigen dorp moet Grumme ook nog uitkijken voor de jonge bezoekers uit andere nederzettingen. Tijdens de traditionele zomertochten komen jonge huwbare

mannen hun dorp bezoeken. Tegelijkertijd gaan hun hier gevestigde leeftijdgenoten op reis naar elders. Ze vieren hun jeugdfeesten met het uiteindelijke doel om met een jonge vrouw weer naar huis terug te keren. Een diepgeworteld besef in de stam zegt immers, dat het niet goed is dat mensen uit hetzelfde dorp generaties lang met elkaar trouwen, maar dat de invoer van vers bloed van elders van levensbelang is voor het voortbestaan van de bevolking. In verband met dit festijn heeft Besse in de laatste weken nog een aantal jonge meiden volwassen verklaard. Dit op aandringen van de Raad van Wijzen omdat een zichzelf respecterende dorpssamenleving wat te bieden moet hebben, wanneer een dergelijke delegatie op bezoek komt.

Grumme is opgelucht dat zijn vriendinnetje nog niet huwbaar geacht wordt, maar waarschijnlijk is ze dat de volgende keer wel. Besse heeft zich er immers in die richting over uitgelaten. Weliswaar duurt het nog een jaar, maar

opnieuw realiseert hij zich dat de tijd niet stilgezet kan worden.

De vreemde bezoekers hebben dit jaar echter wel een verrassing voor hem in petto. Een van hen laat zijn oog vallen op Grummes oudste zus – degene waarmee hij regelmatig overhoop ligt. Avond aan avond zijn ze in elkaars gezelschap te vinden. De sensuele manier, waarop zijn zus om hem heen danst, laat niets te raden over. De onderhandelingen, die de huwelijkskandidaat ten slotte met vader voert, heeft resultaat, want uiteindelijk krijgt zij te horen dat ze aan hem is toegewezen. Binnen enkele dagen vertrekt het stel naar de thuisbasis van de jongeman. Het kost Grumme niet veel moeite om afscheid van zijn zus te nemen. Beiden blijken het een verademing te vinden om eindelijk van elkaar verlost te zijn. De beide moeders laten haar echter met veel meer moeite gaan. Met intense omhelzingen wensen ze hun dochter een goed nieuw leven toe. Het tafereel beziend, vraagt Grumme zich af, wie van de twee eigenlijk zwanger van

haar geweest is... Hij weet het niet, want daar houdt hij zich niet mee bezig. Soms moet hij er zelfs even over nadenken wie zijn eigen moeder is.

Ook de andere gasten vertrekken, met of zonder vrouw. Tegelijkertijd komen de eigen jongelieden, die op reis waren, weer terug. Een aantal van hen heeft ook een echtgenote bij zich. Sommige jonge vrouwen kijken opgewekt en hebben zichtbaar zin in een nieuw leven als volwaardig lid van de vrouwengemeenschap in een andere nederzetting. Anderen hebben rode ogen van het huilen. Uit hun houding is op te maken dat ze de toekomst als ondergeschikte van een wildvreemde partner met angst en beven tegemoetzien.

Vooral de ouderen zijn opgelucht dat alle drukte voorbij is en de rust is weergekeerd in het dorp.

Dit in tegenstelling tot de jongeren, die natuurlijk wel plezier hadden in de aanwezigheid van hun leeftijdgenoten. Ze missen de zinnenprikkelende danspartijen, die nu achter de rug zijn en waarop ze weer een jaar moeten wachten.

In alle rust verzamelt iedereen zich in de avond weer om een kampvuur, waar men met eten en drinken bij elkaar gezelligheid zoekt. Een van de oude mannen vertelt zijn boeiende verhalen. Het is muisstil als hij verslag doet van gebeurtenissen uit een ver verleden, die van generatie op generatie zijn doorverteld. Hij vertelt over Romeinen, soldaten uit een ver land, die ooit op bezoek kwamen, nooit meer vertrokken en hier eeuwenlang heer en meester waren.

‘De wegen en paden, waarover vreemde handelsreizigers in dit dorp aankomen, zijn door hen aangelegd. Zij leerden ons het land te bewerken en voor goede oogsten te zorgen,’ licht hij toe. ‘Uiteindelijk hebben we ze weggejaagd. We zijn immers zelf baas in ons eigen gebied.’

‘Maar als zij ons dat geleerd hebben, hoe kwamen de mensen vóór die tijd dan aan hun voedsel?’

De oude zwijgt. Hij lijkt even na te moeten denken.

‘Ze zullen voornamelijk van de jacht geleefd hebben. Verder aten zij van wat de wilde natuur voortbracht, voornamelijk beukennootjes denk ik.’ Vervolgens vertelt hij: ‘Ook op ander gebied is duidelijk te merken, dat wij hier met hen te maken hebben gehad.’ Hij neemt een munt in zijn handen. ‘Hiermee betalen we de goederen, die de handelaars ons verkopen. Wie weet wat dit is?’

‘Een dinarie natuurlijk,’ roept bijna iedereen.

‘Precies,’ is het antwoord. ‘Dit betaalmiddel is ingevoerd door de Romeinen. Sinds mensenheugenis zijn die lui al weer vertrokken, maar de dinarie is nog steeds een algemeen aanvaarde munt.’

‘Heb je nog meer voorbeelden van hun invloed?’

De man grinnikt.

‘Jawel. Kijk maar eens naar Besse.’

De wijze vrouw kijkt geërgerd, als ze door iedereen wordt aangegaapt.

‘Zien jullie dat Besse bruine ogen heeft?’

Jawel, dat is iedereen al lang opgevallen.

‘En wat is de kleur van haar haar?’

‘Grijs!’ roept men in koor.

‘Dat klopt, maar dat is een gevolg van haar ouderdom. In haar jonge jaren was haar haardos gitzwart. En weten jullie hoe dat komt?’

Iedereen haalt wat onverschillig de schouders op.

‘Die Romeinen hadden allemaal bruine ogen en zwart haar. Ze waren dappere strijders, zonder meer. Maar om jarenlang bij je eigen vrouw weg te zijn om ergens een vreemd land te gaan bezetten, dat houdt geen enkele soldaat vol. Iedere man heeft zo nu en dan een verzetje nodig. En dat ze van een verzetje hielden – dat kan ik jullie wel verzekeren! Zo’n soldaat kroop dan

Cadeautip

Voor jezelf of voor een ander

Dreiging

Leven op het land rond 1860.

In een kleine nederzetting, waar iedereen elkaar kent, bepalen mystieke gebeurtenissen in de bossen en op de hei voor een deel het dagelijks leven.

Recensie: Met veel gevoel en zeer realistisch verwoordt Arie de Ruiter het leven op het land rond 1860. De personages komen uitermate goed tot leven en in je beleving van het verhaal kun je de hei bijna ruiken. Met hun sterke kanten maar vooral ook met hun zwakheden zijn de mensen heel realistisch neergezet. (Yvonne Oomen Muurmans)

Te bestellen via de reguliere- of internetboekhandel of via www.boekarie.nl

met een van onze meisjes in een hooiberg. Een van hen was een voormoeder van Besse.'

Besse lijkt de uiteenzetting niet te kunnen waarderen, maar ontkent het verhaal niet. Wel maakt ze aanstalten om de verteller stevig van replik te dienen. Maar voordat ze haar mond opendoet, komt er een man zenuwachtig aangerend.

'Mijn vrouw gaat bevallen,' roept hij opgewonden.

Onmiddellijk staan twee vrouwen uit het gezelschap op om de bevallende vrouw te helpen. De man in kwestie gaat niet mee.

'Is er nog bier?' vraagt hij.

Zonder meer krijgt hij een beker gerstenat aangereikt.

Onder gezellig gekeuvel brengt men de avond nog lang met elkaar door. Het verhaal over Besse voorgeslacht is alweer vergeten.

Grumme mag dan opgelucht zijn dat hij van zijn zus verlost is, de beide vrouwen van zijn vader zijn dat allerm minst. Dag aan dag klagen ze bij hem over het vele extra werk dat nu op hun schouders ligt. Vader, die als gezagsdrager zijn autoriteit altijd goed laat gelden, roept zijn echtgenotes regelmatig tot de orde en wrijft hen onder de neus dat ze gewoon wat harder en langer moeten werken. Maar een algemene wijsheid die generaties lang van vader op zoon is overgebracht, is: één echtgenote in bedwang houden is moeilijk, twee is onmogelijk. Hij wordt horendol van zijn vrouwen, vlucht 's morgens heel vroeg het huis uit en keert 's avonds laat pas terug. Maar zelfs 's nachts krijgen ze het voor elkaar om hem aan zijn kop te blijven zeuren. Vader is dan ook blij, dat een van de handelaren die langskomt, een bijzonder aanbod heeft. Achter zijn paard-en-wagen loopt – vastgeketend – een jonge vrouw mee. Haar ogen

staan dof en ze lijkt volkomen willoos. Een sla-
vin.

‘Hoe kom je aan haar?’ wil vader eerst weten.

‘Ze komt uit een naburige stam,’ zegt de handelaar. ‘Ik heb haar gekocht van iemand van wie de vinger tijdens een gevecht is afgehakt. Als schadevergoeding heeft de dader zijn dochter aan hem moeten afstaan. Het slachtoffer heeft haar weer aan mij doorverkocht.’

‘Als ik dat slachtoffer was, had ik haar zelf gehouden,’ merkt vader op.

‘Hij had al twee vrouwen en dat vond hij meer dan genoeg.’

‘Vertel mij wat,’ antwoordt vader onverschillig. ‘Maar wacht even. Ik ben wel in haar geïnteresseerd.’

Direct roept hij Besse erbij. De narrige vrouw weet al wat er van haar verwacht wordt en kleedt de jonge vrouw uit. Het meisje laat het gewoon toe, want ze beseft dat het geen enkele zin heeft om zich te verzetten.

‘Onder de blauwe plekken,’ constateert Besse. ‘Ook het oog is beschadigd, zo te zien. Maar ze kan goed herstellen. Geen blijvend letsel.’

‘Geprobeerd te vluchten,’ is de nuchtere toelichting. ‘Dat moest haar even afgeleerd worden.’

‘Wat kost ze?’

‘Een jonge os,’ zegt de koopman.

‘Toe maar, zeg. Je vraagt er nogal wat voor.’

‘Ze is jong, sterk en vruchtbaar. Dit is de prijs en daar gaat niets van af. Aan jou de keus om haar al of niet te kopen.’

‘Vooruit dan maar,’ gaat vader akkoord. ‘Dan zijn mijn wijven tenminste tevreden. En verkoop me ook twee van de sierspelden, die daar liggen.’

‘Die kosten dertig denarie per stuk.’

‘Dan houd je ze maar. Die prijs is veel te hoog.’

‘Je ziet toch wel dat er rode granaat in verwerkt is? Bovendien komt het helemaal uit India.’

‘India? Waar ligt dat?’

‘Ver weg.’

‘Dan nog vraag je er veel te veel voor.’

‘Vooruit dan, omdat jij het bent. Twintig denaries per stuk.’

‘Nog veel te veel, maar ik koop ze ervoor.’

Even later brengt vader zijn os. De handelaar controleert het dier en stelt vast dat het van goede kwaliteit is. Dan wordt het rund aan de wagen vastgebonden en het meisje losgemaakt. Vader pakt haar bij de arm en brengt haar bij zijn vrouwen.

‘Alsjeblieft. Hier heb je weer een werkkraft.’ Onverschillig werpt hij hun de sieraden toe. ‘Ik wens in jaren geen klacht meer van jullie te horen.’

Buiten het zicht van hun vent feliciteren de vrouwen elkaar met een innige omhelzing. Zolang ze het spel maar eensgezind spelen, krijgen ze van hun man alles gedaan. Een hulpje was namelijk wat ze wilden. Dat sieraad is een extra

verrassing. In een oogopslag zien ze, dat daar een hoge prijs voor is betaald.

De zomer is een tijd van hard werken, vooral waar het de landbouw betreft. Voordat de herfst invalt, moeten de opbrengsten van het land zijn ingezameld en opgeslagen. Met name de slaven worden op het land tewerkgesteld. Vroeg in het voorjaar lopen Bork en Wulm al achter de ploegschaar, die door onwillige ossen wordt voortgetrokken. Daarnaast moeten zij de mest die het vee gedurende de wintermaanden heeft geproduceerd, over het land uitgooien. Het inzaaien behoort eveneens tot hun opdracht. Verder moeten ze spitten, wieden, bij droogte met water sproeien en uiteindelijk oogsten en dorsen. Het is een tijd waarin zij, evenals de meeste andere slaven, duidelijk vermageren.

De weinige vrije tijd die hun is toegestaan, brengen ze nogal eens door met vissen. Met hun benen in het water van de rivier, proberen ze de spartelende vis aan een spies te spietsen. Het is hun echter streng verboden om met de bootjes het water op te gaan, want elke mogelijkheid tot vluchten – hoe klein ook – moet worden uitgesloten. Van de opbrengsten van het land mogen ze gebruikmaken om in hun voedsel te voorzien.

Net als in de winter houden de vrije mannen zich vaak bezig met de jacht. Of ze gaan vissen. Behendig manoeuvreren ze hun wankele kano's over het water. Met ladingen zalm, brasem en andere waren arriveren ze na enkele uren weer aan de wal.

‘Vader,’ wil Grumme op een keer weten. Met z'n drieën zitten ze in de avondschemering voor hun huis nog even na te praten. ‘Wat ik me afvraag over Borg en Wulm. Waar komen zij

eigenlijk vandaan? Ik kan me niet herinneren, dat we ze niet hadden.'

Vader glimlacht. 'Het is al heel lang geleden dat mijn vader ze heeft gekocht. Ik was toen nauwelijks ouder dan jullie nu zijn. Tja, waar komen ze vandaan... Het is doorgaans de gewoonte om bij de koop naar de herkomst van een slaaf te vragen omdat het tegen onze wetten is, dat een onvrije man van onze eigen stam in ons midden zou zijn. Mijn vader zal daar destijds wel naar geïnformeerd hebben en zonder twijfel heeft hij het aan mij doorverteld. Maar ik ben het vergeten. Ik heb echt geen idee uit wat voor volk ze komen. Wel weet ik dat ze ooit zijn buitgemaakt tijdens een stammenoorlog.'

'Waarom lopen ze niet weg?' vraagt Orto zich af. 'Ik zou dat allicht proberen, als ik in een dergelijke toestand terecht zou komen.'

'O, dat komt best wel eens voor, hoor. Maar áls het hen lukt om op de vlucht te slaan, dan weten ze doorgaans niet waar ze heen moeten. Het gevolg is dan, dat ze wat doelloos in de

omgeving rondzwerven en uiteindelijk toch weer gepakt worden. Het is alle slaven duidelijk, welke straf hun dan boven het hoofd hangt.'

'Welke dan?'

'Terwijl alle anderen slaven moeten toekijken worden ze gedood en aan Wodan geofferd. Dan is het voor iedereen weer duidelijk, welke consequenties er aan dergelijke avonturen verbonden zijn. Ze hebben hun lesje weer geleerd.'

'Denk je er nooit aan om Borg en Wulm vrij te laten? Ze zijn toch al redelijk oud.' Hiermee refereert Grumme aan andere oudere ex-slaven, die min of meer hun vrijheid hebben herkreten.

'Tja, daar denk ik ook wel eens aan,' is vaders overweging. 'Maar ik kan nog niet aan andere werkkrachten komen. Slaven zijn duur en er worden er maar weinig te koop aangeboden.' Nukkig vervolgt hij: 'Ze kosten nogal wat, zeg.' Na enig nadenken: 'Ik hoop dat ik ze over niet al te lange tijd kan vervangen. Dan mogen ze in hun krotje blijven wonen en blijf ik in hun onderhoud voorzien. Dat hebben ze na zo veel

jaren wel verdiend. Ze hoeven het nu nog niet te weten, hoor. Dat vertel ik hun wel, als het zo ver is.'

'Wij gaan ook slapen,' besluit vader de avond. Hij stuurt zijn zoons naar hun slaappleats. Tien minuten later komt hij zelf ook binnen. 'Welke naam hebben jullie de nieuwe slavin gegeven?' wil hij nog weten.

'Kriet,' is een slaperig antwoord.

Hij kleedt zich helemaal uit en zoekt plaats naast de vrouw die hij net in haar slaap gestoord heeft.

'Ik zie wat vreemds,' meldt Orto zijn broer. Om uit het gezichtsveld van hun maats te blijven, zijn ze ver weg getrokken naar de rand van de uitgestrekte velden. 'Eigenlijk bedoel ik: ik zie iets niet.' Grumme staart in de verte en weet onmiddellijk wat Orto bedoelt: de schaaps-

kudde. 'Daar loopt wel iemand. Ik denk dat het Kirk is, maar dat kan ik op deze afstand niet goed zien.'

'Laten we even naar hem toegaan. Dan kunnen we vragen wat er aan de hand is.'

Kirk is een man van ongeveer vijfentwintig midwinters. Eigenlijk is hij geen man, want die status heeft hij nooit verworven. Dat zal ook nooit gebeuren, want Kirk is een idioot. Hij kan heel slecht praten en is daardoor door bijna niemand te verstaan. Hij heeft scheve ogen en een afgeplat hoofd. Zijn dikke tong hangt doorgaans een beetje uit zijn mond en zorgt voortdurend voor een stroompje speeksel.

Kirk kan niet veel, maar op een of andere manier heeft hij het talent om schapen te hoeden op grazige weiden. De ervaring leert, dat de kudde gerust aan hem toevertrouwd kan worden, want elke dag komt hij terug met alle dieren die hem zijn meegegeven. Als de jongens de man naderen, blijkt het inderdaad Kirk te zijn. Hij staart wat wezenloos in de verte en lijkt

volledig verslagen. Nog meer dichterbij gekomen, constateert Grumme dat hij huilt.

‘Kirk. Wat is er aan de hand?’

De zwakzinnige man brabbelt wat onbegrijpelijke taal en wijst ergens heen.

‘Waar zijn je schapen?’

Hetzelfde ritueel volgt: Kirk mompelt wat en strekt zijn hand in dezelfde richting.

‘Ze zijn weg. Hoe kan dat?’

Huilend stoot de tragische man zijn klanken uit.

‘Stool,’ lijkt hij te zeggen. Het is de jongelingen volslagen onduidelijk wat hij daarmee bedoelt.

Totdat Orto opeens opmerkt: ‘Zijn ze gestolen?’

Kirk knikt neerslachtig.

‘Verdraaid nog aan toe, er zijn rovers in de buurt,’ constateert Grumme bars. ‘Kom Kirk. We gaan terug. Hier kun jij helemaal niets aan doen, dus niemand zal boos op je zijn.’

Met langzame tred gaan ze met z’n drieën terug. Kirk kan met zijn slappe spieren nu eenmaal

geen stevige pas zetten. Het duurt dan ook enige uren, voordat de nederzetting in zicht komt. Al snel worden ze door enkele mannen tegemoet gelopen.

‘Wat is er aan de hand?’ vragen ze bezorgd, omdat de komst van het drietal op dit ongebruikelijke tijdstip niet veel goeds voorspelt. In het kort doen Grumme en Orto hun verslag. Rola – Kirks zuster – wordt erbij gehaald. Bijna ongemerkt doen alle mannen een stapje opzij als deze struise vrouw komt aangelopen. Hoewel ze het natuurlijk nooit zullen toegeven, zijn ze allemaal een beetje bang voor deze feeks, die er een venijnige manier van doen op nahoudt. Bovendien heeft ze een fors lichaam en is ze een kop groter dan welke man ook in het dorp. Niemand heeft het ooit in zijn hoofd gehaald om haar tot vrouw te nemen, zodat zij de enige zelfstandige vrouw in de nederzetting is. De zorg voor haar broer is haar echter volledig toevertrouwd. Naar hem toe toont ze een tederheid, die haar voor het overige volslagen vreemd is.

Wee je gebeente, als je de spot drijft met zijn achterlijkheid!

Met het nodige geduld weet zij uit hem te halen, dat hij door een groep mannen is overvallen. Ze denkt een stuk of vier, vijf. Ze hadden geen paarden bij zich, zij waren te voet. Hoogstwaarschijnlijk onbekenden, want Kirk herkende er niet een van. 'Hoewel dat ook niet alles zegt,' voegt zij er waarschuwend aan toe.

Omdat iedereen weet hoeveel behoefte hij daaraan heeft, krijgt de getroffen schaapherder van alle kanten schouderklopjes en complimenten voor zijn kranige verweer. Na enige tijd is hij helemaal tot rust gekomen en is hij weer de vriendelijke en zachtaardige man, zoals hij bekend staat. Inmiddels maakt een aantal mannen zich op om de dieren terug te halen. Ze zijn wat opgewonden, want ze hebben lange tijd geen strijd hoeven te leveren en hebben wel zin in een verzetje. Ze voeren druk overleg met Pral, de hoofdman, die een leider over hen aanstelt.

‘Wees wel voorzichtig,’ waarschuwt hij. ‘Schaependieven zijn doorgaans niet zwaar bewapend, maar je moet ze ook niet onderschatten.’

‘Ik houd het wel in de gaten,’ antwoordt de net aangestelde leider. Het is een ervaren man, die een troep vechtlustige jongemannen wel in de hand kan houden. Mopperend voegt hij eraan toe: ‘Het wapentuig dat we meekrijgen, mag ook wel eens vervangen worden.’

‘Je doet het er maar mee,’ is het onverschillige antwoord. Er worden paarden gezadeld en orders uitgedeeld. De ruiters te paard worden vooruitgestuurd. Zij moeten het gebied verkennen en uit zien te vinden waar de gestolen kudde zich bevindt. Vlak voordat de lopende horde wil vertrekken, roept vader nog: ‘Houd ze wel in leven en breng ze hierheen.’

‘Waarom?’ roept een verbijsterde vechtjas.

‘Ik heb zo langzamerhand twee jonge slaven nodig.’

‘Ik wil er ook een,’ vult Prals zuster hem aan. ‘Altijd sta ik er maar alleen voor. Zo

langzamerhand mag ik ook wel een mannetje hebben dat het zware werk voor me doet.'

Er volgt een chaotische heksenketel, waarin iedereen door elkaar roept. Allen lijken nu wel mee te willen delen in de te veroveren oorlogsbuit.

'Zwijg allemaal!' grijpt Pral met brullende stem in. 'Jij krijgt er in ieder geval een,' zegt hij de vrouw toe. 'Verder bepalen we dat op het moment dat ze hier aankomen. Vooruit,' gebiedt hij de manschappen. 'Erachteraan.'

'Mogen we ze wel stokslagen geven?' roept een van hen nog.

'Als ze maar keihard zijn,' krijgt hij de toestemming.

De ordeloze troep vertrekt.

Sommige achterblijvers staren naar de lucht om Wodan op zijn witte wolkenpaard te ontwaren, die hun mannen zal helpen in de strijd. Soms kun je hem in een bepaalde wolkenformatie herkennen, maar deze keer blijft dat uit.

Ach, het zal best goed gaan, straalt men uit. Maar ook al zijn het 'slechts' schapendieven, het is altijd weer een opluchting als de hele meute ongevarend terugkomt. Niemand weet wanneer dat zal zijn. Wellicht morgen, maar het kan ook pas over twee of drie dagen zijn.

De dagelijkse gang van zaken wordt weer opgepikt. Wel is de sfeer wat anders in de nederzetting, nu een groot deel van de mannen – ook nog degenen die doorgaans voor het meeste leven in de brouwerij zorgen – van huis is. Het voelt ook een beetje onbehaaglijk, omdat zij een aanzienlijk aandeel hebben in de veiligheid van het dorp. De nacht brengen de meesten dan ook in een onrustige sluimer door.

De missie blijkt voorspoedig te verlopen, want in de namiddag van de volgende dag roept een van de vrouwen om stilte. Ze dacht wat gehoord te hebben... Inderdaad..., heel in de verte klinkt het geluid van zingende mannen. De manier waarop zij zingen is voor de geoefende luis-teraar van grote betekenis. Deze keer beluistert

men erin, dat de opdracht geslaagd is. Geen doden, zelfs geen gewonden aan hun zijde.

‘Vooruit,’ gebiedt Pral een aantal jonge vrouwen.

Ze weten wat de hoofdman hiermee bedoelt – een verdere order hebben zij niet nodig. Met elkaar zetten ze de pas erin, op weg naar de naderende mannen. Ze worden op de voet gevolgd door een mannelijke delegatie uit de nederzetting. Daarachter volgen op gepaste afstand andere belangstellenden, vooral de jongeren waaronder Grumme en Orto. Zo ongeveer aan de rand van het woud krijgen de groepen elkaar in het zicht. Bij het herkennen van de strijders ontdoen de vrouwen zich onmiddellijk van hun kleding. Hoewel doorgaans een volledige huwelijkstrouw aan hun echtgenoten van de vrouwen wordt vereist, wordt er juist nu van hen verwacht dat ze de opgewonden strijders met een onbesuisd zinnospel verwelkomen. Uitbundig rennen ze op de overwinnaars af. De jongemannen, moe van de strijd en de reis,

maar nog steeds opgewonden door de behaalde overwinning, ontvangen hun verwelkomsters met open armen. Snel dragen ze de schapen, de krijgsgevangenen en buitgemaakte goederen aan de mannen over. Daarna rennen ze onbeschaamd met de naakte vrouwen het bos in.

De buitgemaakte goederen stellen niet zo veel voor: enig herdersgerei en wat licht wapentuig. Desondanks ontstaat er snel geharrewar over de verdeling ervan. Een dwingend bevel van Pral maakt daar spoedig een einde aan.

‘Als je er wat van hebben wilt, dan kom je het gewoon aan mij vragen. Uiteindelijk bepaal ik, wie er wat het meest nodig heeft.’ Direct daarop: ‘En voordat daar ook ruzie over komt: het toewijzen van de gevangen dieven is ook

aan mij, dus daar wil ik evenmin herrie over hebben.'

Iedereen begrijpt het en wacht verder gelaten af wat de beslissing van het dorps hoofd zal zijn. De gevangenen worden opgesloten, waarna de voorbereidingen beginnen voor het dorpsfeest dat gevierd gaat worden zodra de dappere strijders met de vrouwen terugkeren. Na verloop van tijd verschijnen de overwinnaars. Met oorverdovend gejuich worden de jongemannen onthaald. Weliswaar zijn ze uitgeput, maar hun heldhaftige uitstraling is voor iedereen waarneembaar. Tot diep in de nacht wordt er gezongen, gedanst, gegeten en bier gedronken.

De volgende morgen gaat iedereen weer over tot de orde van de dag. Kirk trekt er weer opuit met zijn schapen, even opgewekt als altijd. In een bijzondere zitting komt de Raad van Wijzen bijeen. Er moet een beslissing genomen worden over wat te doen met de krijgsgevangenen. Weliswaar hebben enkelen al aangegeven een paar slaven te kunnen gebruiken, maar het is

helemaal niet vanzelfsprekend dat die de rest van hun leven als eigendom van een ander door moeten brengen. Wat zijn het voor mensen, waar komen ze vandaan, welke leeftijd hebben ze ongeveer? Al direct is duidelijk dat het geen mensen zijn van de eigen stam, dus ze hoeven niet te worden teruggezonden naar hun nederzetting.

‘Gelukkig maar’, verzucht een van de Wijzen. ‘Dat overleg met andere dorpen heeft doorgaans heel wat voeten in de aarde. Met name om het met elkaar eens te worden over de strafbepaling en de zekerheid dat die ook wordt uitgevoerd. Het is ooit eens voorgekomen, dat zo’n groep dieven stiekem als helden werd binnengehaald, omdat ze het toch maar aangedurfd hadden om op strooptocht te gaan.’

‘Hun taal lijkt een beetje op de onze, maar is toch weer heel anders,’ merkt iemand op die de gevangenen heeft ondervraagd. Hij noemt de naam van de verwante, maar verafgelegen stam.

‘Dat zijn me toch een ellendelingen,’ is Prals commentaar als hij hun afkomst verneemt. ‘Bandieten, die waar ze maar kunnen, rooftochten uitvoeren. Wat zullen we ermee doen? We kunnen ze doden, stokslagen geven of de armen breken en laten gaan. Of zullen we ze als slaaf houden?’

‘Laten we eerst maar eens bepalen of ze wel geschikt zijn als slaaf. Als ze niet gezond of sterk zijn, hebben we er niets aan,’ brengt een ander in.

‘Dat is waar,’ krijgt hij gelijk. ‘Ga Besse maar halen.’

Anderen krijgen de opdracht om de gevangen dieven te brengen. Niet veel later staan zeven jongemannen in een rij voor de Raad van Wijzen. Om hen heen staat een aantal bewakers. En uiteraard een groep nieuwsgierigen.

Besse komt aangestrompeld. Maar ze is niet alleen, want Wiede loopt achter haar aan. Grumme, die tussen de toeschouwers staat, kijkt hen met open mond na.

Waarom heeft Besse haar nodig? vraagt hij zich af. Wiede kijkt naar hem om en glimlacht. Bij de schapendieven aangekomen, begint Besse haar controle op dezelfde manier als onlangs met het slavinnetje. Op haar gemak kleedt ze de eerste gevangene uit. Een verweer levert hem een stomp van een van de bewakers op, zodat hij de oude vrouw verder haar gang laat gaan. Bij de tweede krijgt Wiede de opdracht om hetzelfde te doen. Een beetje onwennig voert ze haar taak uit. De laatste man echter – hij valt toe aan Besse – verzet zich heviger. De slagen die hij krijgt toegediend, lijken hem alleen maar driftiger te maken. Besse lijkt zich er niets van aan te trekken. In alle rust gebiedt zij de man stevig in bedwang te houden. Als de gevangenen allen naakt voor haar staan, begint zij het onderzoek. Ze betast hun lichamen op alle plaatsen, bevoelt hun scrotum en drukt op de blauwe plekken waar ze alle zeven mee behept zijn. Wiede krijgt de opdracht om haar handelingen na te doen. Hoewel ze haar opdracht

giechelend uitvoert, lijkt Besse heel tevreden over haar verrichtingen te zijn. Ten slotte moeten de gegrepen mannen voorover gaan staan. Stuk voor stuk inspecteert Besse hun achterwerk en trekt daartoe de billen uit elkaar. Ook dat moet Wiede haar nadoen.

‘Geen maden,’ stelt ze met voldoening vast.

Nadat ze de mannen allemaal nog eens goed in de ogen heeft gekeken, trekt ze haar conclusie. Zes van hen laat ze apart zetten.

‘Jonge mannen. Allemaal gezond. Nauwelijks zestien midwinters oud. Goed af te richten en gehoorzaamheid aan te leren.’

Over de zevende, degene die zich het hevigst verzette, heeft ze een ander oordeel.

‘Ouder dan de anderen, leiderscapaciteiten, koppig. Ongeschikt als slaaf. Hij zou een slavenopstand kunnen uitlokken. Weg met hem!’

‘Wat zullen wij dan met hem doen?’

De oude vrouw kijkt de vrager verwijtend aan.

‘Moet je dat aan mij vragen? Aan Wodan geven, natuurlijk. Als hij vergeten wordt, dan helpt

hij ons niet meer met de volgende strijd. Offer hem bij volle maan.'

'Over de anderen heb je je bevindingen nog niet kenbaar gemaakt. Kunnen wij ze houden?'

'Wat mij betreft wel. Maar... het zijn jonge mannen en ik wil er zelf ook een.'

'Jij?' roept een van de omstanders verbaasd. 'Waarom zou jij een bediende nodig hebben?'

'Wat dacht je,' laat Besse haar humor blijken. 'Een oude weduwe zoals ik wil ook wel eens wat en jullie hoeven me niet.' Terwijl de mannen schateren, loopt ze kreupel weg. Mopperend: 'Een jonge vent in mijn bed. Het lijkt me echt wel wat.'

Terwijl het gezelschap uiteengaat, ziet Grumme een hevig geïnteresseerde Wiede achter haar nieuwe leermeesteres aanlopen.

De Raad van Wijzen vervolgt het overleg. De gevangen jongemannen moeten onder de belangstellenden verdeeld worden. Als eerste eist Rola er eentje, als genoegdoening voor de schrik die haar broer is overkomen. Voor de overige vijf zijn er meer belangstellenden dan er slaven beschikbaar zijn. Velen kunnen immers wel een extra werkkraft gebruiken. Grummes vader krijgt er één toegewezen – één minder dan hij had aangevraagd. Alhoewel hij de toewijzing met gemopper accepteert, is hij er in zijn hart best wel mee tevreden. Enkele dagen geleden dácht hij nog nauwelijks aan een extra werkkraft. Pas door het gesprekje met zijn zoons, realiseerde hij zich dat Bork en Wulm op niet al te lange termijn vervangen moeten worden. Onmiddellijk nadat het eigendom van de jongeman aan hem is overgedragen, brengt hij hem naar zijn slaven en gebiedt hun de nieuwe werkmán alles bij te brengen wat hij weten moet.

‘Bouw ook een krot voor hem,’ gebiedt vader. ‘Hij kan immers niet onder de open hemel

blijven slapen.’ Zonder afkeer, maar eveneens zonder vriendelijkheid, ontvangen ze hun nieuwe lotgenoot.

‘Kan hij ons wel verstaan?’ wil Wulm nog weten.

‘Zijn taal is verwant aan de onze. Dus als je langzaam en duidelijk praat, kun je hem veel duidelijk maken. Voor de rest doe je maar gewoon voor, wat er van hem verwacht wordt.’ Dan dreigend: ‘Stook hem niet op tegen zijn meester, want je weet welke straffen daarop staan.’

De mannen knikken zwijgend. Ze denken er trouwens niet aan om te proberen hun situatie te veranderen. Daar zijn ze inmiddels te oud voor.

‘Ren eens een rondje om die boom,’ gebiedt vader hun onverwacht. Als ze de opdracht uitvoeren, realiseert vader zich dat hij met de aanschaf van de jonge slaaf een goede zet gedaan heeft. Zijn oudere ondergeschikten boeten inderdaad aan vitaliteit in.

Het duurt ongeveer zes weken voordat de enig overgebleven krijgsgevangene kan worden geexecuteerd. Het was Besses opdracht om de terechtstelling tijdens volle maan te laten plaatsvinden. Toen het echter de eerste keer na haar opdracht zover was, was de lucht zo bewolkt dat er van de nachtelijke lichtbol niets te merken was. De vrees werd geuit dat Wodan door die weersomstandigheid zijn offer niet zou ontdekken. Derhalve werd de offerceremonie een maand uitgesteld.

Zoals het de gewoonte is, krijgen alle slaven in de nederzetting de opdracht om de gebeurtenis bij te wonen. Zo kunnen ze de maatregelen tegen ernstige overtredingen weer eens met eigen ogen bekijken. Vlak voor het invallen van de duisternis worden ze bijeengedreven. Om vluchten – voor zover ze dat zouden durven – uit te sluiten, worden ze nek aan nek aan elkaar vastgebonden. Wanneer ten slotte ook de gevangene is aangevoerd, zet de stoet zich in

beweging. In tegenstelling tot Freya's heilige boom, die aan de waterkant staat, staat de eik van Wodan diep in het woud. De weg erheen is lang, moeilijk begaanbaar en duurt een behoorlijke tijd. Wanneer de menigte daar is aangekomen, volgt een eenvoudige, korte ceremonie. Een van de mannen klimt in de boom met in zijn hand een touw dat aan het andere eind aan de nek van de gevangene is geknoopt. Als hij boven in de eik is, gooit hij eerst wat botten en een schedel naar beneden – de overblijfselen van een vorig offer. Vervolgens werpt hij het touw over een stevige tak en laat het naar beneden zakken. De anderen hoeven er alleen maar aan te trekken. Langzaam wordt de gevangene omhoog gehesen. Voordat hij boven aankomt, is hij al dood. Het touw om zijn nek wordt losgemaakt en zijn lichaam nauwkeurig op enkele stevige takken gelegd. Dat was de hele plechtigheid. Het volk gaat weer naar huis.

‘Grumme!’ roept Wiede hem, als hij de volgende morgen aanstalten maakt om met zijn broer eropuit te trekken. Snel rent ze op hem af. ‘Je was zeker verbaasd toen ik gisteren achter Besse aanliep?’

‘Nogal ja. Hier wist ik helemaal niets van. Waarom heb je dat niet verteld?’

‘Ik wist het zelf ook maar enkele minuten van tevoren. Besse kwam ons huis binnen, wees naar mij en zei tegen mijn vader: ‘Die heb ik nodig.’ Ik ben toen maar achter haar aangelopen. In een paar zinnen heeft ze me duidelijk gemaakt wat ze van me verwachtte. Het gaat erom, dat ik haar vaker ga helpen. Ze wil me haar vak leren, want ze wordt oud.’

‘Dat is ze al jaren,’ merkt Grumme droog op. ‘Maar word jij dan de nieuwe Besse als zij het loodje legt?’

‘Daar ziet het wel naar uit,’ giechelt Wiede. ‘Maar ze wil natuurlijk wel eerst zien of ik dat goed kan.’

‘Sodeju,’ roept hij verschrikt uit. ‘Dan ben ik later met een toverheks getrouwd.’

‘Precies,’ dient Wiede hem van repliek. ‘Maak je borst maar nat.’ Dan wordt ze door haar moeder terug in huis geroepen en gaan Grumme en Orto op pad. Al enkele keren hebben ze besproken om aan elkaar bekend te maken waar ze mee bezig zijn tijdens de geheime tochten die ze ieder in hun eentje lopen. Ze zijn overeengekomen dat ze dat vandaag werkelijk doen.

‘Zullen we eerst nog zwaardvechten?’ stelt Orto voor.

‘Goed idee. Dat hebben we ook alweer een tijd niet gedaan.’

Ze zoeken stevige stokken en gaan elkaar daarmee driftig te lijf. Enkele keren naderen ze de grens van het toelaatbare bij het vriendschappelijke gevecht, maar ze overschrijden hem niet. Ze zijn ongeveer even sterk en

gewaagd aan elkaar. Aan het eind van de tweestrijd is er geen duidelijke winnaar, maar dat is ook niet de bedoeling. Door zo met elkaar te kampen, worden ze steeds meer bedreven in de zwaardvechttechniek.

‘Kom mee,’ is vervolgens Orto’s korte opdracht. Grumme volgt zijn broer naar het bos waar hij uit een geheime plaats een werpbijl tevoorschijn haalt.

‘Die mag je helemaal niet hebben,’ roept Grumme verbaasd uit. ‘Hoe kom je daaraan?’

‘Gevonden tijdens de laatste midwinterfeesten. Misschien heeft een of ander dronken feestvarken het verloren. Of hij is van iemand geweest die inmiddels is overleden. In ieder geval is ’ie nu van mij.’

‘Nou. Laat maar zien wat je ermee kunt.’

Dat laat Orto zich geen twee keer zeggen. Met een krachtige zwaai werpt hij het gevaarte, dat rondtollend door de lucht gaat en uiteindelijk stevig in een boomstam dringt. Grumme kan enige tijd niets uitbrengen van verbazing. Dit

heeft hij nog nooit gezien van iemand van Orto's leeftijd.

‘Zo werpt een volwassen vent,’ roept hij vol ontzag uit.

‘Ja, dat vind ik ook,’ is het onbescheiden antwoord van zijn broer.

‘Geef mij eens.’

Grumme probeert de bijl ook te werpen, maar brengt er niets van terecht.

‘Het kost wel wat oefening, hoor,’ is Orto's lachende commentaar. En... wat kun jij me laten zien?’

‘Ach...’ Bij uitzondering slaat Grumme een bescheiden toon aan. ‘Dat stelt niet zoveel voor, hoor. Ik heb heel veel geoefend met pijl en boog.’

‘Nou. Toon je kunsten maar eens.’

Grumme legt de pijl nauwgezet op en trekt de pees uit. Concentreert zich en... zoieff... daar gaat ‘ie.

‘Sjonge,’ reageert zijn broer vol ontzag. ‘Over die afstand schiet je niet als de vrienden erbij zijn.’

‘Klopt. Die hoeven niet alles te weten.’

‘En dan ook nog eens midden in die boomstam. Was dat je bedoeling?’

‘Dat wel,’ bevestigt Grumme. ‘Maar ik ben nog niet zover als ik wezen wil. Hiermee kan ik nog geen zwijn neerleggen.’

Orto grinnikt.

‘Ik heb je weleens beter horen opscheppen,’ grapt hij. ‘Maar waarom wil je dat zo graag?’

De vertrouwelijkheid tussen de beide broers is weer zodanig, dat Grumme ermee voor de dag komt.

‘Besse heeft aangekondigd, dat ze Wiede na de midwinterfeesten volwassen gaat verklaren. Dat is al over enkele maanden. Voor het zover is, wil ik een stuk groot wild kunnen schieten, zodat ik haar tot vrouw kan nemen.’

Gespannen kijkt hij naar zijn jongere broer. Zal die cynisch doen over zijn wens? Tot zijn

opluchting gaat die er nuchter en ernstig op in. Grumme realiseert zich dat Orto niet meer de kleine jongen is die hij tot voor kort nog was, maar dat hij zich Grummes belangstelling voor Wiede inmiddels goed kan voorstellen.

‘Iedereen weet zo langzamerhand dat je het helemaal van haar te pakken hebt. Natuurlijk kan ik me dat goed indenken. Het is een prachtig meisje. Heel wat kameraden zijn stikjaloers op je, omdat jij met haar mag optrekken.’ Dan vervolgt hij: ‘Maar laat je het hoofd niet op hol brengen! Je hebt nog een lange weg te gaan en het is heel onzeker of je je doel zult bereiken. Veel jongens die twee jaar ouder zijn dan jij, hebben nog niet bereikt wat jij in enkele maanden voor elkaar wilt krijgen.’

Grumme zucht maar eens...

De zomer loopt ten einde. Sinds de broers hun geheimen aan elkaar hebben uitgewisseld, trekken ze nog vaker samen op. Terwijl hun leeftijdgenoten wat samenklitten in de kern van de woongemeenschap, oefenen zij met elkaar in het donkere woud. Als ze in groepsverband met de andere jongeren eropuit gaan, dan laten ze hun krachten niet blijken.

De herfst kondigt zich aan. Stormen en slagregens belemmeren hun tochten soms, maar het moet wel heel erg zijn, willen ze een hele dag binnen blijven. Dat houden ze geen van beiden uit. Liever laten ze zich natregenen en trotseren zij het soms huiveringwekkende natuurgeweld.

Daarna is het weer tijd voor de midwinterfeesten. Zoals verwacht wordt Orto deze keer tot aankomend man gepromoveerd, wat ook hem beter schiettuig oplevert. Grumme en zijn groep ontvangen een houten zwaard. Met daarbij de nadrukkelijke opdracht om zich in alle ernst te bekwamen in de vereiste technieken van het zwaardvechten. Ook het beoefenen van

het boogschieten, wat het afgelopen jaar nog niet echt verplicht was, wordt nu een duidelijke opdracht. De jongelui vatten het niet op als een last. Integendeel, ze tonen zich er juist erg enthousiast over. Al tijdens de feesten voeren zij ware schijngevechten, waarbij ze door ervaren krijgers getraind worden. Grumme gaat helemaal in de oefeningen op. Hoewel een zwaard niet gebruikt wordt bij de jacht, maar bij oorlogshandelingen, wil hij deze gevechtstechniek terdege beheersen. Wiede moet wel van hem onder de indruk blijven. Hij heeft heel goed in de gaten dat hij een van de sterksten van zijn groep is. Als zijn vriendinnetje weer eens aan de zijkant van het strijdtoneel naar de verrichtingen kijkt, kiest hij degene uit die onbetwist de meest vaardige zwaardvechter is. Beide jongens zijn zich ervan bewust dat dit treffen meer zal inhouden dan alleen maar een oefening. Het informele leiderschap van de hele groep is hier in het geding. Ze gaan dan ook helemaal op in de tweestrijd en verliezen zichzelf erin. Rake

klappen worden aan elkaar uitgedeeld. Totdat Grummes tegenstander abusievelijk de regels overtreedt en hem keihard in het gezicht raakt. Met een schreeuw laat Grumme zijn wapen vallen en bedekt met zijn hand zijn pijnlijk getroffen rechteroog. De oefenmeester legt onmiddellijk het duel stil. Hij inspecteert de jonge strijder en constateert een ernstige verwonding. Het bloed gutst uit de oogkas en het oog zelf is aan gruzelementen.

‘Kom mee naar Besse,’ beveelt de duidelijk aangeslagen trainer. Tegen de rest van de groep zegt hij: ‘De oefeningen zijn voor vandaag afgelopen. Morgen komen we hier weer bijeen. Tot die tijd mag niemand zijn zwaard gebruiken. Is dat begrepen?’

De jongens knikken. Net als hun voorman zijn ze van hun stuk gebracht. De gewonde Grumme schreeuwt het uit van de pijn. Hij wordt onmiddellijk naar Besse gebracht, die direct een onderzoek uitvoert.

‘Haal die hand voor je oog weg, want anders kan ik niets beginnen,’ gebiedt ze. Vervolgens probeert ze het oog te openen, wat opnieuw enorm gejammer van het slachtoffer tot gevolg heeft. Besse heeft niet veel tijd nodig om te zien wat er aan de hand is. Ze heeft een verschrikkelijke bevinding: het zicht is uit het oog verdwenen en zal er niet meer in terugkomen.

‘Ik zal een papje maken wat je erop moet smeren. Dat zal de pijn verzachten. Meer kan ik niet voor je doen. Kom wel elke dag even bij me langs, want ik wil het in de gaten blijven houden.’

Kermend van de pijn wordt Grumme naar huis gebracht. Blind aan één oog.

Weliswaar zit de schrik er goed in bij Grummes kameraden, maar de volgende dag wordt het zwaardvechten en boogschieten weer gewoon opgepakt.

‘Ook bij tegenslagen gaat het leven door,’ zegt de oefenmeester. ‘Het heeft geen zin om bij de

pakken neer te zitten omdat een van je vrienden ernstig gewond is. Dat zal je nog wel vaker overkomen. Bij het treffen met een vijand zullen enkele van je medestrijders ongetwijfeld sneuvelen. Dat hoort erbij. Ervaar dit als een leerschool.'

Voor Grumme zelf eindigen hiermee de midwinterfeesten. Terwijl iedereen met blijdschap aan de evenementen deelneemt, zit hij verdrietig thuis. Het smeerseltje dat Besse voor hem gebrouwen heeft, verlicht de pijn wel enigszins maar laat het niet verdwijnen. Een bezoek van Wiede – daags na het ongeluk – biedt hem enige troost. Ze heeft een nieuwe voorraad zalf bij zich.

'Dit heeft Besse gemaakt en ik moest het naar je toe brengen. Hoe gaat het?'

Tja, hoe gaat het? Grumme is nu niet in staat om zich beter voor te doen dan hij is. Hij weet haar geen antwoord te geven. Na enige tijd zwijgen, gaat Wiede naast hem zitten en legt haar arm om zijn schouder.

‘Weet je. Je mag nu wel half blind zijn, maar ik heb je zien vechten! Je was een moedige strijder en beresterk! Je tegenstander had een stevige kluif aan jou. Je had dat gevecht best kunnen winnen.’ Als ze ontdekt dat deze bemoediging niet bij haar vriendje aanslaat, gaat ze verder: ‘Ik was erg trots op je en dat ben ik nu nog. Ook nu je blind aan één oog bent, vind ik je nog steeds een kanjer.’ Voor het eerst na zijn verwonding kan Grumme weer een beetje glimlachen. ‘Zorg maar dat je snel weer beter wordt. Dan gaan wij weer samen het bos in.’

Dat laatste is Grumme zeker van plan.

‘Hé, Grumme. Het is allang voorjaar. We gaan het bos in.’ Joviaal slaat Orto zijn broer op de schouder. ‘De wond aan je oog is dicht, dus daar kun je geen last meer van hebben.’ Grumme glimlacht om de enthousiaste aanmoediging

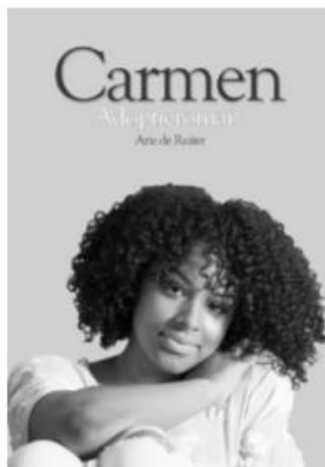
van zijn broer. Omdat hij een infectie aan zijn oogwond kreeg, heeft zijn herstel lange tijd in beslag genomen. Al maanden is hij niet meer op pad geweest. Alle kracht die hij in zich had, heeft hij moeten inleveren. Inmiddels is hij nu weer zover aangesterkt, dat hij een voorzichtige tocht naar het woud kan maken. Hij beseft maar al te goed, dat hij niet meer meetelt in de groep jongelui waar hij altijd mee optrok. Hun ontzag voor hem is verdwenen. Natuurlijk werkt het rare litteken rond zijn oog ook wat afstotend.

Orto blijft hem echter steunen. ‘Binnen de kortste keren ben je weer net zo sterk als je eerst was. Je spierkracht is zo klein omdat je lange tijd geen lichaamsbeweging meer hebt gehad. Als je weer aan de gang gaat, krijg je die zo weer terug.’

De eerste dag krijgt Grumme zijn boog nauwelijks gespannen, laat staan dat hij een steen kan werpen. Maar dank zij de steun en de constante aansporingen van zijn broer, trekt hij er elke dag opuit om te oefenen. Langzaam maar zeker

Cadeautip

Voor jezelf of voor een ander

Carmen

Het verhaal van een geadopteerd meisje, dat zich dapper door een moeilijke jeugd heen worstelt.

Recensie: Misschien juist doordat Arie de Ruiter helemaal los staat van de adoptiedriehoek, kan hij het verhaal zonder een kant te kiezen, schrijven. Hierdoor ontstaat een totaalbeeld van afstand doen, adoptie en opvoeding en hoe het door iedereen wordt beleefd. Dit helemaal zonder oordeel. (Rini van Dijkhuizen)

Te bestellen via www.boekarie.nl

neemt zijn lichaam een robuustere vorm aan en voelt hij zijn spierkracht toenemen. Met zijn houten zwaard oefent hij op bomen en weet hij steeds zwaardere klappen uit te delen. Totdat hij uiteindelijk weer net zo ver kan schieten als voor het ongeluk. Ook zijn steen kan hij weer keihard gooien.

Een ander probleem, dat hij niet had voorzien, treft hem echter pijnlijk. Want hoewel hij vrij gemakkelijk zijn spierkracht heeft teruggekregen, lukt het hem niet meer om zijn doel te raken. Zijn rechteroog waar hij eerder mee richtte, is immers blind. Hiervoor moet hij nu zijn linkeroog gebruiken, maar daarmee lukt het niet. Hoe vaak hij het ook probeert, geen enkele keer raakt hij de roos. Evenmin treft hij met het steenwerpen het voorwerp dat hij voor ogen heeft. Het grote doel, waar hij met zo veel overgave aan gewerkt heeft – het veroveren van Wiede voordat een ander dat doet – ziet hij in vlammen opgaan.

‘Ik schaam me voor je, omdat ik je nu al zo lang geen jachttrofee meer heb laten zien,’ laat hij haar een beetje mismoedig weten. Ze reageert op een manier zoals hij van haar gewend is: ‘Denk je nu echt dat dat mij wat uitmaakt? Ik vond je leuk omdat je zo kon opscheppen. Dát doe je niet meer, maar daarom ben je voor mij niets minder waard. Je moest me maar weer eens meenemen naar ons boomnest.’ Grumme glimlacht. Het boomnest... daar zijn ze sinds het ongeluk niet meer geweest. Natuurlijk wil hij graag weer eens met haar naar hun eigen plaatsje in het bos. Maar... dat durfde hij haar tot nog toe niet te vragen, want hij dacht geen indruk meer op Wiede te kunnen maken. Nu begint ze er zelf over.

‘Kom me morgenochtend maar weer eens ophalen,’ dringt ze aan.

‘Mag dat wel van je moeder?’

‘Jawel hoor. Ik heb haar al zolang achtereen geholpen, dat ze me nu wel een paar uur vrijgunt. Afsproken?’

‘Ik zal het met Orto overleggen.’

Wiedes klaterende schaterlach is in alle hoeken van de hele nederzetting te horen en onbewust glimlacht iedereen met haar mee.

‘Ben je bang voor je broertje?’ plaagt ze.

Een beetje rood aangelopen moet Grumme erkennen, dat zijn ontzag voor zijn jongere broer aanzienlijk is toegenomen. Ook Orto kijkt ervan op, als zijn oudere broer hem min of meer onderdanig komt vragen, of hij de volgende dag zonder hem op pad mag. Hij glimlacht als hij de reden ervan hoort.

‘Natuurlijk mag je met je meisje eropuit. Veel plezier met elkaar.’

Samen genieten ze volop van de zonnige voorjaarsdag, waarop ze met z’n tweeën door het bos zwerven. Wiede heeft veel te vertellen, nu ze bij Besse in de leer is. De oude vrouw neemt haar regelmatig mee naar de bossen en leert haar van alles over de planten en kruiden die daar groeien. Wiede wijst hem verschillende

soorten paddenstoelen. ‘Dat soort is giftig, daar moet je altijd van afblijven. En die andere daar, daar mag Besse alleen van eten. Die neemt ze bijvoorbeeld als ze naar de mannenvergaderingen moet, waar ze toekomstvoorspellingen doet en zo.’

‘Krijst ze daardoor soms zo erg, dat het door de muren van het dorpsgebouw te horen is?’

‘Dat denk ik, maar daar vertelt ze me niets over. Ik durf er ook niet naar te vragen, want dan wordt ze boos.’

‘Ga jij later haar positie echt overnemen?’

‘Dat zit er wel in, want volgens mij is ze redelijk tevreden over me. Maar zelfs daar laat ze zich niet duidelijk over uit. Voorlopig ga ik alleen met haar mee om kruiden te zoeken en wat mengsels te koken.’

‘En natuurlijk om gevangen mannen te controleren,’ grapt Grumme, waarbij hij refereert aan de controle die zij enige maanden geleden moest doen.

‘O ja. Ik moet van haar ook kennis van het menselijk lichaam opdoen.’

Al lopende valt het Grumme op dat zijn vriendinnetje steeds meer vrouwelijke vormen krijgt. Ze worden breder en aantrekkelijker. Haar borsten zijn in slechts enkele maanden tijd een stuk groter geworden. Hij staart naar haar wiegende heupen, als ze voor hem uit loopt.

‘Het zal niet lang meer duren, voordat Besse je tot vrouw bevordert,’ stelt hij vast wanneer ze zich in hun boommand hebben genesteld. Hij bedoelt zijn opmerking als een compliment, maar met een verdrietige ondertoon voegt hij eraan toe: ‘Ik maak geen enkele kans meer bij je.’ Wiede spreekt hem niet tegen. Ze weet zelf maar al te goed, dat de feiten nu eenmaal zo liggen. Binnenkort zal ze aan het vrouw-zijn moeten geloven.

‘Maar nu zijn we nog samen,’ merkt ze op met een onbenoembare toon in haar stem. Haar ogen, die doorgaans toch al twinkelen, staan helderder dan ooit tevoren. Ze streelt over zijn

haar, met haar vingertoppen wrijft ze teder over de pluizige beharing onder zijn neus. Ze kust hem op het litteken bij zijn oog en kruipt alsmmaar dichter tegen hem aan.

Grumme wordt wakker van een koude windvlaag die over zijn lichaam trekt. Even is hij in verwarring wanneer hij merkt dat hij helemaal bloot is en toch niet in zijn bed ligt. Dan weet hij het weer. Hij opent zijn ene oog en kijkt in het stralende gezicht van zijn eveneens naakte vriendinnetje. Ook zij heeft het koud, haar lichaam rilt een beetje. Om zich te warmen kruipt ze dicht tegen hem aan. Hun wollen kleding leggen ze als een soort deken over zich heen.

‘Nog even jouw lichaam tegen het mijne,’ fluistert ze. ‘Maar niet zo lang, want de schemering valt al in.’ Ze kust hem. ‘Dat was fijn, hè? Dit kan niemand van ons afpakken.’

In de korte tijd die hun nog rest, strelen ze elkaar over hun lichaam. Dan is het tijd om zich te kleden en op huis aan te gaan.

Elke keer wanneer ze daar de kans toe krijgen, trekt het jonge stelletje de bossen in. Zijn boog met pijlen laat Grumme maar thuis. Ook zonder dat weet hij, dat Wiede hem nog steeds waardeert. In de boommand bedrijven ze keer op keer de liefde, een minnespel waar ze samen helemaal in opgaan. Tot hun verbazing benoemt Besse haar niet tot vrouw, wanneer andere meisjes met dezelfde leeftijd en lichaamsbouw die bevordering wel krijgen.

‘Ik snap niet wat er mis met me is, maar ze zal er wel een bedoeling mee hebben,’ is Wiedes commentaar. Hoewel ze een nuchtere toon probeert aan te slaan, kan ze een tikkeltje jaloersheid op haar vriendinnen niet helemaal verbergen. ‘Maar zolang dat nog niet gebeurd is, kunnen wij onze gang gaan,’ voegt ze er glimlachend aan toe.

Als ze tijdens de zomertochten ziet, dat de ene na de andere jonge vrouw wordt meegenomen door een wildvreemde jongeman, realiseert ze zich dat het haar eigenlijk wel goed uitkomt dat ze nog niet huwbaar verklaard is. Desondanks ontdekt Besse dat menig jonge bezoeker naar haar gunsten dingt en daarom geeft ze Wiede de strikte opdracht om in huis te blijven. Pas als de gasten naar hun eigen dorp zijn vertrokken – en de eigen jonge vrouwenjagers al dan niet met aanhang zijn teruggekeerd – mag ze zich weer in de openbaarheid vertonen. Vrij snel daarna bevordert Besse haar tot vrouw, waarmee overduidelijk wordt dat er haar veel aan gelegen was dat ze niet naar een ander dorp zou vertrekken.

‘Blijkbaar is ze heel tevreden over je,’ krijgt ze van menig een te horen.

Tot zijn ergernis ontdekt Grumme niet lang daarna, dat opvallend veel jongemannen om Wiede heen lopen. Natuurlijk had hij wel in de gaten dat de schoonheid van zijn vriendinnetje

ook bij anderen opviel, maar dat ze zózeer de aandacht trok, wist hij niet. Tegelijkertijd valt het hem op, dat dezelfde trouwlustigen met enig ontzag naar hem kijken. De lichaamskracht die hij in vrij korte tijd weer heeft opgebouwd, is hun duidelijk opgevallen.

Mogelijk zullen ze zich wel twee keer bedenken voordat ze naar Wiedes hand proberen te dingen, overweegt hij. Maar hun onderlinge concurrentie is groot en allemaal willen ze natuurlijk de eerste zijn.

Weliswaar heeft hij dus een klein beetje hoop, dat hij zijn vriendinnetje voorlopig zal houden, maar geen enkele zekerheid. Het enige wat er voor hem op zit is om met forse arbeid, bijvoorbeeld het tillen van zware boomstammen, zijn sterkte te blijven tonen en daarmee duidelijk te maken dat hij voor geen kleintje vervaard is. Desalniettemin zoekt hij tegenwoordig bij het vallen van de nacht enigszins gedeprimeerd zijn bed op.

Op zekere morgen wordt Grumme in alle vroegte gewekt door zijn broer.

‘Kom op,’ zegt deze op bevelende toon. ‘We gaan het bos in. Neem je pijl en boog mee en ook je werpsteen. We gaan jagen.’

‘Waar is dat nou goed voor?’ reageert Grumme geërgerd. ‘Je weet net zo goed als ik, dat de jacht voor mij niet meer mogelijk is.’

‘Toch ga je mee! Toon je een volwassen vent en kom dat bed uit.’ Mopperend doet Grumme wat hem gezegd wordt. ‘Ik heb Kriet opgedragen om een maaltijd voor je klaar te maken.’

‘Waarom dat? Ik heb helemaal geen honger.’

‘Zeur niet en doe wat ik zeg,’ commandeert Orto. ‘We hebben een lange dag voor de boeg.’

Grumme komt humeurig uit zijn bed. Wanneer de jonge slavin hun wat eten heeft gebracht, werkt hij het met lange tanden naar binnen. Hij ergert zich er voornamelijk aan dat hij

geen weerstand kan bieden tegen het gezag dat zijn broer op hem uitoefent, terwijl die nog altijd een half jaar jonger is.

Even later pakt Orto zijn attributen, loopt zonder wat te zeggen het huis uit en verwacht dat Grumme hem achterna komt. Weliswaar gebeurt dat ook, maar zonder ook maar om te kijken snauwt hij zijn oudere broer toe: 'Pak je jachtspullen. Dat had ik toch gezegd?'

'Hoe wist jij nou, dat ik ze niet bij me had?'

'Omdat ik je langer ken dan vandaag. Schiet op.'

Voor dag en dauw dwalen de jongemannen al rond in het bos. Orto fabriceert met modder een roos op een boomstam.

'Schieten,' beveelt hij.

'Je weet dat ik dit niet kan.'

'Schieten!' wordt hem geërgerd toegeschreeuwd.

Grumme legt de pijl aan, schiet. De pijl vliegt de boom ruim aan de rechterkant voorbij.

‘Nog een keer. Zoveel je er rechts naast zat, moet je nu links richten.’

Nu wordt het Grumme duidelijk wat Orto met hem voor heeft. Hij voert de opdracht uit. Inderdaad komt de pijl een stuk dichterbij de roos, maar hij treft hem nog lang niet.

‘Doorgaan met oefenen,’ krijgt hij de opdracht. ‘Jij wilt je vrouwtje toch hebben?’

De hele dag blijft Grumme oefenen. Hierbij wordt hij telkens weer aangespoord door de soms enthousiaste, maar vaak ook dwingende aanmoedigingen van zijn broertje. Op het eind van de dag weet hij aardig in de buurt van de roos te komen.

‘Morgen gaan we verder,’ krijgt hij meege-deeld als de dag op zijn einde loopt. Samen lopen ze naar huis, totdat Grumme aan de rand van een open plek in het bos, wordt tegengehouden.

‘Sst,’ fluistert Orto. ‘Kijk. Daarginds. Een zwijn.’

Het dier staat aan de andere kant van de plek.

‘Schiet,’ beveelt Orto. ‘Dit is een kans die je niet gauw meer krijgt. Het lukt je vast.’

Muisstil haalt Grumme een pijl uit zijn koker, legt aan, bepaalt zo goed mogelijk de afwijking die hij in acht moet nemen. Hij spant zijn boog, zijn spierballen zwellen, hij concentreert zich en schiet... Als een bliksemschicht vliegt het projectiel op zijn doel af... en schampt de neus van het wilde varken. Als reactie rent het schreeuwende beest woedend op zijn belagers af, vast van plan om ze te vermorzelen. Als verlamd van schrik blijft Grumme staan. Wegvluchten heeft geen zin, beseft hij. Orto blijft daarentegen kalm. Weliswaar gehaast, maar toch rustig pakt hij zijn werpbijl en gooit hem. Al rondtollend vliegt de bijl met een boog door de lucht en treft het zwijn precies tussen de ogen. Het beest rolt nog even naar voren en blijft dan liggen. Morsdood. Verbluft en vol bewondering kijkt Grumme zijn broer aan.

‘Hoe krijg je dat voor elkaar?’

‘Gewoon oefenen,’ glimlacht Orto. ‘Maar ik ben wel blij dat het gelukt is. Dit is mij natuurlijk nog niet eerder overkomen.’

‘Sjonge jonge, wat zullen ze in het dorp hiervan opkijken. Dit is nog nooit iemand van onze leeftijd gelukt.’

Met nauwelijks verhulde trots snijdt Orto de oren en de hoektanden van het dier af. ‘Dan heb ik in ieder geval bewijs, dat ik ‘m zelf geschoten heb.’

‘Anders vertel ik het ze wel,’ vult Grumme aan, die onverholen trots is op zijn broer. ‘Maar kom, laten we opschieten. De schemering valt al in.’

Ook in het dorp wekt Orto’s verrichting grote bewondering op.

‘Iets dergelijks is nog nooit gepresteerd door iemand die nog niet tot man bevorderd was,’ beweert een van de oude mannen. ‘Deze jongen is een groot jager. Hij heeft het in zich om

de leider van deze nederzetting te worden. Wat denk jij daarvan, Pral?’

De hoofdman fronst zijn voorhoofd. Hij heeft nog niet nagedacht over zijn opvolging. In enkele seconden maakt hij zijn afwegingen. Ja, hij ziet dat Orto het in zich heeft om een krachtig persoon te worden, maar hij is nog wel zo jong dat hij voorlopig niet in staat zal zijn om hem van de troon te stoten.

‘Je hebt gelijk. Hij zou op termijn van een goede opvolger van mij kunnen zijn. Ik besluit, dat Orto met onmiddellijke ingang volwaardig man van deze dorpsgemeenschap is.’

Prals rigoureuze aankondiging wekt in eerste instantie grote verbazing bij de omstanders.

‘Zullen we hem niet eerst eens vragen hoe hij aan die bijl komt?’ roept een van de omstanders. ‘Die had hij helemaal niet mogen hebben.’

Inderdaad is dit een punt. Op strenge toon gebiedt Pral hem uit te leggen hoe hij aan die bijl kwam. Met terneergeslagen ogen vertelt Orto, dat hij dat wapen al heel lang in zijn bezit heeft

en zich er in het geniep in heeft bekwaamd. En dat hij de bijl altijd op een geheime plaats in het bos verborg.

‘Tot je geluk heb je hiermee je eigen leven en dat van je broer gered,’ wordt hem te kennen gegeven. ‘Daarom zal ik je hiervoor niet straffen. Maar nu je tot de mannengemeenschap bent toegelaten, dien je je strikt te houden aan de regels van dit dorp en de wetten van de stam. Beloof je plechtig dat je die voortaan zult eerbiedigen?’

Na Orto’s min of meer officiële ‘ja’ gaat er een gejuich op, waarmee iedereen zijn instemming betuigt met zijn bevordering.

Nauwelijks is het gejuich geluwd of er volgt een nieuwe jubelgolf. De mannen die eropuit gestuurd zijn om het zwijn op te halen, keren terug. Het hele dorp komt die avond bijeen rondom het zwijn aan het spit. Keer op keer wordt daarbij Orto’s manhaftigheid geroemd.

‘Nu je man bent, ben je gerechtigd om een vrouw tot je te nemen,’ neemt de voorman

opnieuw het woord. 'Wil je nu al iemand kiezen of wacht je tot de komende zomertochten?'

'Ik weet het al,' antwoordt Orto. 'Ik wil een vrouw uit ons eigen dorp.'

'En wie dan wel?'

'Ik kies Wiede.'

Terwijl zijn keus door iedereen wordt begrepen en goedgekeurd, trekt Grummes gezicht spierwit weg. Zijn liefste vriendinnetje wordt hem door zijn eigen broer afgepakt...

Na enkele dagen brengt Grumme zijn verloren liefje een kammetje van hertengewei. Zelf maakt, als een soort afscheidscadeau.

'Maak je hiermee maar mooi als je voor het eerst bij mijn broer moet slapen,' probeert hij tevergeefs een sportief gedrag te tonen.

'Je mag best verdriet om me hebben, Grumme,' doorziet Wiede hem. 'Maar bouw

geen wrok in je binnenste op. Daar is niemand mee gediend. Jouw kansen voor mij zijn verkeken, hoe pijnlijk dat ook is. Je broer is een aardige man. Ik word veel liever aan hem gekoppeld dan aan een ander. En al helemaal niet aan een vent uit een ander dorp. Wees blij dat we bij elkaar in de buurt blijven.'

Grumme kan niet anders dan haar gelijk geven. Inderdaad is Orto's keuze voor Wiede de best denkbare optie. Maar dat neemt zijn rancune niet weg. Naar zijn gevoel heeft hij haar gewoon voor zijn neus weggekaapt. Naast zijn verbittering is hij er ook verbaasd over. Orto heeft er nooit blijk van gegeven dat hij Wiede bijzonder vond. Dit in tegenstelling tot andere knapen die haar nogal eens begerig nastaarden. Hield zijn broer dat verborgen of wilde hij hem op deze manier een loer draaien? Het komt hem allebei onwaarschijnlijk over. Maar waarom dan wel?

Voor Orto breekt er een zware tijd aan. Zijn deelname aan de volwassen dorpsgemeenschap vraagt namelijk ook verantwoordelijkheden. De jacht is nu een verplicht onderdeel voor hem. Weliswaar heeft hij er geen bezwaar tegen omdat hij daar toch al graag mee bezig was, maar daarnaast wordt hem ook nog een stuk land toegewezen, waarvan verwacht wordt dat hij het zal bebouwen. Een vrouw toegewezen krijgen is natuurlijk erg plezierig, maar je moet haar wel onderhouden. Slaven en werkdieren heeft hij nog niet; alles moet van de grond af aan worden opgebouwd.

Bovendien moet hij een huis bouwen. Omdat hij er naast Wiede en zichzelf geen andere mensen of vee in hoeft te herbergen, is het een vrij eenvoudig onderkomen. Het bestaat uit slechts één vertrek. Desalniettemin vraagt de bouw ervan wel degelijk het nodige werk. Voor het geraamte van het gebouw zijn stevige palen nodig, waar bomen voor geveld moeten worden. Orto heeft daar helemaal geen tijd voor en is blij dat

zijn vader zijn slaven de opdracht geeft om die klus te klaren. Daarnaast wordt hun ook opgedragen het vlechtwerk tussen de palen aan te brengen en alles te dichten met leem. Zolang zij daarmee bezig zijn, hoeft Orto er zelf niets aan te doen. Slechts enkele keren per dag komt hij kijken of alles naar wens verloopt. Het valt hem op dat de nieuwe slaaf van zijn vader zich helemaal heeft neergelegd bij zijn gewijzigde levensomstandigheden. Door de aan hem opgedragen werkzaamheden gewoon uit te voeren, houdt hij zijn positie zo leefbaar mogelijk.

Bork en Wulm worden oud, realiseert Orto zich opnieuw, nu hij ziet dat hun jonge lotgenoot het werk met veel meer gemak doet. Ondanks zijn zorg om de oude mannen spoort hij hen wel aan om op te schieten met hun werk, want hij heeft haast met zijn nieuwe woning. Pas als het klaar is, kan hij het immers gaan bewonen en Wiede bij zich laten intrekken. Daarnaast is er nog een andere reden waarom hij vaart achter de bouw wil zetten: de sfeer in zijn

ouderlijk huis wordt langzaam maar zeker ondraaglijk; het wordt hoog tijd dat hij vertrekt. Grumme reageert de laatste tijd ijskoud op hem. Het is een afstandelijkheid waaruit blijkt dat zijn oudere broer geen enkele waardering meer voor hem heeft. Natuurlijk begrijpt Orto wel dat zijn keus voor Wiede hem helemaal in het verkeerde keelgat geschoten is. Toch heeft hij er geen spijt van. Met het missen van het zwijn zijn Grummes kansen immers definitief verkeken.

Het zal wel bijtrekken, hoopt hij. Wat had Wiede met dat zwellende buikje moeten beginnen, als hij niet voor haar gekozen had? Zou het Grumme ook opgevallen zijn of zou Wiede hem verteld hebben dat ze een kind draagt?

Hij durft zijn broer er niet op aan te spreken, dus daarom vraagt hij het aan Wiede. Zij glimlacht wat als hij ernaar informeert.

‘Knap van jou, dat je dat gezien hebt. Ik weet niet of het Grumme was opgevallen. In ieder geval heeft hij er mij niet naar gevraagd en ik heb

het hem ook niet verteld.’ Dan meevoelend: ‘De arme jongen. Hij heeft er zo hard aan gewerkt om mij te verdienen. Als hij dat stomme ongeluk niet gehad had, had hij het ook nog voor elkaar gekregen.’ Aan de toon in haar stem is goed te horen dat het haar evenzeer spijt, dat hem dat niet gelukt is. Desalniettemin probeert ze opgewekt verder te gaan: ‘Maar ik ben wel blij dat ik aan jou word uitgehuwelijkt in plaats van aan een ander.’

Ze laat Orto haar mooie haarkam zien.

‘Dit heeft Grumme voor me gemaakt,’ verklaart ze. ‘Hij zei daarbij: ‘Maak je hiermee maar mooi als je voor het eerst bij mijn broer moet slapen.’”

Zich niet goed raad wetend met zijn houding, neemt hij het kammetje in zijn hand.

‘Hertengewei,’ ziet hij. ‘Het is een mooi stukje snijwerk.’

‘Neem het hem maar niet kwalijk dat hij zo reageert,’ raadt Wiede aan. ‘Het is zijn manier om te rouwen. Gun hem de tijd daarvoor.’

‘Rouwen?’ reageert Orto verbaasd. ‘Dat doe je toch als er iemand dood is?’

‘Natuurlijk. Dan ook,’ toont Wiede haar wijsheid. ‘Maar elke keer als je een geliefde kwijtraakt, brengt dat verdriet met zich mee. Zo is dat nu ook met je broer.’

‘We zeggen in ieder geval niets meer tegen elkaar, dus we zullen om jou ook geen ruzie krijgen.’

‘Dat zou ook weinig zin hebben,’ reageert Orto’s aanstaande vrouw gelaten.

Mede door Orto’s constante aandringen is zijn huis spoedig klaar en gaat hij het met Wiede bewonen. Uiteraard brengt dat veranderingen met zich mee. In de ouderlijke huizen van beide kersverse echtelieden ontstaat er een lege plek. Maar zo is de gang van het leven nu eenmaal, beseft iedereen. Al spoedig lijkt men gewend

aan de nieuwe situatie. Orto en Wiede werken hard om hun nieuwe leven goed in te richten. Wiede schaft zich kookpotten en ander huisge-rei aan. Naast haar huishoudelijke verplichtin-gen helpt zij haar man ook met het bewerken van het land. In combinatie met haar zwanger-schap zijn dat inspannende verplichtingen, maar zij voert ze toegewijd uit.

Alleen Grumme blijft moeite houden met de nieuwe situatie. Het gat waarin hij nog niet zo lang geleden is gevallen, weet hij niet te vullen. Zowel zijn broer als zijn vriendinnetje is hij zo goed als kwijt en hij beseft nu pas hoe veel tijd hij met hen doorbracht. Het heeft geen enkele zin meer om het gezelschap van zijn vrienden te zoeken. Bij hen ligt hij er gewoon uit nu zij zich steeds verder ontwikkelen.

Om de indruk te wekken dat hij de jacht nog steeds weer vaardig kan worden, trekt hij in zijn eentje de bossen in met zijn pijl en boog. Maar het oefenen laat hij achterwege. In plaats daar-van zoekt hij een stille plek op, ver van het

boomnest vandaan, om de dag in eenzaamheid door te brengen.

Maar op den duur geeft dat ook geen voldoening meer. Hij beseft dat hij wat om handen moet zien te krijgen om zijn situatie weer wat leefbaar te maken. Daarom zoekt hij toch het contact met Orto maar weer, zij het met grote tegenzin.

Hoewel hij het niet kan opbrengen om enige hartelijkheid naar hem uit te stralen, biedt hij zijn broer aan om mee te helpen met de bewerking van het land. Orto accepteert de uitnodiging in dankbaarheid. Hij ziet het als een zuinige toenadering van zijn broer, waarvan hij hoopt dat die zich op termijn zal verdiepen.

‘Dan kan ik Wiede ervan vrijstellen,’ licht hij toe. ‘Want dit werk wordt zo langzamerhand te zwaar voor haar.’

Dus trekt Grumme elke dag met een spa naar het land. Weliswaar heeft hij geen volledige dagtaak aan dit werk, maar zo heeft hij in ieder geval wat afleiding. Af en toe werken ze er met

z'n tweeën, maar meestal is hij daar in z'n een-tje omdat Orto vaak op jacht is. Hoewel Grumme het niet laat merken, is hij wel blij met zijn nieuwe bezigheid. Het bevredigt hem erg om te zien dat de akker steeds meer bouwrijp wordt. Bovendien is hij blij dat hij Wiede op deze manier van dit zware werk verlost heeft. Het is jammer dat hij haar zo weinig meer ziet.

Zelf hoopt hij misschien nog het meest, dat hij weer een harmonieuze relatie met zijn broer krijgt. Maar op dit moment wenst hij daar nog niet aan te werken. Orto mag best weten dat hij hem met zijn actie erg gekrenkt heeft.

Op zekere dag, als hij op weg is naar het land, roept Wiede hem in haar huis.

‘Stil zijn hoor. Niemand mag weten dat jij hier bent.’ Haar fluisterende stem straalt verlangen uit, meer nog: hunkering. ‘Kom bij me. Orto is op jacht. Hij blijft nog zeker een paar uur weg.’

Grumme schrikt van Wiedes begeerte.

‘Kijk uit waar je aan begint,’ waarschuwt hij. ‘Weet je wel wat voor risico je hiermee loopt?’

Met de rillingen over zijn rug herinnert hij zich hoe enkele jaren geleden een overspelige vrouw helemaal ontkleed aan een boom werd gebonden en vervolgens werd doodgeranseld.

‘Ik weet het, maar ik wil jou.’ Ze legt zijn hand op haar buik. ‘Hier groeit een kind, jouw kind. Kom bij me liggen.’

Grumme biedt eerst nog verweer. Hij vindt het niet juist om de vrouw van een andere man te nemen en al helemaal niet die van zijn broer. Maar haar beminnelijkheid is te groot. Zijn weerstand breekt en zij bedrijven de liefde. Hijgend en zwetend strelen ze elkaar even later over het hoofd. Voldaan en moe kijken ze elkaar in de ogen. Woorden zijn niet nodig om te vertellen hoezeer ze dit de laatste tijd gemist hebben.

‘Ik moet gaan,’ fluistert Grumme vrij snel. ‘We mogen niet betrappt worden.’

‘Dat is goed. Kom gauw weer. Dit is kostbaar.’

Schichtig om zich heen kijkend, om er zeker van te zijn dat niemand hem dit huis uit ziet gaan, verlaat hij de woning.

Toch lijkt hij opgemerkt te zijn.

‘Hé! Eenoog!’ wordt hem ruw toegeroepen.
Grumme krijgt de schrik van zijn leven.

Betrapt, is zijn angstige conclusie.

Bang achterom kijkend, ziet hij het gezicht van
Harko, de smid.

‘Kom jij eens met mij mee,’ beveelt deze hem.
‘Want jij hebt toch de hele dag niets te doen.’

Grummes opluchting is groot, nu blijkt dat de
smid niets heeft gemerkt van zijn onderonsje
met Wiede. Daarom lukt het hem om Harko
flink van repliek te dienen.

‘Ik werk tegenwoordig op Orto’s land en je zou me ook bij mijn naam kunnen noemen.’

‘Je hoeft niet de hele dag op dat land te zijn, dus je hebt nog tijd genoeg om mij te helpen,’ reageert Harko. ‘En aan je bijnaam moet je maar wennen, want iedereen noemt je tegenwoordig zo. Kom mee.’

De lompe manier van aanspreken past precies bij zijn manier van doen, weet Grumme. De smid is nu eenmaal onbehouwen. Hij heeft niet het lef om de gezaghebbende opdracht van de smid te weigeren en dus volgt hij hem naar zijn smidse, die een eindje buiten de nederzetting is gesitueerd.

‘Wat staat jouw werkplek een eind weg, zeg,’ weet hij nog te mopperen.

‘Wat wou je dan? Dat het hele dorp om de paar jaar helemaal in de hens vliegt door die vuurvonken van mij?’

Nou nee, dat vindt hij ook weer geen goed idee.

Bij het binnengaan van de smidse dringt de geur van vuur en smeden Grummes neus binnen.

‘Wat stinkt het hier,’ is zijn narrige commentaar.

‘Daar kom je als smidsknecht niet onderuit. Dus je went er maar aan.’

‘Smidsknecht? Waar heb je het over?’

‘O ja. Dat vergat ik je nog te vertellen. Ik heb met je vader afgesproken dat je mijn knecht wordt. Dat is aardig van mij, vind je niet?’

‘Barst,’ weet Grumme nog uit te brengen. Het heeft nu helemaal geen zin meer om weg te lopen. De overeenkomst tussen zijn vader en Harko staat vast.

‘Dit is vuur en dat is de blaasbalg,’ laat Harko er geen gras over groeien.

‘Ja, dat zie ik ook wel.’

‘Jij hanteert de blaasbalg en ik bewerk het ijzer. Aan de slag!’

Ogenschijnlijk ongeïnteresseerd zet Grumme zijn voet op de luchtpomp en beweegt het

bovenste gedeelte op en neer, waardoor een sterke luchtstroom uit het apparaat ontsnapt.

‘Je moet die windklap wel op het vuur richten, kluns. Anders heb ik er nog niks aan.’

‘Ja ja. Mag ik eerst even aan dit ding wennen?’

Grumme verlegt de blaasbalg enigszins, zodat het ventiel precies op het vuur wordt gericht. Als hij de volgende stoot lucht laat ontsnappen, laait het vuur flink op.

‘Goed zo. Op deze manier kan ik werken. Blijf zo doorgaan.’

Met een tang pakt Harko een vormeloos stuk ijzer vast en verhit het in het vuur. Vervolgens legt hij het op het aambeeld en slaat er met zijn smidshamer op.

‘Lucht!’ gebiedt hij, wanneer hij het ijzer opnieuw in het vuur houdt.

Door deze twee handelingen telkens af te wisselen, weet de smid langzaam maar zeker een speerpunt te vormen. Totdat hij het gloeiende stuk ijzer uiteindelijk met koud water blust.

Cadeautip

Voor jezelf of voor een ander

Koopman in de Gouden Eeuw

Hartstocht, twist en machtshonger zijn de basiselementen van deze roman, waarin koopmanszoon Egbert van Ditselaer zijn beide jongere broers naar het leven staat.

Recensie: De Ruiter slaagt erin de lezer even in de waan te laten een reis terug in de tijd gemaakt te hebben. De Gouden Eeuw herleeft (M.P.O. Books)

Te bestellen in de reguliere- en internetboekhandel of via www.boekarie.nl

‘Kijk eens aan,’ is zijn tevreden commentaar.
‘Die ziet er mooi uit. Nu de volgende.’

De mannen werken enkele uren achtereen totdat er een flinke voorraad speerpunten is gefabriceerd.

‘Morgenochtend ben je hier weer,’ deelt Harko hem mee.

‘Tot morgen dan maar.’

Grumme is moe, want hij is helemaal niet gewend aan de arbeid in een benauwde werkplaats. Hoewel hij er helemaal geen zin in heeft om het knechtje van de smid te worden, is het tijdens deze paar uur werken wel tot hem doorgedrongen, dat hij hiermee een kans krijgt. Harko heeft als smid een aanzienlijke positie in het dorp. Hij maakt zowel landbouwwerktuigen, als jachtattributen, als strijdwapens. Het hele dorp is van zijn vaardigheden afhankelijk.

Harko is de jongste niet meer, overweegt Grumme. Als ik me zijn vaardigheden eigen kan maken, hoef ik de rest van mijn leven geen

schooier te zijn. Dan mogen ze me wat mij betreft wel met Eenoog aanspreken.

Zijn aanstelling als smidsknecht brengt zowaar weer wat glans in Grummes leven. Elke morgen meldt hij zich in de smidse en voert met steeds meer plezier zijn opdrachten uit. Vooralsnog zijn dat eenvoudige werkzaamheden, zoals vuur aanblazen en rommel opruimen. Maar toch nog vrij spoedig reikt Harko hem de smidshamer aan.

‘Slaan met dat ding,’ wordt hem bevolen. ‘Ik jaag het vuur wel aan.’

Het is de bedoeling dat er een hark uit het stuk ijzer komt. Grumme gaat ervan uit dat die besteld is door een boer om zijn land mee te wieden. Maar zeker weet hij het niet, want Harko laat niets over zijn afnemers los. Natuurlijk krijgt Grumme het de eerste keer helemaal niet voor elkaar om een dergelijk landbouwwerktuig uit dat stuk ijzer tevoorschijn te laten komen. Maar

onafgebroken laat Harko hem zijn aanwijzingen horen.

‘Je bakt er nog niets van, maar je hebt het wel in je vingers,’ geeft hij zijn knecht een onduidelijk compliment.

Met veel oefenen, krijgt Grumme het smeden onder de knie. Na verloop van enkele maanden kan hij helemaal zelfstandig een aantal eenvoudige voorwerpen vervaardigen. Toch evenaart hij zijn meester nog lang niet. De mooie afbeeldingen, die hij bijvoorbeeld op de schilden aanbrengt, zijn ware kunstwerken waar heel veel vaardigheid voor nodig is.

Geduld hebben en hard werken, realiseert hij zich. Daarmee word ik ongetwijfeld een vakkundig smid.

Met de bewerking van het land erbij heeft hij een druk bestaan gekregen. Desondanks komt hij tussen de bedrijven door regelmatig bij Wiede op bezoek. Allebei voelen ze een zekere spanning als ze samen zijn. Wat als ze ontdekt zouden worden? Maar door hun afspraken heel

nauwkeurig uit te kienen, slagen ze erin om hun verboden ontmoetingen goed geheim te houden. Niemand heeft enig vermoeden van hun onwettige liefdesleven.

‘Is de kust veilig?’ lispelt Grumme terwijl hij zachtjes binnenkomt.

‘Jawel,’ wordt er teruggefluisterd.

Orto is weer op jacht gegaan. Hij is nog niet zo lang weg, dus het zal een aantal uren duren voordat hij weer thuiskomt. De spanning die ze beiden voelen, maakt de rendez-vous alleen maar opwindender. Gehaast trekken ze zich de kleren van het lijf en even later liggen ze tegen elkaar aan op het strobed. Grumme voelt de beweging van zijn kind tegen zijn buik.

‘Hij trapt, hè?’ glimlacht ze.

Zo liggen ze geruime tijd tegen elkaar aan.

‘Gaaf het zo langzamerhand geboren worden?’ wil hij weten.

‘Ik denk dat het niet lang meer zal duren.’

Plotseling worden ze in hun liefkozingen ruw verstoord. Orto komt onverwacht thuis. Hoog torent hij boven het liggende stelletje uit. Zijn ogen zijn groot van verbazing.

‘Wat doen jullie daar?’ roept hij overbodig uit.

Grumme en Wiede zwijgen. Hier hadden ze niet op gerekend. Geen van beiden is in staat om een woord uit te brengen. Dit is het einde, realiseren ze zich allebei. De straf zal niet mals zijn: Wiede wordt afgerost totdat ze dood is en Grumme kan zijn toekomstdroom als smid wel vergeten. Er volgt een moment van spannende stilte die voor Grumme wel een eeuwigheid lijkt te duren. Vol angst kijken ze omhoog naar Orto’s strenge gezicht. Wat gaat er gebeuren?

‘Hoelang duurt dit spelletje al?’ wil hij weten.

Beseffend, dat het antwoord hun straf toch niet zal verminderen, vertelt Wiede de waarheid: ‘Vrij kort nadat ik je vrouw werd.’

Onverschillig pakt Orto wat voedsel uit een pot, gaat zitten en neemt het zwijgend tot zich. Wiede en Grumme rillen van schrik en angst, bewust dat ze zijn voor de represailles die hun nu te wachten staan. Geen van beiden weet een woord uit te brengen, zodat er een ijzige sfeer ontstaat. Als Orto zijn eten op heeft, pakt hij zijn werpbijl die hij kennelijk vergeten is en verlaat zonder wat te zeggen de woning.

‘Ik wil niet denken aan wat er gebeuren gaat,’ zegt Wiede. ‘Trek je kleren aan en ga zo snel mogelijk weg.’

‘Ik wil je niet alleen laten.’

‘Ga nu maar,’ dringt ze aan. ‘Door te blijven, maak je het alleen maar erger.’

Grumme gaat. Bij de deuropening kijken ze elkaar nog één keer aan. Allebei met angst in de ogen.

Onrustig en aangedaan gaat Grumme de nacht in. Hij kan de slaap niet vatten. Telkens als hij zijn ogen sluit, ziet hij een naakte Wiede voor

zich, vastgebonden aan een paal, met haar ontvelde rug helemaal onder het bloed. Hij hoort haar bijna al schreeuwen wanneer ze opnieuw een zweepslag krijgt toegediend. Dit kan hij toch niet zomaar laten gebeuren?

Midden in de nacht heeft hij een plan. Hij staat op, gaat naar het huis van Orto en sluipt er zo stil mogelijk naar binnen. Met uiterste omzichtigheid nadert hij Wiede en legt heel voorzichtig zijn hand op haar mond. Het gilletje dat ze van schrikt slaakt, wordt daardoor gedempt.

‘Rustig maar,’ fluistert Grumme. ‘Ik ben het. Kom mee. We gaan vluchten.’

‘Wacht buiten op me,’ lispelt ze terug. ‘Ik kom eraan.’

Even later verschijnt Wiede en gaan ze samen op pad.

‘Waar wil je heen?’

‘Eerst naar de bossen. We moeten zo ver mogelijk zien te komen vannacht, want natuurlijk zullen ze ons zoeken. Over een paar dagen zijn

we bij de moerassen, als we die zijn overgestoken zijn we redelijk veilig.'

Terwijl Grumme dit zegt, wordt hij zich bewust van de onmogelijkheid van het plan dat hij onbesuisd is gaan uitvoeren. Dit lukt nooit!

'Toch moeten we het erop wagen,' raadt Wiede zijn gedachten. 'Een andere mogelijkheid hebben we niet.' Zo gaan ze beiden op weg, beginnend aan een avontuur dat ze hoogstwaarschijnlijk niet zullen voltooien.

Hoewel Grumme het woud op zijn duimpje kent, blijkt hij er de weg in het nachtelijk duister niet te kunnen vinden. Al heel snel zijn ze van de makkelijk begaanbare paadjes afgedwaald en weet hij niet meer waar ze zijn. Het enige wat hem te doen staat, is zich volhardend door het geboomte voort te bewegen. Maar erg lang houden ze dat niet vol. De boomwortels die boven de grond uitsteken, het struikgewas en andere obstakels staan hun vlucht in de weg.

'Grumme,' klaagt Wiede op den duur. 'Ik kán niet meer. Mogen we even rusten?'

Haar stem geeft aan, dat ze inderdaad aan het eind van haar krachten is.

‘Je mag even tot rust komen,’ geeft hij toe. ‘Maar niet te lang, want we moeten verder.’

Na ongeveer een half uur geeft Grumme aan, dat hij weer door wil gaan. Hoewel hij merkt dat Wiede nauwelijks overeind kan komen, dwingt hij haar bijna om op te staan.

‘We hebben haast,’ legt hij uit. ‘Er is geen andere keus.’

Hij pakt haar bij de hand. Ondanks dat hij zelf ook nauwelijks meer kan lopen, zet hij zich in beweging, terwijl hij Wiede met zich meesleept. Na slechts enkele passen valt ze. Huilend smeekt ze: ‘Toe Grumme. Ik kan niet meer lopen. Laat me hier maar liggen. Trek alleen verder, dan heb jij misschien nog een kans om te ontsnappen.’

‘Ik denk er niet aan,’ antwoordt hij vastberaden. ‘Ik blijf bij je.’

Zo brengen ze samen de nacht door. Wanneer hij bij het ochtendgloren weer om zich heen kan

kijken, merkt Grumme tot zijn schrik, dat ze nauwelijks zijn opgeschoten. Hoewel ze naar hun gevoel uren achtereen hebben doorgestrompeld, blijken ze nu slechts enkele honderden meters van de bosrand verwijderd te zijn. Met zorg bezieet hij het spierwitte gezicht van zijn liefje. Verder vluchten heeft geen zin, beseft hij. Terugkeren naar het dorp is eveneens uitgesloten. Er is niets meer wat ze kunnen doen. Ze moeten de gebeurtenissen gewoon maar afwachten. Waarschijnlijk zullen ze binnen enkele uren worden ontdekt door een groepje mannen, dat hen hardhandig mee terugvoert. Wiedes terechtstelling zal dan wel direct plaatsvinden en ook hem staat een stevige straf te wachten na deze vluchtpoging. Mogelijk zal hij het ook met de dood moeten bekopen.

‘Wiede! Grumme!’ wordt plotseling geroepen. Het is de stem van Orto. Ze hebben de indruk dat hij in zijn eentje naar hen op zoek is gegaan.

‘Wiede! Grumme!’ horen ze hem nogmaals schreeuwen. ‘Kom maar tevoorschijn, want ik vind jullie toch wel.’

‘Vlucht, Grumme, want ik ga antwoord geven,’ dringt Wiede nog eens aan. ‘Ik ben moe en wordt toch wel gevonden. Het kan maar beter snel gebeurd zijn.’

‘Ik blijf bij je. Zonder meer.’

‘Roep jij hem maar. Ik heb geen stem meer.’

‘Hier zijn we!’ geeft Grumme luidkeels antwoord. Binnen de kortste keren staat Orto voor hun neus.

‘Stommeling,’ scheldt Orto zijn broer uit. ‘Ik had je zo wel kunnen vertellen, dat je niet ver zou komen. Iedereen weet toch dat het woud in de nacht onbegaanbaar is? Ik neem Wiede mee naar huis en jij gaat direct op het bouwland aan het werk,’ gebiedt Orto. ‘En vervolgens meld je je gewoon op tijd bij de smid. Je praat met niemand over je avontuurtjes. Ik laat jullie wel weten wat de gevolgen ervan zijn.’ Vervolgens tilt

hij Wiede op, legt haar over zijn schouder en loopt met een stevige pas huiswaarts.

Op het land wordt Grumme met een 'goedemorgen' begroet door anderen, die daar inmiddels al aan het werk zijn. Tot zijn opluchting ontdekt hij dat niemand in de gaten heeft dat hij een aparte nacht achter de rug heeft. Na verloop van tijd valt het de arbeiders echter wel op dat zijn werk langzaam vordert en dat hij er slecht uitziet.

'Je schiet niet erg op vandaag, hè?' krijgt hij op een gegeven moment te horen. 'Man, man, je ziet eruit als een vaatdoek. Ik zou maar naar huis gaan en slapen.'

Grumme zou niets anders willen, maar dat kan hij natuurlijk niet maken.

‘Het werk moet nu eenmaal doorgaan,’ antwoordt hij met een geforceerde glimlach. ‘Iedereen voelt zich weleens niet lekker.’

Hij ploetert verder tot zijn taak voor vandaag erop zit en het tijd wordt om naar Harko te gaan. Die verwelkomt hem met soortgelijke woorden als die van de arbeider van daarnet, maar dan wat grover.

‘Je bent zo rot als een mispel,’ is het eerste wat hij zegt. ‘Zo heb ik helemaal niks aan je.’ Ook hij wil hem naar huis sturen om te herstellen maar opnieuw weigert Grumme te vertrekken.

‘Ik heb geen zin om de dag met die vrouwen door te brengen,’ is zijn excuus.

Harko lijkt hem te begrijpen.

‘Kruip dan in deze smidse maar ergens in een hoek en zorg ervoor dat je me niet tot last bent.’

Grumme zoekt een plekje waar hij kan liggen en probeert wat tot rust te komen. Hij zou moe genoeg moeten zijn om direct in slaap te vallen, maar de spanningen van de laatste uren en zijn

angst voor de nabije toekomst, houden hem wakker. Aan het eind van de dag verlaat hij de smidse en gaat thuis een onrustige nacht in.

De volgende dag staat Orto in alle vroegte voor de deur.

‘Je gaat niet naar het land, maar eerst met mij mee,’ is zijn opdracht. Zonder tegensputteren volgt Grumme zijn broer.

‘Waar gaan we heen?’ wil hij weten.

‘Naar mijn huis,’ is het korte antwoord.

Enkele minuten later stapt Grumme achter zijn broer diens woning binnen. Tegen een van de wanden zit Wiede, die hem begroet met een verdrietige glimlach. Voor zover Grumme kan inschatten, heeft haar wettige echtgenoot haar niet geslagen. Waarschijnlijk heeft hij haar zelfs een goede nachtrust gegund, want ze ziet er redelijk fit uit.

‘Daar kun je plaats nemen,’ wijst Orto naar een plaatsje tegenover Wiede. Zelf gaat hij er ook bij zitten. ‘En nu vertel je me eerst maar

eens, waarom je de laatste tijd zo ontzettend stug tegen me bent geweest.'

Wiede en Grumme kijken elkaar verbaasd aan. Ze hadden verwacht de strafmaatregelen te horen, die Orto voor hen in petto had.

'Nou... Vertel je me nog wat?' vraagt hij, als Grumme even niks weet te zeggen.

'Dat weet jezelf net zo goed als ik,' begint Grumme dan maar. 'Omdat jij Wiede van me afpakte. Verbaast het je dat ik dat niet kon waarden?'

'Waarom heb je me niet om uitleg gevraagd?'

'Alsof dat nodig zou zijn. Wiede is mooi.'

'Wat zou er gebeurd zijn als ik een andere vrouw had uitgekozen?' vuurt Orto zijn volgende korte vraag op Grumme af.

'Dan was Wiede nu waarschijnlijk van een andere man geweest.'

'Had je daar dan wel vrede mee kunnen hebben?'

'Nee. Maar jij bent mijn broer. Je moedigde mij zelfs aan om te proberen dat zwijn te

schieten en zo recht te krijgen op Wiede. Een paar uur later kaapte jij haar zo voor mijn neus weg.'

'Als je niet zo stug was geweest, had ik je mijn besluit wel verklaard. Inderdaad is Wiede een prachtige vrouw, maar dat was mijn reden niet. Ze draagt jouw kind en ik heb haar voor jou willen bewaren!' Er volgt een korte stilte, waarna hij vervolgt: 'Nog steeds wil ik Wiede met jou delen. Maar ik eis van je, dat je je houding verandert. Behalve broers zijn we ook altijd de beste vrienden geweest en zo wil ik je weer terug hebben.' Alsof hij een kind op zijn lazer geeft, vraagt hij tenslotte: 'Heb je dat begrepen?'

'Ja, Orto,' is het gedweë antwoord.

Er volgt een tijd van stilte, die Grumme en Wiede kennelijk nodig hebben om Orto's verklaring tot zich te laten doordringen. Tot er tranen van ontroering in Wiedes ogen opkomen en zij zich tegen Orto aanvlijt en hem innig omhelst.

‘Wat ben jij een nobel mens. Wat een edelmoedige handeling...’

Quasi onbewogen en nog steeds wat streng wendt Orto zich tot zijn broer: ‘Over een tijdje gaan de zomertochten weer van start. Dan ga ik op reis om aan de bruidenuitwisseling deel te nemen. Mijn wens is, dat jij het land blijft bewerken. Omdat Wiede een kind draagt, wil ik dat jij haar een beetje in de gaten houdt.’

‘Wat zullen ze ervan zeggen, dat je nu al aan een tweede vrouw toe bent? Je bent nog erg jong in hun ogen en nog maar net getrouwd.’

‘Ik heb al toestemming aan Pral gevraagd. Hij vroeg natuurlijk ook om nadere uitleg en die heb ik hem maar gegeven.’ Een beetje grinnikend: ‘Zo erg verbaasd was hij volgens mij niet. Ik kreeg zijn toestemming op voorwaarde dat ik Wiede, behalve aan jou, nooit aan een ander zal verkopen.’ Dan verschijnt er een glimlach op zijn gezicht. ‘Knap van jullie, dat je het zo lang geheim hebt weten te houden. Blijf oppassen dat je niet betrappt wordt.’ Orto staat op, pakt zijn

jachtgereedschap en maakt aanstalten om te vertrekken.

‘Over een paar uur ben ik pas weer thuis,’ deelt hij mee...

Nu Orto's bedoeling aangaande Wiede helder is geworden, is de lucht tussen de beide broers weer geklaard. Desondanks kan Grumme niet begrijpen, waarom zijn broer zijn beweegredenen niet aan hem had uitgelegd. Heel wat ergeris zou daarmee te voorkomen zijn geweest.

‘Natuurlijk was ik kwaad op je. Maar dan had je me het nóg wel kunnen vertellen. Dan zou mijn verontwaardiging onmiddellijk afgelopen zijn geweest.’

Orto lacht een beetje als hem daarnaar gevraagd wordt. Pas na enig aandringen, geeft hij zijn verklaring.

‘Die onterechte boosheid van jou wekte weer irritatie bij mij op. Daarom dacht ik bij mezelf: laat hem voorlopig maar kwaad blijven en in zijn eigen sop gaarkoken. Ik vond dat jij de toenadering moest zoeken. Daar begon je een beetje mee, toen je aanbood om op mijn velden te komen werken.’ Hij lacht schaterend. ‘Wat keken jullie onnozel zeg, toen ik onverwacht in de deuropening verscheen. Trouwens: je moet wat beter op je spullen passen, want ik ben een tijdje geleden een werpsteen van jou in mijn bed tegengekomen.’

Het duurt even voordat de betekenis van deze woorden tot Grumme doordringt.

‘Dus...’

‘Inderdaad. Dus... ik had al in de gaten, dat jullie met elkaar aan het rommelen waren.’

Langzaam dringt het tot Grumme door dat zijn broer op het laatst een spelletje met hem gespeeld heeft.

‘Wat ben je toch een verschrikkelijke...’ Tja, waar scheld je je broer voor uit, die alleen maar de beste bedoelingen met je heeft?

Op zekere dag komt Besse bij Orto klagen.

‘Ik kan me voorstellen dat Wiede nu druk is met het verzorgen van jouw huishouding, maar ze heeft veel te weinig tijd over voor mij. Ik heb haar hard nodig! Je ziet maar hoe je het oplost, maar ik wens haar vaker tot mijn beschikking te hebben.’

‘Na de zomertochten kom ik met een tweede vrouw thuis. Dan heeft Wiede alle tijd voor jou,’ brengt Orto in.

‘Dat duurt me te lang. Ik heb haar direct nodig.’

‘Waarom moet je haar per se hebben. Er zijn toch wel meer jonge vrouwen?’

‘Wiede is wijs. Wijzer dan de andere vrouwen van haar leeftijd,’ verklaart ze en voegt eraan toe: ‘En ook veel wijzer dan welke man ook in dit dorp.’

Mopperend sloft de oude vrouw weg. Ze weet dat ze zoveel gezag heeft dat Orto haar opdracht niet kan negeren.

Die voelt zich met een groot probleem opgezadeld. Zelf heeft hij Wiede ook hard nodig. Bovendien kan ze momenteel toch al niet veel werk verzetten met haar dikke buik. Na enige dagen tobben en nadenken vraagt hij op zekere avond advies aan zijn vader. Die blijkt direct een oplossing voorhanden te hebben.

‘Je kunt Kriet wel van me krijgen.’

Onmiddellijk keren zijn beide vrouwen zich tegen hem.

‘Kriet hier weg? Geen denken aan!’

‘Houden jullie je grote mond!’ schreeuwt vader hun toe. ‘Sinds Orto uit huis is, kunnen jullie best zonder haar. Weet je wel hoe veel haar onderhoud me wel niet kost?’

‘Ach man. Dat beetje eten dat ze neemt... Daar heb jij nauwelijks extra werk aan. Weet je wat Grumme allemaal naar binnen werkt, terwijl hij geen haas meer schiet. Dat moeten wij

allemaal bereiden, hoor. Om nog maar te zwijgen over de kleding die wij voor hem in elkaar moeten zetten.'

Het geharrewar gaat maar door. Uiteindelijk maakt Orto aanstalten om naar huis te gaan. Met: 'Ik hoor het morgen wel' loopt hij in de richting van de deur.

'Wacht even,' houdt zijn vader hem tegen. 'Als die vrouwen van Grumme verlost zijn, kan ik het wel met hen eens worden. Inderdaad bezorgt hij hun nog veel arbeid. Hij werkt voor jou, dus het zou voor de hand liggen dat jij hem onderdak verschaft. Als je dat voor hem regelt, dan hebben wij een overeenkomst.'

'Daar zou de smid anders ook voor kunnen zorgen.'

'Harko is oud en weduwnaar. Van hem kun je dat niet meer verwachten.'

Het voorstel lijkt aanvaardbaar voor de echtgenotes. Weliswaar wijzigt hun onuitstaanbare gezichtsuitdrukking niet, maar ze leveren geen commentaar.

‘Bouw een nieuw en groter huis. Met een stal erbij, want binnenkort zul je wel wat kleinvee in je bezit krijgen. Na de zomertochten heb jij drie vrouwen tot je beschikking. Reken er bij de bouw op, dat er een aardige stapel kinderen in gehuisvest moet worden.’

Orto gaat akkoord.

‘Ik ga ermee aan de gang. Een groot huis voor mij en een soort aanbouw voor Grumme. Maar ik wil Kriet wel direct tot mijn beschikking hebben. Grummes voedsel en kleding wil ik wel voor mijn rekening nemen, maar ’s nachts kan ik hem er niet bij hebben. Met twee vrouwen wordt mijn huis al behoorlijk krap, voor hem heb ik echt geen slaappleats.’

Grumme heeft het gesprek zwijgend, maar glimlachend aangehoord. Het voorstel bevalt hem uitstekend.

‘Vooruit Kriet,’ gebiedt vader. ‘Je bent nu van Orto.’

Gedwee volgt de slavin haar nieuwe eigenaar naar buiten.

‘Die is vast blij dat ze van jullie verlost is,’ geeft vader zijn vrouwen een veeg uit de pan. Ze reageren er niet op. Vader en zoon kijken elkaar lachend aan. Grumme vermoedt dat zijn vader het bij het rechte eind heeft.

Al snel blijkt de oplossing naar ieders tevredenheid te werken. De taken die Wiede als huisvrouw had, worden als vanzelfsprekend door Kriet overgenomen. Die blijkt een goede leer-school gehad te hebben. Voedsel bereiden, spinnen, klossen en naaien gaan haar makkelijk af. Wiede hoeft haar niet veel opdrachten te geven, want ze ziet haar taken zelf. Haar voormalige meesteressen hebben haar bovendien geleerd om zich gedienschtig en onderdanig op te stellen. Wiede neemt zich voor om zelf wat vriendelijker naar de slavin toe te zijn dan haar schoonmoeders, maar realiseert zich ook dat ze

niet té amicaal moet worden, want dat zou haar gezag kunnen ondermijnen. Tot beider genoegen brengt ze nu veel meer tijd door met Besse, die veel van haar vaardigheden aan haar overdraagt. Wiedes kennis van de geneeskunst neemt zienderogen toe, van een aantal kruiden en paddenstoelen kent ze inmiddels de werking en ook op het gebied van waarzeggerij begint ze zich te ontwikkelen. Het zal nog wel een aantal jaren duren voordat ze volledig is ingewijd in Besses rituelen, maar die heeft er kennelijk alle vertrouwen in dat haar jonge secondant een waardig opvolger van haar zal worden.

Terwijl Wiede bij Besse haar vorderingen maakt, ontwikkelt Grumme zich steeds beter tot smid. In tegenstelling tot wat iedereen verwacht had, is Harko niet met Grummes toekomstige nieuwe woonsituatie in zijn sas.

‘Jij zou ook bij mij kunnen wonen,’ is zijn commentaar. ‘

‘Waarom?’ vraagt Grumme hem verbaasd. ‘Dan zou je na een dag van hard werken ook nog eens voor mijn onderhoud aan de slag kunnen. Je bent veel beter af zonder mij.’

Harko antwoordt met een groot en warrig verhaal, waaruit Grumme begrijpt dat het helemaal zijn bedoeling niet was om Grumme te gaan onderhouden, maar Grumme juist hem. Zijn achterliggende gedachte was om binnen afzienbare tijd de brui aan de smidse te geven en dat Grumme dan als een zoon voor hem zou gaan zorgen.

‘Ik word oud,’ licht hij totaal overbodig toe. Hoewel Harko nog hard met zijn smidshamer kan slaan en ook nog steeds luidkeels zijn bevelen kan schreeuwen, is het onweerlegbaar dat voor hem de jaren gaan tellen.

‘Blijf voorlopig mijn baas nog maar. Je ziet zelf ook wel dat ik nog heel veel moet leren, voordat ik de smidse helemaal alleen draaiende kan houden.’

Met tegenzin geeft hij Grumme gelijk.

‘Een ouwe vent mag tegenwoordig niet eens meer tot rust komen.’

‘Ach man, zó oud ben je nou ook weer niet, hoor,’ dient Grumme hem van repliek.

De drukke levens van zowel Wiede als van Grumme en Orto staan een voorspoedige bouw van een nieuw huis in de weg. Erger nog: de bouw is nog maar nauwelijks van de grond gekomen. Na verloop van tijd komt vader er bij Orto op aandringen om er toch wat haast mee te maken omdat zijn beide vrouwen beginnen te klagen over Grummes overnachtingen bij hen.

‘Ze hebben helemaal geen werk aan hem, maar ze zeuren er wel over aan mijn hoofd,’ geeft hij te kennen.

‘Ik heb er geen tijd voor, vader. Dat zie je ook best. Ik zou een paar werkkrachten moeten hebben, die dat huis voor me bouwen, zodat ik zelf alleen maar toezicht hoeft te houden. Kan ik uw slaven daarvoor misschien lenen?’

‘Geen denken aan,’ reageert vader geërgerd. ‘Ze hebben al hun tijd nodig om op het land te werken. Ik kan ze niet missen. Mijn jonge aankoop kan heel wat werk verzetten, maar dan nog hebben ze het druk genoeg. De oude mannen worden steeds trager en bovendien loopt Bork tegenwoordig met Kirk mee.’

‘Waarom?’ vraagt Orto verbaasd. ‘Het schapenhoeden heeft Kirk toch altijd in zijn eentje gedaan?’

‘De kudde is ontdekt door een stel hongerige wolven. Als die eenmaal in de gaten hebben, dat er wat te halen valt, blijven ze komen. Je begrijpt wel, dat Kirk niet in staat is om hen in zijn eentje te verdrijven.’ Vader voegt eraan toe: ‘Ik krijg er arbeid van Rola’s slaaf voor terugbetaald, maar dan nog heb ik geen mogelijkheid om mijn werkkrachten voor jouw huis beschikbaar te stellen.’

Orto kijkt bedenkelijk. Hij weet echt niet hoe hij de bouw van zijn nieuwe huis voor elkaar moet krijgen.

‘Als de oogsttijd voorbij is, kun je wat werkkrachten van me lenen, maar nu gaat dat echt nog niet.’

‘Leg dat dan maar uit aan je vrouwen,’ antwoordt Orto smalend.

‘Overigens,’ deelt vader hem nog mee. ‘ga ik binnenkort op reis en ik verwacht dat jij dan mijn huishouden wat in de gaten houdt.’

‘Op reis?’ vraagt Orto verbaasd. ‘Waar moet je heen?’

‘Naar de stamvergadering. Pral heeft me afgevaardigd om zitting te nemen in het tribunaal.’

‘Hahaaa!’ giert Orto het uit. ‘Vader als rechter.’ Hij geeft zijn vader een joviale klap op de schouder. Dan in ernst: ‘Waarom gaat hij zelf niet?’

‘Dit jaar zou het Prals beurt zijn om zitting te hebben in het tribunaal, maar hij is ziek geworden. Hij kan nauwelijks nog op zijn benen staan.’ Met enige trots gaat hij verder: ‘Volgens onze instellingen mag hij in een dergelijk geval een vervanger sturen en dat ben ik dus.’

‘Nu je het zegt... Ik heb Pral al een tijd niet meer gezien. Maar... wat een eer voor je. Het is je gegund, hoor.’

Dan realiseert hij zich de opdracht, die hij daarbij van vader gekregen heeft.

‘Waarom moet ik de boel bij jou in de gaten houden? Dat kan Grumme toch ook, nu hij er nog steeds overnacht?’

‘Grumme weet het nog niet, maar hij gaat met mij mee.’

‘Grumme naar de stamvergadering?’ reageert Orto wat ongelovig, want doorgaans zijn dergelijke kneuzen niet welkom op dat soort bijeenkomsten. Een beetje jaloers vraagt hij: ‘Waarom hij wel en ik niet?’

‘Omdat ik dat wil,’ is vaders korte verklaring. Orto dringt niet op een duidelijker antwoord aan, want hij weet dat hij dat toch niet zal krijgen. Hij zit met enkele problemen opgezadeld: de bouw van zijn huis laat op zich wachten, straks is hij een van zijn werkkrachten voorlopig kwijt en hij wordt verantwoordelijk gesteld voor

de gang van zaken in zijn vaders huis. Wat een gedoe!

Evenals zijn broer vindt ook Grumme het erg gemakkelijk dat zijn vader als rechter is afgevaardigd. Natuurlijk is hij ook trots op hem, want een dergelijke benoeming geeft blijk van het gezag en het vertrouwen dat hij in de loop der jaren in de nederzetting heeft opgebouwd. Evenals zijn broer is Grumme hoogst verbaasd dat hij als eenoog zijn vader daarbij moet begeleiden. Weliswaar komen veel mensen op een dergelijke bijeenkomst af – het is er doorgaans een drukte van belang – maar dat hij daarvoor wordt aangewezen, is wel erg bijzonder.

‘Ik ga te paard,’ licht zijn vader nog toe. Zelf zal Grumme de weg lopend af moeten leggen. Daar is hij verbaasd noch teleurgesteld over, want behalve enkele aanzienlijken reist iedereen te voet. ‘Je zult wel in een grote stoet worden opgenomen. Zoek het gezelschap van Rola en haar slaaf, want die gaan er ook heen.’

Rola..., een vrouw? zie je Grumme denken. En een slaaf? Wat willen ze van stumpers zoals wij?

Vader lacht om het verblufte gezicht van zijn zoon.

‘De reden daarvan zul je daar wel ontdekken,’ is alles wat hij erover kwijt wil.

Enkele dagen later gaat de groep op pad. Bijna allemaal zijn het mannen. Een aantal daarvan zijn leeftijdgenoten van Grumme, die inmiddels de mannelijke status hebben verworven. Zij kijken een beetje laatdunkend naar die eenoog, die om onbegrijpelijke redenen waardig genoeg bevonden wordt om deze gebeurtenis bij te wonen. Evenals hijzelf worden Rola en haar reisge-
noot wat minachtend behandeld. Grumme vermoedt dat hij hen daarom van zijn vader gezelschap moet houden, zodat zij zich niet al te verloren zouden voelen in dit grote gezelschap.

Hoe meer dorpen zij passeren, hoe groter de stoet wordt. Veel mensen hebben allerlei goederen bij zich, waardoor Grumme constateert dat er niet alleen recht gesproken zal worden, maar dat er eveneens handel wordt gedreven. Zelfs karren met handelswaar, door ossen voortgetrokken, rijden in de stoet mee. Tussen de doorgaans beschaafde reizigers, ontdekt Grumme er ook een aantal, dat duidelijk in een lagere rangorde staat. Zij stralen uit niet ingenomen te zijn met hun deelname aan de reis. Sommigen zijn geboeid, anderen worden nauwlettend in de gaten gehouden. Pas na enkele dagen beseft Grumme dat het gevangenen betreft, die ginds voor het tribunaal moeten verschijnen.

Zouden Rola en haar slaaf ook wat op hun geweten hebben? vraagt hij zich plotseling af. Nieuwsgierig vraagt hij haar ernaar, maar hij krijgt geen antwoord. Ze lacht alleen maar een beetje.

‘Nee, we hebben geen wet overtreden,’ verzekert ze hem, maar verder wil ze er niets over

kwijt. Ondanks haar stelligheid weet Grumme niet of hij haar moet geloven... Hij zal wel zien.

Eindelijk komen ze aan op de plaats van bestemming. Het is er een drukte van belang. Hartelijke begroetingen van mannen die elkaar in lange tijd niet gezien hebben. Families, die door een huwelijk aan elkaar verbonden zijn, ontmoeten elkaar en voeren beraadslagingen over van alles en nog wat. Ook ziet Grumme zijn vader druk overleggen met een voor hem onbekende man. Ze kijken hem af en toe aan en Grumme krijgt het idee dat ze over hem praten. Enkele ogenblikken later wordt hij in zijn vermoeden bevestigd, als de mannen naar hem toelopen.

‘Zo,’ begint de onbekende. ‘Dus jij bent Een-oog.’ Grumme knikt. Hij laat niet merken dat hij wat moeite heeft met zijn bijnaam. ‘Jij bent smidsknecht, heb ik gehoord. Ik wil dat je een schild en een tweesnijdend zwaard voor me maakt.’

Grumme kijkt wat onnozel door deze onverwachte opdracht. Weet die man wel, dat hij nog maar een leerling is?

‘Ik weet dat je nog niet alle onderdelen van het smidsvak beheerst, maar dit moet je zo langzamerhand wel kunnen.’

Ja, dat weet Grumme zelf ook wel..., maar zijn smidse is ver weg...

‘We hebben hier ook een smidse,’ raadt de man zijn gedachten. ‘Alle gereedschappen en grondstoffen zijn aanwezig.’

‘Een zwaard en een schild maken, lukt me wel,’ sputtert Grumme nog wat tegen. ‘Maar ik kan er geen versieringen op aanbrengen.’

‘Dat hoeft ook niet. Kom mee.’

‘Hoef ik Rola geen gezelschap meer te houden passen, vader?’

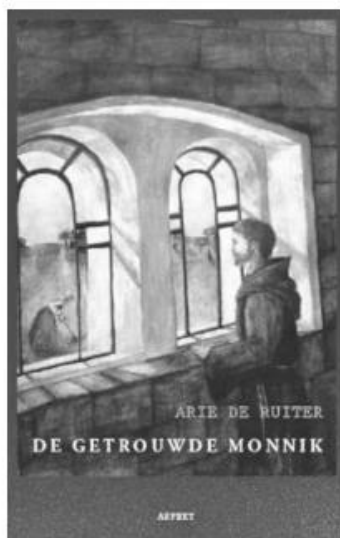
‘Nee. Je kunt gaan.’

Niet veel later staat hij in een vreemde smidse.

‘Wat moet ik zeggen als de eigenaar binnenkomt?’ vraagt hij angstig.

Cadeautip

Voor jezelf of voor een ander

De getrouwde monnik

Een jonge middeleeuwse geestelijke kijkt in de ogen van een mooie vrouw en is verloren.

Recensie: Deze roman geeft een boeiend beeld van de middeleeuwen. Bijgeloof, geloof, liederlijkheid, een dubbele moraal en een pestepidemie komen allemaal op een vlot geschreven manier met hier en daar een vleugje humor, aan de orde. (Saskia Schouten)

Te bestellen in de reguliere- of internetboekhandel of via www.boekarie.nl

‘Ik heb hem gezegd dat jij hier bent en dat hij uit de buurt moet blijven.’

‘En wie blaast het vuur voor mij aan?’

Met: ‘Een beetje smid kan dit werk in zijn een-tje,’ laat het vreemde heerschap hem achter.

Totaal verbluft door deze onverwachte wending neemt Grumme de smidse eerst eens goed in zich op. Inderdaad blijken alle benodigdheden aanwezig te zijn. Zelfs het smidsvuur is al aan; dat hoeft hij alleen nog maar flink op te stoken. Een tang, een smidshamer, een aambeeld, bluswater. Het lijkt erop dat zijn komst al was voorbereid. Hij heeft geen idee waarom een onbekende smidsknecht strijdgereedschap moet vervaardigen voor iemand die volslagen vreemd voor hem is. Het duurt dan ook even voor hij aan zijn werk begint. Maar dan gaat hij ook nauwgezet aan de slag. Want hoewel hij deze opdracht bijna als een lomp bevel door de strot geduwd kreeg, zal hij het wel uit zijn hoofd laten om broddelwerk af te leveren. Integendeel... wie weet wat voor praatjes er over je rondgaan,

wanneer je met een knullig product komt aanzetten. De hele stam zou ervan uitgaan, dat Een-oog geen knip voor zijn neus waard is. Terwijl hij in de werkplaats het ijzer in de gewenste vorm slaat, nu eens verhittend, dan weer afkoelend, ondertussen steeds weer het vuur aanblazend, zwelt het geroezemoes buiten steeds verder aan tot een gemoedelijk rumoer. Kennelijk arriveren er nog steeds gasten.

Uren achtereen is Grumme aan het werk. Hij stelt zichzelf hoge eisen. Het schild moet sterk zijn, het mag zeker niet na de eerste slag aan diggelen liggen. Bovendien dient het goed hanterbaar te zijn, zodat de aanval van een eventuele vijand effectief kan worden afgeslagen. Een onverwoestbaar zwaard dat juist in de hand ligt en aan beide zijden vlijmscherp is, is eveneens een vereiste. Pas als het allang nacht is, is Grumme klaar met zijn werk. Alleen het smidsvuur zorgt nog voor enig licht. Het geroezemoes buiten is sinds enige uren verstomd.

Met volle kracht smijt hij het schild tegen het aambeeld. Het wapenbord geeft geen krimp.

‘Goed zo,’ mompelt hij vergenoegd in zichzelf. Vervolgens haalt hij zijn vinger voorzichtig over het zwaard. Een straal bloed stroomt uit de snee, die groter is dan hij had bedoeld. Zijn ‘au’ klinkt weliswaar als een pijnlijke kreet, maar daardoorheen is duidelijk een klank van tevredenheid te horen. Hij verbindt de wond met een stuk linnen en gaat vervolgens tevreden slapen.

Slechts enkele uren later wordt Grumme gewekt door allerlei geluiden, die door de muren van de werkplaats binnendringen. Hij is moe, nog lang niet uitgeslapen. Een beetje sikkeneurig door het tekort aan slaap, staat hij op. Zijn ledematen doen pijn door de lange werkdag van gisteren. Mede ook omdat hij al die tijd zonder hulp heeft moeten werken. Het was moeizame

arbeid om zowel de tang als de hamer te hanteleren en daarnaast ook het vuur regelmatig aan te blazen. Hij heeft honger en loopt naar buiten om ergens wat eten in de wacht te slepen. Maar nauwelijks heeft hij de deur geopend of hij wordt tegengehouden door zijn vader en zijn opdrachtgever, die voor zijn neus staan.

‘Heb je ’t voor elkaar?’ vraagt de man hem.

‘Ja,’ is zijn antwoord, terwijl hij naar beide voorwerpen wijst.

De nog steeds onbekende persoon pakt het zwaard en het schild op en bekijkt ze nauwkeurig.

‘Het zit stevig in elkaar, maar het ziet er kaal uit. Geen gezicht.’

Ja, dat weet Grumme zelf ook wel. Maar hij heeft van tevoren gezegd, dat hij nog niet in staat is om versieringen aan te brengen. Door zijn tekort aan slaap raakt hij wat geïrriteerd en merkt hij vinnig op: ‘Zou je me zo langzamerhand niet eens vertellen wie je bent en waarom

je mij zomaar opeens met deze opdracht hebt opgezadeld?’

‘Ik ben de broer van je moeders,’ is het zakelijke antwoord. Grumme is met stomheid geslagen. Is deze persoon zijn oom?

‘We gaan je werkstuk nu testen, dan weten we meteen wat je waard bent.’

Grumme kijkt wat hulpeloos naar zijn vader, die alsmaar zwijgend naast zijn zwager staat. Van hem hoeft hij op dit moment geen steun te verwachten, realiseert hij zich.

Met luide stem brult zijn oom een of andere naam over het dorpsplein en vrijwel onmiddellijk verschijnt er een jonge krachtige krijger, die een fel schijngevecht met hem aangaat. Het is duidelijk dat de jongeman alles in het werk stelt om het schild van zijn oom aan diggelen te slaan. Eveneens slaat zijn oom met het zwaard zo hard mogelijk in op het strijdgereedschap van zijn uitdager. Blijkbaar ook met één doel: het kapot krijgen van het wapentuig. Na geruime tijd wordt het schijngevecht beëindigd. Het schild

en zwaard die door Grumme vervaardigd zijn, zijn nog volledig intact. Zijn oom, ook al op leeftijd, overhandigt het zwaard nu aan zijn jonge tegenstander. Er volgt een korte opdracht, die Grumme niet kan verstaan. Daarop loopt de jonge krijger naar een boom met een armdikke stam. Hij haalt uit... en slaat de stam dwars doormidden.

‘Vlijmscherp,’ is het nuchtere commentaar van zijn opdrachtgever, waarna die zonder verder wat te zeggen, verdwijnt.

‘Wat een rare schoonfamilie heb jij, zeg,’ valt Grumme tegen zijn vader uit. ‘Wat had dit allemaal te betekenen?’

‘Daar kom je nog wel achter,’ is het antwoord waar hij helemaal niets aan heeft.

‘Nou ja, het zal wel ergens goed voor zijn,’ merkt Grumme knorrig op. ‘Kom ik nog voor meer verrassingen te staan?’

‘Misschien wel, maar misschien ook niet.’

‘Je blinkt vandaag niet uit in het geven van duidelijke antwoorden.’

Vader glimlacht wat en maakt zich uit de voeten.

Grumme scharrelt verder wat rond tussen de handelaren, die met elkaar een aanzienlijke markt vormen. Hij denkt nog na over de vreemde opdracht die hij net achter de rug heeft. Langzaam maar zeker voelt hij zich trots worden. Want weliswaar heeft hij niet iets fraais laten zien, maar zijn producten bleken wel stevig en handzaam te zijn. Zondermeer waardig wapentuig. Hij blijft stilstaan bij een handelaar die twee jongemannen in de verkoop heeft. Nadenkend over de thuissituatie, zou hij best zo'n werkkraft willen kopen. Maar slaven zijn duur, daar is zijn vermogen lang niet toereikend voor. De handelaar spreekt hem niet eens aan, want die ziet ook wel dat dit jongmens met slechts één oog geen interessante afnemer kan zijn. Een koopman in etenswaar heeft wel een goede klant aan hem. Nog steeds hongerig koopt hij van hem enkele stevige koeken, die zijn rammelende maag enigszins kalmeren.

Even verderop wordt zijn aandacht getrokken door een scala van amuletten. Een heel assortiment aan schelpjes, kraaltjes en dergelijke ligt op een kleed uitgespreid.

‘Daar koop ik er een van voor Wiede,’ besluit Grumme en loopt eropaf. Zijn oog valt op een klein houten kruisje. Wat vreemd... De meeste van dit soort voorwerpen kent hij wel. Maar een kruisje is volslagen nieuw voor hem.

‘Beschermt dit tegen onheil of is het een bren-ger van voorspoed?’ vraagt hij de verkoper.

Deze lacht.

‘Het is het symbool van de christenen,’ legt hij uit.

‘Wat zijn dat voor mensen?’

‘Zij dienen een God die de aarde, zee en lucht gemaakt heeft en wiens macht veel groter is dan die van welke god dan ook.’

Grumme grinnikt wat.

‘Nou. Als hij dan zo machtig is, dan zal hij zijn volgelingen wel gigantische offers vragen.’

‘Het enige wat hij vraagt is een volslagen harmonie tussen alle mensen. Meer verlangt hij niet.’

Is dat alles? denkt Grumme, maar direct realiseert hij zich dat een dergelijke gezindheid bij geen enkel mens voorkomt. Iedereen brengt weleens schade toe aan een ander om er zelf voordeel van te hebben.

‘Maar omdat iedereen dit simpele gebod overtreedt, is hij razend,’ lijkt de koopman zijn gedachten te lezen. ‘Zijn zoon heeft zijn woede gekoeld, door zichzelf als genoegdoening te offeren.’

‘En dat offer nam hij zomaar aan?’

‘Ja. Dat accepteerde hij, omdat hij van de mensen houdt,’ antwoordt de handelaar.

Grumme vindt het maar een raar verhaal. Een God die zich met harmonie en liefhebben bezig houdt... Daar heeft hij nog nooit van gehoord. Desalniettemin luistert hij wel naar de man, die er steeds enthousiaster over gaat vertellen.

‘Ben jij ook een van die mensen?’

‘Ik niet, maar mijn broers wel. Misschien bekeer ik me ook wel tot hun geloof.’

‘Je gaat je gang maar,’ merkt Grumme onverschillig op. ‘Geef me in ieder geval dat kruisje maar.’

Wiede zal het vast wel leuk vinden, glimlacht hij in zichzelf.

Zowel zijn oom als zijn vader ziet hij niet meer; hij heeft geen idee waar ze uithangen. Doodop gaat hij vroeg in de avond naar bed in een provisorisch ingerichte slaappleats. Hij valt als een blok in slaap en wordt niet wakker van het gesnurk dat zijn medegasten de hele nacht door laten horen.

Na de goede nachtrust wordt Grumme de volgende morgen monter wakker. Hij is benieuwd wat deze dag hem bieden zal. Zijn vader en zijn oom lijken spoorloos verdwenen te zijn. Hij

probeert het gezelschap te zoeken van Rola en haar slaaf, maar ook die zijn nergens te vinden. Hij realiseert zich, dat hij hen sinds hun aankomst hier niet meer gezien heeft. Overigens ziet hij evenmin de andere reizigers, die kennelijk tegen hun zin hierheen gekomen zijn.

Op het dorpsplein worden de voorbereidingen voor het stamoverleg getroffen. De lange rij stoelen aan de voorkant is kennelijk bedoeld voor de leden van het tribunaal. Als de zon aan de kim staat, klinkt er hoorngeschal. Vervolgens komt er een grote stoet ruiters aangereden. Voorop een man in deftig ornaat. Kennelijk is dat de gravo. Hij wordt gevolgd door ongeveer twintig dorpshoofden, die met elkaar het tribunaal vormen. Tussen hen ontdekt hij zijn vader. En ook zijn oom die kennelijk ergens chieft is. In hún gevolg verschijnt een grote groep lopenden. De meesten van hen zien er angstig of boos uit. Grumme stelt vast dat dit de mensen zijn, waarover recht gesproken gaat worden. Dat

Rola en haar slaaf zich daartussen bevinden, verbaast hem eigenlijk niet zozeer.

Ze zei dat ze niets op hun geweten hadden, schiet hem te binnen. Maar kennelijk hebben zij toch wel wat op hun kerfstok.

Op een statige manier stijgen de achtenswaardige lieden van hun paarden af. De dieren worden door anderen naar hun kraal gebracht. Inmiddels is het plein volgestroomd met een grote mensenmassa. De gravo maant een ieder tot stilte en begint met een aantal mededelingen. Hij noemt de afdrachten die ieder dorp in het komende jaar aan hem verschuldigd is. Een afkeurend gemompel drukt hij met een simpel handgebaar de kop in.

Dan wordt de eerste gedaagde voorgeleid. Alsmede degene die hem heeft aangeklaagd. De aanklager betoogt dat hij vorig jaar ook al met deze persoon voor dit rechtscollege stond, omdat die een os van hem had gestolen. De man werd veroordeeld tot het vergoeden van de os én de levering van twee extra kalveren. Tot nu

toe heeft de veroordeelde echter geen gevolg gegeven aan de uitspraak. Een afkeurend gemurmel stijgt uit het publiek op. De beschuldigde verklaart, dat hij door zijn wanstaltige gedrag nauwelijks bezittingen meer heeft. Hij beschikt alleen nog maar over een huis en zijn gezin. Als hem gevraagd wordt hij hoe zijn vrouw en kinderen onderhoudt, moet hij bekennen dat hij zich nog steeds met diefstallen bezighoudt.

Het tribunaal trekt zich voor overleg terug in het dorpshuis. Lange tijd hebben de leden niet nodig om tot overeenstemming te komen. Binnen een kwartier zitten ze weer op hun plaatsen. De raad spreekt uit, dat zowel het huis als het gezin van de man in kwestie verbeurd worden verklaard. Hijzelf zal herendiensten moeten verlenen, totdat al zijn schulden zijn vergoed. Als eerste werpt de gravo de vraag op, wie geïnteresseerd zijn in de vrouw en de kinderen.

‘De vrouw is sterk en is in staat om veel arbeid te verrichten. De kinderen zijn goed in staat om

lichtere werkzaamheden uit te voren,' licht de gravo toe, om vervolgens te vragen: 'Wie?'

Verschillende gegadigden steken hun hand op, waaronder Grummes vader. Aan hem wordt een van de zoons toegekend, met twee kalveren als prijs. Te betalen aan de schuldeiser als een eerste aflossing. De moeder en haar andere zoon worden aan anderen toegewezen.

Wat meer moeite kost het om de veroordeelde zelf een plaats te geven. 'Hoe betrouwbaar is die man?' wordt er gevraagd. 'Kan en wil hij wel werken?' Een horige moet immers toch wel anders behandeld worden dan een slaaf, die je naar eigen goeddunken kunt slaan, doden of verkopen.

'Als je genoeg druk op hem uitoefent, verricht hij voldoende arbeid,' verzekert de voorzitter van het tribunaal. Dreigend richt hij zich tot de verdachte: 'Zo niet, dan sta je hier volgend jaar weer en word je tot de doodstraf door ranseling veroordeeld.'

Uiteindelijk wil iemand hem toch wel hebben, maar op de voorwaarde dat het verschuldigde rund pas geleverd wordt als de man het met zijn arbeid heeft verdiend. De schuldeiser gaat hier aarzelend mee akkoord.

‘Ik neem hem, omdat er tegenwoordig niet aan slaven te komen is,’ neemt de nieuwe werkgever van de arme man het woord. ‘Anders zou ik er beslist niet aan beginnen.’

Hij krijgt bevestiging van anderen, die met hetzelfde probleem kampen. Het tekort aan arbeidskrachten begint schrijnend te worden.

‘Wodan heeft de laatste jaren nogal wat mensenoffers geëist,’ licht een van de dorpschouwen toe. ‘Als dit zo doorgaat zijn raken wij door onze slaven heen. Moeten we onze eigen mensen dan maar offeren?’

‘We leggen het voor aan het heksencongres,’ wordt hem toegezegd. ‘Wellicht weten zij een andere manier om deze god tevreden te stellen. Dat neemt echter niet weg, dat onze voorraad arbeidskrachten dringend aan aanvulling toe is.’

Een voorstel om zelf op rooftocht te gaan naar een naburige stam, wordt stellig van de hand gewezen.

‘Zoals bekend zijn er zo nu en dan strubbelingen met naburige stammen. Wij kunnen het ons niet veroorloven om die te verergeren. Een dergelijke veldtocht leidt ongetwijfeld tot vergelding.’ De gravo spreekt vervolgens de handelaar aan die gisteren twee slaven in de verkoop had. ‘Worden er tegenwoordig nergens meer krijsgevangenen gemaakt? Is het overal vrede?’

‘Integendeel, gravo,’ antwoordt de aangesprokene. Hij staat op en neemt min of meer officieel het woord. ‘Er is oorlog alom. In deze omgeving merk je daar niet zo veel van, omdat dit een beschermd gebied is. Het is onmogelijk voor strijdende troepen om de moerassen over te

steken, die deze streken van hen scheiden. Maar elders trekken legers op tegen andere legers. Volken verjagen andere volken. De hele wereld is op de vlucht.'

'Dan moeten er toch krijgsgevangenen buitgemaakt worden?' wordt hem verbolgen gevraagd. 'Waarom breng je die niet hierheen?'

'Omdat het zich allemaal ver weg afspeelt. Om het winstgevend te maken, zouden er veel slaven tegelijk hierheen vervoerd moeten worden en dat is voor een handelaar een groot risico. Wat zou hij in zijn eentje moeten beginnen als die mensen in opstand komen? Dan is hij zijn leven niet zeker.'

'Afgezien van dat probleem: hoe veel tijd zou het je kosten om die arbeidskrachten hiernaartoe te brengen?'

'Ik moet erheen reizen,' rekt de koopman hardop uit. 'Vervolgens onderhandelen over de aanschaf met een andere koopman en dan met zo'n hele groep terugreizen. Nogmaals: het passeren van de moerassen moet nauwgezet

gebeuren en vergt extra tijd. Het duurt zeker enige maanden voor ik weer terug ben.'

'We hebben besloten om je een leger mee te geven. Dat zal jou tegen je handelswaar beschermen. Ik reken erop dat je honderd mannen meeneemt.'

'En ook vrouwen!' wordt hem uit het publiek toegeschreeuwd. De gravo maant de schreeuwer lachend tot zwijgen. 'Je liet me niet uitspreken. We hebben ook vrouwen nodig. De meeste mannen willen tegenwoordig twee of meer echtgenotes hebben, maar daardoor zitten we wel met een vrouwentekort. Breng ook honderd vrouwen mee.'

Allerlei andere zaken passeren de revue. De zittingen nemen enkele dagen in beslag. Naargelang de tijd vordert, trekt Grumme de conclusie dat het tribunaal over veel aangelegenheden vooraf al besluiten genomen heeft en dat het hier alleen nog maar formele afhandelingen betreft. Hij vermoedt dat de toezegging aan de

slavenhandelaar ook al van tevoren was bekostuofd.

Iemand die de vrouw van een ander geknepen heeft, krijgt een geldboete en een waarschuwing. Een poging tot doodslag moet een schuldige bekopen met zijn eigen ophanging. Vrouwenrovers, verminkers, oproerkraaiers en andere onverlaten worden ter verantwoording geroepen en krijgen een passende straf.

Uiteindelijk verschijnt Rola voor het tribunaal, met haar slaaf in haar gevolg. Zij heeft te kennen gegeven met hem te willen trouwen. Als toelichting op haar verzoek, verklaart zij dat de tijd voor haar ook voortschrijdt en dat ze tot op heden door geen enkele man begeerd wordt. Net als anderen heeft zij ook haar geslachtsdrift en omdat geen enkele man haar hebben wil, wil zij daar haar slaaf voor gebruiken. Verbazing en

afkeuring alom. Weliswaar is het een vanzelfsprekendheid dat een man zijn slavin tot vrouw neemt, maar andersom is het buitengewoon ongepast.

Hoewel het tribunaal desondanks bereid is om haar verzoek in welwillende overweging te nemen, moet er een aantal aanzienlijke obstakels overwonnen worden. Haar slaaf zou immers eerst vrij man moeten worden verklaard en dan onmiddellijk de mannelijke status worden verleend. Beide opties zijn het tribunaal een brug te ver. Wat gaat hij doen als hij vrij is? Het is niet uitgesloten dat hij de wijk zal nemen naar zijn geboortegrond. Wie weet met wat voor wraakgevoelens hij zijn eigen stam tot een oorlog wil aanzetten. Grummes vader verklaart dat hij door zijn dorps hoofd gemachtigd is haar zaak te bepleiten.

‘Rola’s arbeidskracht is een rustige en gediensstige man,’ verklaart hij. ‘Wij verwachten niet dat hij veel kwaad in de zin heeft. Wij verzoeken

u haar verzoek in te willigen, omdat zij een zeer geziene vrouw in ons dorp is.'

Ook deze zaak is zo gewichtig, dat het tribunaal zich voor overleg terugtrekt. Het duurt enige uren, voordat het gezelschap weer naar buiten komt. Kennelijk heeft deze zaak heel wat voeten in de aarde gehad.

'Het tribunaal heeft het volgende besloten,' aldus de gravo. 'De status van slaaf blijft gehandhaafd, dus wij kunnen voor het huwelijk geen toestemming verlenen. Rola krijgt wel het recht om haar slaaf in haar huis op te nemen en in haar bed te nemen.'

Een opgeluchte Rola bedankt de gezagsdragers voor hun wijze beslissing. Zoals ze wel verwachtte, is haar slaaf geen vrij man geworden, maar de uitslag is wel helemaal naar haar zin. Wat maakt het haar nu uit of ze wel of niet met de man getrouwd is.

De laatste dag van de zittingen breekt aan. Er resteren nog enkele kleine rechtszaken, die

binnen een uur worden afgehandeld. Dan staat de gravo op uit zijn zetel en spreekt de menigte met ernst en zorg toe.

‘Weliswaar zijn wij gevrijwaard van de volksverhuizingen waar de rest van de wereld mee blijkt te kampen, maar wij hebben wel regelmatig strubbelingen met nabijgelegen stammen. Gelukkig zitten zij, net als wij, niet op een gewapend conflict te wachten, maar áls de strijd onverwacht zou losbarsten, dan moeten wij goed met wapens zijn uitgerust. En daar mankeert zo langzamerhand wel het een en ander aan. Het wapentuig van onze strijders is vaak beschadigd of verroest. De sabels zijn veelal bot en de schilden broos.’ Uit de menigte klinkt een instemmend gemurmel op.

‘Er is niet aan te komen,’ verklaart iemand. ‘Ik heb alleen nog maar houten oefenmateriaal. Daar win je echt geen gevecht mee.’

Op geërgerde toon gaat de gravo verder: ‘Onze vaksmeden besteden zo langzamerhand zo veel tijd aan de versieringen op bijvoorbeeld

de schilden, dat de aanmaak ervan veel te traag verloopt. Daarom heeft het tribunaal besloten om aan enkele jongemannen de vervaardiging van nieuwe strijdmiddelen op te dragen. Zij hebben de afgelopen dagen testen afgelegd, waaruit moest blijken of zij al dan niet sterk en handzaam materiaal zouden kunnen fabriceren.’ Lachend gaat hij verder: ‘Mooi zag hun werk er niet uit. Meestal zelfs afzichtelijk, maar...’ hij richt als aandachtsteken zijn vinger op. ‘De kwaliteit die enkelen van hen afleverden, was om onder de indruk van te zijn: handzaam, sterk en vlijmscherpe zwaarden.’

Grumme begrijpt nu, waarom hij enkele dagen geleden die opdracht in zijn maag gesplitst kreeg: zonder dat hij het wist werd hem een test afgenomen. Omdat de smidse een eind buiten het dorp gelegen is, was het hem niet opgefallen dat andere jonge mensen na hem dezelfde opdracht kregen. Nu is hij toch wel erg benieuwd of zijn maaksel waardig genoeg is

bevonden. Zijn hart bonst wanneer zijn oom het woord neemt.

‘De volgende personen worden bij deze benoemd tot wapensmid.’ Vervolgens noemt hij een vijftal namen waartussen ook ‘Eenoog’ wordt vermeld. Grummes ergernis daarover wordt ruim overspoeld door zijn trots. Evenals zijn nieuwe collega’s springt hij juichend op. Wat een eer!

‘Hij? Die eenoog?’ tempert een denigrerende opmerking even de feestvreugde. Totdat duidelijk wordt dat de herrieschopper de betreffende test zelf zonder goed resultaat heeft afgelegd.

De rest van de dag verloopt net zoals de vorige dagen met een ontspannen gekeuvel en bezoek aan de diverse kramen. Een schouderklop van deze en gene maakt duidelijk, dat Grummes aanstelling hem door velen wordt gegund.

De volgende dag beginnen de meeste mensen aan hun terugtocht naar huis. Terwijl iedereen druk aan het inpakken is, wordt men opgeschrikt door de plotselinge komst van een opgewonden boodschapper. Het paard van de man ziet er bezweet uit. Het is duidelijk dat zijn melding belangrijk is en met grote haast wordt gebracht. Door bemiddeling van enkele bedienden krijgt hij het stamhoofd te spreken. Even later komt die met een bedrukt gezicht naar buiten en roept enkele leden van het tribunaal bij zich voor overleg. Inmiddels heeft iedereen zich weer op het dorpsplein verzameld, nieuwsgierig dat men is naar het heftige nieuws dat zo meteen vermeld gaat worden. Inderdaad komt de gravo niet veel later met zijn gevolg naar buiten. Hij maant de aanwezigen op de grond te gaan zitten, zodat hij zelf voor iedereen goed te zien is.

‘Zojust hebben wij bericht ontvangen dat Pral, een van de dorpshoofden, is gestorven.’ Behalve de aanwezigen uit Grummes eigen

dorp, is de menigte over het algemeen niet erg ontdaan van de aankondiging. De meesten kenden de overledene niet eens en er sterft wel vaker een chieft. Uit een soort hoffelijkheid hoort het publiek allerlei verdere mededelingen aan. Onder andere dat Grummes vader tot zijn voorlopige vervanger is benoemd, totdat de Raad van Wijzen van de betreffende nederzetting een definitieve opvolger voor Pral heeft aangesteld.

Tot Grummes verbazing is zijn vader ook niet zo onder de indruk. Weliswaar iets gehaast, maar toch nog vrij nuchter laadt hij zijn bepaking op zijn paard. Vervolgens spreekt hij zijn zoon nog even aan.

‘Je zult begrijpen dat ik onmiddellijk naar huis moet. Ik had je nog willen bijstaan in de onderhandelingen over de prijs van je smidswerk.’ Vader negeert de onbenullige gelaatsuitdrukking van zijn zoon, die nog niet had bedacht dat zijn werk vergoed behoort te worden. ‘Dat zal mijn zwager voor je doen. Ga hem maar zoeken. Hij is vast wel ergens in de buurt.’ Dan bestijgt hij

zijn paard. 'En neem de jongen mee, die ik als knecht heb gekregen,' roept hij nog voordat hij het dier de sporen geeft.

Het duurt enige tijd, voordat Grumme zijn oom in de mensenmassa heeft gevonden. Na zijn benoeming zijn ze elkaar nog niet tegengekomen. In tegenstelling tot de eerdere dagen, begroet die zijn neef nu met een hartelijke glimlach.

'Je vader had me al verteld, dat er een goed vakman in je schuilging en dat heb je overtuigend bewezen. Ga met me mee. De dorpschouten zijn bijeen en daar kunnen we onderhandelen.'

Grumme volgt zijn oom en betreedt enigszins bedeesd de ruimte, waarin het belangrijke college zitting heeft. Zonder enig overleg vooraf stelt zijn oom de voorwaarden, waaronder Grumme de wapens zal fabriceren. Hij krijgt de opdracht over het aantal producten dat hij dient te fabriceren, het tijdsbestek waarbinnen het

afgeleverd moet zijn en de prijs die ervoor betaald zal worden.

Een aanzienlijk aantal kalveren en arbeidskrachten voor de bouw van zijn huis is de tegenprestatie. Een resultaat waar zowel Grumme als zijn oom zeer tevreden over zijn.

‘Zorg dat je goed werk aflevert,’ dringt zijn oom er bij hem op aan. ‘Dan krijg je ongetwijfeld een vervolgoopdracht, waar je meer voor kunt vragen. En... zeg die ouwe baas van je, dat hij je de vervaardiging van het versierwerk met spoed moet bijbrengen. Het vraagt weliswaar wat oefening, maar je hebt het ongetwijfeld in je mars.’ Waarmee de mannen afscheid van elkaar nemen.

Grumme zoekt de jongen op die hij moet meenemen en sluit zich aan bij het gezelschap uit zijn dorp. Niet veel later zet de stoet zich in beweging. Als eerste wordt natuurlijk de plotse linge dood van de leider besproken, maar de ontzetting daarover verdwijnt vrij snel.

‘Hij liet zich al een tijd niet meer zien,’ is het algemeen gehoorde commentaar.

‘Hij was ziek,’ weet Grumme te melden. ‘Maar ik wist niet dat het zo erg met hem gesteld was.’

‘Er komt wel weer een andere,’ is uiteindelijk de nuchtere conclusie, waarna men op andere onderwerpen overstapt. Met gepaste trots neemt Grumme de felicitaties met zijn aanstelling in ontvangst.

‘Ik snapte helemaal niet, waarom ik met mijn vader mee op reis moest. Hij vertelde mij er niets over. En die test... daar begreep ik ook niets van. Ik vond het allemaal maar een raar gedoe.’

‘Had je echt helemaal niets in de gaten?’

‘Absoluut niet! Wist ik veel dat ze een tekort aan smeden hadden?’

Een schouderklopje hier en een complimentje daar. Grumme voelt zich meer geaccepteerd in het gezelschap dan op de heenweg. Ook Rola legt op een gegeven moment haar arm om zijn schouder.

‘Hallo, kanjer.’

‘Hé, Rola. Volgens mij loop jij ook met een tevreden gevoel naar huis.’

‘Wat dacht je. Natuurlijk! Eigenlijk kon ik wel verwachten dat ze mijn slaaf niet in vrijheid zouden stellen, maar dit is nog beter. Eindelijk heb ik een vent in mijn bed en toch blijf ik de baas in huis. Waar zie je dat nog meer?’

‘Wat vindt hij er zelf van?’

‘Eh... o... dat weet ik eigenlijk niet.’

Ze draait zich om naar de man, die volgzaam achter haar aanloopt.

‘Wat vind jij ervan?’ Hij knikt als teken dat hij het goed vindt. De arme man verstaat de stamtaal nog niet zo goed en Grumme krijgt de indruk dat hij niet precies weet wat er is besproken en besloten. Rola vervolgt: ‘Ik behandel hem goed en hij mag naast mij slapen. Wat zou hij zich nog meer kunnen wensen.’

De terugreis verloopt voorspoedig. Thuis zijn de voorbereidingen voor de begrafenis al in

volle gang. Aan de oever van de rivier is een grote kuil gegraven.

‘Morgenochtend, vlak na zonsopgang, is de begrafenis,’ vertelt Wiede aan Grumme, nadat ze hem welkom heeft gekust. ‘Besse heeft in de sterren gelezen, dat dat het beste tijdstip is.’

‘Dan zijn we mooi op tijd om de ceremonie bij te wonen,’ constateert Grumme. Evenals andere jongemannen van zijn leeftijd is hij er best benieuwd naar. Het is alweer een behoorlijke tijd geleden, dat er een stamhoofd overleed. Hij en zijn leeftijdgenoten kunnen zich dat nog maar nauwelijks herinneren.

Grumme is moe en verlangt naar zijn bed. Maar de avond is nog lang niet ingevallen, dus hij moet nog enige tijd wachten voordat zijn vaders vrouwen hem weer welkom heten in hun huis. Wel levert hij bij hen de jongen af, die hij van zijn vader onder zijn hoede heeft gekregen. Het protest van de vrouwen negerend, gaat hij weer terug naar Wiede.

‘Kom bij mij liggen,’ biedt ze hem aan. ‘Orto is op jacht en Kriet is op het veld. Beiden zijn voorlopig nog niet thuis.’ Uitdagend leidt ze zijn hand onder haar kleren en legt hem op haar dikke buik. Samen leggen ze zich neer in het bed, maar van rusten komt niets terecht...

In de vroege morgen verzamelt de hele dorpsgemeenschap zich voor het huis van de overledene. Zijn paard staat al te wachten. Het edele dier is bij uitzondering voor een wagen gespannen om zijn dode eigenaar naar zijn laatste rustplaats te brengen.

Het wordt doodstil, als de deur wordt geopend en een aantal mannen het dorpshoofd op een draagbaar naar buiten draagt. Omzichtig leggen ze het lijk op de wagen, waarna het paard zich in beweging zet. Voor het paard uit

loop Grummes vader. Als waarnemend dorps-
hoofd moet hij leiding geven aan de ceremonie.

Alle ingezetenen lopen achter de lijkwagen
aan, die eerst drie keer rond het dorp rijdt en
vervolgens een tocht maakt langs de rivier. Als
uiteindelijk in de verte de kuil zichtbaar wordt,
waarin Pral begraven zal worden, mogen alleen
de mannen uit het dorp verder meegaan. Vrou-
wen en kinderen moeten achterblijven, evenals
lieden als Grumme die hun mannelijke waardig-
heid niet hebben verworven. Hoewel hij het niet
laat merken, steekt het hem wel dat zijn jongere
broer gewoon met het mannengezelschap mee-
trekt. Hij voelt zich een beetje verloren en kijkt
om zich heen naar andere mannelijke dorpsbe-
woners. De meeste van hen zijn slaven, maar
ook Kirk staat ertussen, naast zijn zus Rola met
haar ondergeschikte minnaar. Hij zoekt hun ge-
zelschap maar op. Met elkaar staren ze naar de
gebeurtenissen die verderop plaatsvinden. Het
lijk wordt van de wagen gehaald en in het graf
gelegd. Vervolgens wordt het paard van de

wagen gespannen en in de kuil geleid. Een angstig gehinnik overstijgt alle andere geluiden als het dier de keel wordt doorgesneden. Grumme ziet hem nog enkele keren schichtig steigeren, waarna de edele viervoeter instort. Krachtige mannen sjoeren aan de benen van het dier om hem in de juiste houding te leggen. Paarden, die met hun eigenaar begraven worden, moeten immers op hun zij worden neergelegd. Hoewel hij het op afstand niet kan zien, weet Grumme dat er ook een aantal grafgiften wordt meegegeven, zoals de amuletten, het wapentuig en de helm van de voorman. In een langzaam tempo worden de man en zijn rijdier onder de aarde bedekt. Een ander paard, veel minder krachtig dan het dier dat net begraven is, moet de lege wagen weer naar huis rijden. Wodan zal hen die begraven zijn, wel met zijn wolkenpaard ophalen en meenemen naar het Walhalla, waar zij naar hartenlust kunnen blijven ronddraven.

Niet lang daarna benoemen de dorpsoudsten in een geheime zitting een nieuwe leider. Het is Koro, een tamelijk jonge man, een krachtige strijder die alom bekend staat om zijn aanvoerskwaliteiten. Omdat hij in de oefengevechten meermalen opzien heeft gebaard met zijn groot strategisch inzicht, wordt zijn aanstelling door iedereen aanvaard. Na de nodige ceremonies begint hij stoer aan de uitvoering van zijn leiderschap. Als eerste brengt hij een bezoek aan de smidse, waar Grumme inmiddels aan de slag is gegaan als wapensmid. Die gaat zo op in zijn werk dat hij niet in de gaten heeft, dat de nieuwe chieft zijn werkplaats met een inspectiebezoek vereert. Hij schrikt dus als hij plotseling een hand op zijn schouders voelt, maar is direct weer gerustgesteld als hij in het glimlachende gezicht van Koro kijkt.

‘Je bent resoluut aan het werk gegaan,’ complimenteert deze hem. ‘En ik zie dat je een goede assistent gekregen hebt.’ Hij bedoelt hiermee het knechtje van zijn vader, dat voor

het hanteren van de blaasbalg aan Grumme ter beschikking is gesteld.

‘Ja, ik ben erg blij met hem,’ bevestigt Grumme. Wijzend naar Harko: ‘Want hij doet het niet voor me.’

‘Ik kijk wel uit,’ merkt de oude baas knorrend op.

‘Wacht met het aannemen van nieuwe orders, als je deze opdracht klaar hebt,’ gebiedt Koro. ‘Ik wil dat je daarna eerst ons eigen dorp aan voldoende wapentuig helpt. Dat is hard nodig – ik moet er niet aan denken dat we nu met onze roestige rommel in conflict zouden raken met een andere stam. En... we moeten alert zijn. Er zijn weer veedieven actief, heb ik gehoord. Die moeten bij ons geen kans krijgen.’

Nadat hij zich nogmaals tevreden heeft getoond met de voortgang van Grummes werk, begeleidt Harko hem naar buiten.

‘Geef hem een goede opleiding en ondersteun hem in zijn werk,’ geeft Koro hem als opdracht mee. De oude smid is zo onder de indruk

van zijn gezag, dat hij vergeet om mopperend te protesteren.

Ongerust staart Harko naar de lucht die beangstigend donker wordt. Zwarte wolken vullen het hemelgewelf.

‘Donar krijgt het weer eens op zijn heupen,’ verklaart hij bang. Grumme legt zijn werk onmiddellijk neer en haast zich naar buiten. Inderdaad constateert hij dat Harko het goed gezien heeft. De dreigende tekenen in de lucht liegen er niet om. Weldra zal de onweersgod zijn woede botvieren op het dorp. Waarschijnlijk op de hele stam.

‘Ik ga meteen naar huis,’ reageert Grumme. ‘Als Orto niet thuis is, dan moet ik bij die vrouwen zijn. Ik zie je morgen wel weer.’

‘Nee!’ gilt zijn baas. ‘Je moet mij niet alleen laten.’ De angst is te zien in zijn ogen, alleen al bij

Cadeautip

Voor jezelf of voor een ander

Volg mij

In dit mini-boekje wordt het christelijk geloof op toegankelijke wijze uit de doeken gedaan. Met name bedoeld voor (jonge) mensen die er niet bekend mee zijn, maar er wel interesse in hebben.

Recensie: 'Klein maar fijn' zeggen ze weleens en dat geldt zeker voor dit boekje, want ondanks de geringe omvang en dikte bevat het een gouden inhoud. (Reveil)

Te bestellen via de reguliere- en internetboekhandel of via www.boekarie.nl

het idee dat hij in zijn eentje het onweer moet doorstaan.

‘Ga dan maar met me mee.’ Hij wenkt het knechtje om ook maar te volgen.

Gehaast rennen zij naar het dorp, waar Grumme zich ervan verzekert dat zijn broer al thuis is. Die heeft zich in een hoek van de hut genesteld met Wiede in zijn ene arm en de sla-vin in zijn andere.

‘Ik ga met Harko mee,’ legt Grumme uit. ‘Ik kan hem niet alleen in zijn huis laten.’

‘Breng hem hier maar naar binnen. Weliswaar wordt het dan wel krap met vijf mensen in deze stulp, maar we doorstaan het onheil wel met elkaar.’

Nauwelijks is Orto uitgesproken of Harko stapt naar binnen, met het jochie in zijn kielzog.

‘Dat zijn er dan zes,’ constateert Orto.

‘Ik hoor Donar al aankomen,’ beweert Harko angstig, waarop Grumme naar buiten loopt om de beweringen van de oude smid te controleren.

‘Het klopt,’ bevestigt hij even later. ‘In de verte rommelt het en ook de vuurschichten kondigen zijn komst aan.’

Binnen de kortste keren is de lucht stikdonker geworden. In het kleine huisje, dat op twee à drie personen berekend is, ondergaan zes mensen dicht opeengepakt de gebeurtenissen. Uren achtereen raast Donar op zijn bokkenwagen langs het hemelgewelf. De metalen schilden die hij woedend ineenslaat, veroorzaken een angst-aanjagend dondergeluid en huiveringwekkende flitsen. Met krachtige slagen klettert de regen tegen de muren van het huis. In korte tijd valt er zo veel water, dat het naar binnen sijpelt. In razend tempo volgen de bliksemschichten en donderslagen elkaar op. Op zoek naar veiligheid nestelen de vrouwen zich steeds dichter tegen Orto aan. Harko en de jongen zoeken op dezelfde manier beschutting bij Grumme. Meer bescherming kunnen de broers niet bieden. Hun rest niets anders dan zelf zo kalm mogelijk te blijven.

Wat zou die boosaardige god van plan zijn? vragen ze zich in stilte af. Bij hem weet je het nooit. De ene keer zorgt hij alleen maar voor enkele gruwelijke uren. Andere keren eist hij meedogenloos zijn offers door bomen, dieren of mensen te vellen. Hij draait er zijn hand niet voor om om een huis in vuur op te laten gaan. Je bent helemaal aan zijn grillen overgeleverd. Een god als Wodan laat het nog enigszins aan jezelf over, wie of wat je hem aanbiedt, zolang het maar genoeg is. Donar daarentegen zoekt zijn offers zelf uit en eist ze op op momenten die hém uitkomen. Je hebt geen enkele vat op zijn gedrag.

Een huiveringwekkende lichtflits, onmiddellijk gevolgd door een oorverdovende dreun laat hun het hart in de keel bonzen. Niet ver weg is het gekraak van een omvallende boom te horen. Enkele uren achter elkaar zitten de zes mensen in Orto's huis angstig bijeen. Dan lijkt Donars woede langzaamaan te bedaren. Geleidelijk komen de mensen weer uit hun huizen en

zoeken elkaars gezelschap op het dorplein, dat nu in een modderpoel veranderd is. De angst is nog in ieders ogen af te lezen. De veestapels worden gecontroleerd. Is alles nog in orde? Het blijkt allemaal mee te vallen. De nederzetting heeft weliswaar een aantal afschuwelijke uren doorstaan, maar van noemenswaardige schade is vooralsnog geen sprake.

Een groep mannen trekt eropuit om na te gaan welke boom er is getroffen. Was dat er eentje in het bos verderop, of was het een alleenstaande boom die ergens op de landbouwvelden stond? Het duurt enige tijd voordat ze weer thuis zijn. Inderdaad betreft het een boom uit het woud. 'Een van de wodansbomen,' leggen ze onder de indruk uit.

'Dan hebben de goden weer eens ruzie,' constateert een van de Wijzen. 'Laten we maar hopen dat ze ons daar niet in betrekken.' Zijn gezicht staat zorgelijk. 'Die goden... We zijn van ze afhankelijk, maar ook zijn we met huid en haar aan hun buien overgeleverd.'

Nu het onweersgevaar is geweken, ziet Koro aanleiding om de Raad van Wijzen in vergadering bijeen te roepen. De overige ingezetenen gaan gewoon weer aan het werk en ook Grumme wil terug naar de smidse.

‘Laten we nog een kwartiertje wachten,’ stelt Harko echter voor. Grumme kijkt hem verbaasd aan, want doorgaans is zijn baas, net als hijzelf, niet gediend van het verspillen van tijd.

‘Als de Raad van Wijzen straks weer naar buiten komt, kun je lachen,’ legt de oude smid uit.

Inderdaad... als na niet al te lange tijd de deur weer opengaat, komt er een aantal heetgebakerde oude mannetjes naar buiten. Luid mopperend lopen ze naar hun eigen woningen, waar ze hun vrouwen voor de rest van de dag het leven zuur maken.

‘Wat is er met hen aan de hand?’ wil Grumme weten, die er heel veel moeite mee heeft om niet in de lach te schieten.

‘Die zijn door Koro uit de raad gezet,’ legt Harko uit. ‘Ik had wel verwacht dat onze nieuwe leider wijzigingen aan zou brengen in het bestuur van de nederzetting.’ Vrij snel daarna wordt een aantal jongere mannen bij het overgebleven gezelschap geroepen. ‘Die krijgen dus te horen, dat ze vanaf nu deel uitmaken van de aanzienlijken van dit dorp. Kom op. Aan het werk. We hebben nog genoeg te doen.’

‘Doe jij niet mee aan de zomertochten?’ vraagt vader op zekere zomeravond. ‘Daarvoor had je toch nog van Pral toestemming gekregen?’ Een lichte bries geeft hun lichaam een aangename verkoeling, na een dag van hard werken in de warme zomerzon. Met zijn twee zoons heeft hij zich een gemakkelijke plaats verworven bij zijn woning, genietend van enkele flinke kroezen bier.

‘Dit jaar zie ik er toch maar van af,’ legt zijn jongste zoon hem uit. ‘Aan een vrouw en een slavin heb ik voorlopig genoeg. Bovendien heb ik het er momenteel veel te druk voor. De jacht vraagt natuurlijk tijd, maar ook de bewerking van de velden. Natuurlijk moet er ook nog een aanbouw aan mijn huis komen, maar daar heb ik voorlopig geen arbeidskrachten voor.’

‘Dat laatste komt nog wel. Daar werkt je broer inmiddels voor.’

Grumme lacht bevestigend. Door zijn grote opdracht heeft hij nu helemaal geen tijd meer voor het werk op Orto’s land, maar dat zal ruimschoots worden goedgeemaakt. Na de oogst zal een aantal mannen aan de slag gaan met de woning van zijn broer. Hij verheugt zich erop, want hij zal dan eindelijk voor Wiede en zichzelf een plaatsje krijgen waar hij zich met Wiede kan ophouden.

‘De buik van Kriet begint ook te zwellen,’ licht een lachende Orto verder toe. ‘Dus over een jaar zijn er twee van die schreeuwertjes in mijn

huis. Dat lijkt me voorlopig wel genoeg. Met een vrouw extra erbij, heb je er zo drie. Volgend jaar heb ik ruimte in mijn woning voor een extra vrouw.’ Even zwijgt hij, om dan op te merken: ‘Het is trouwens wel stil in huis, nu Wiede enkele dagen geleden met haar meesteres is vertrokken naar een heksencongres.’

‘Ze weet niet precies wat ze daar gaat aantreffen,’ vult Grumme aan. ‘Besse heeft haar er niet zo veel over verteld. Wiede zou het wel gaan ervaren.’

‘Het lijkt me nogal wat om als oude vrouw zo’n lange reis te moeten maken en dan ook nog een hoogzwangere hulpkracht op sleeptouw te hebben.’

‘Ze zijn met paard-en-wagen gegaan.’

‘Gelukkig maar, want anders zouden ze nooit aankomen.’

De kroezen bier zorgen voor een gemoedelijke sfeer.

‘Hoe was het om al die oudjes uit de vergadering gestuurd te zien worden?’ komt Grumme op de laatste bijeenkomst van de Wijzen terug.

Vader schiet hardop in de lach. ‘Wat waren ze boos. Ik begrijp alleen niet waarom, want ze hadden het kunnen verwachten. Dat gebeurt namelijk altijd, als er een nieuwe leider aan-treedt.’

‘Had je zelf niet definitief tot dorpschoofd be-noemd willen worden?’

‘O nee. Alsjeblieft, zeg! Ik ben een korte tijd waarnemend chief geweest en dat was me meer dan genoeg.’ Dan geeft hij zijn jongste zoon een bijzonder compliment: ‘Jouw naam werd nog genoemd in de bijeenkomst. Pral had het idee om jou te zijner tijd als zijn opvolger aan te stellen, maar daarvoor legde hij veel te vroeg het loodje. Vooralsnog word je te jong be-vonden om zitting te nemen in het dorpsbe-stuur, maar over een jaar of wat maak jij er vast ook deel van uit. Jouw steeds beter wordende

jachtkunst begint ontzag in te boezemen. ‘Orto de Jager’ word je weleens genoemd.’

Orto neemt de pluim met ingehouden trots in ontvangst. Hij geneert zich een beetje voor zijn broer, die zich tot een even groot jager had kunnen ontwikkelen, als hij dat stomme ongeluk niet had gehad. Grumme zelf vindt de opmerking minder pijnlijk dan hij die enkele maanden geleden zou hebben ervaren. Weliswaar is de jacht voor hem niet meer weggelegd, maar hij kan zich nu opwerken tot een kundig smid. En deze vakgroep wordt alom gerespecteerd binnen de stam...

‘Waar ben jij toch mee bezig?’ vraagt Grumme aan zijn baas. Al een paar dagen werkt Harko aan het aanbrengen van kunstige ornamenten op twee schilden, die door zijn knecht zijn vervaardigd.

‘Dit wapentuig heb je voor Koro gemaakt. Hij heeft het aan mij teruggegeven om het te verfraaien,’ antwoordt hij op zijn kenmerkende mopperende toon, om dan over iets anders te beginnen: ‘Je eerste opdracht is bijna ten einde. Daarna wordt het tijd, dat je je in versieringen gaat specialiseren.’ Trots laat hij zijn werk zien. ‘Mooi, hè? Dit kun jij later ook, want je hebt het in de vingers. Dat heb ik al lang in de gaten.’

‘Ik snap eigenlijk niet waarom Koro er twee van wil hebben. Eén mooi bewerkt schild is toch genoeg als statussymbool?’

‘Het is niet onze taak om ons zulke dingen af te vragen. Hij is nu de baas, dus we doen gewoon wat hij ons opdraagt.’

Daar kan Grumme het mee doen.

Een seizoen van hard werken nadert zijn voltooiing. Vergenoegd ervaren Orto en Grumme dat de opbrengsten van het land zeer behoorlijk zijn. Er kan meer dan voldoende graan worden opgeslagen om de winter door te komen. Als de

oogst binnen is wordt het gebruikelijke offerfeest voor Wodan en zijn vrouw Freya gehouden. Deze goden eisen er een bepaald deel van op. Op een afgelegen plaats, een eindje buiten het dorp, wordt het offerkoren bijeen verzameld en opgehoopt tot een grote berg, die in brand wordt gestoken. Grote rookwolken stijgen op om de goden de eer te bewijzen, waar zij aanspraak op maken. Grumme ziet het met lede ogen aan. Het steekt hem, dat het kostbare voedsel waar zo hard voor gewerkt is, aan de vlammen prijs wordt gegeven. Weliswaar geldt het nu als een dankoffer, omdat de oogst zo'n goed resultaat heeft opgeleverd. Maar al zouden de opbrengsten gering zijn geweest, dan zou het aan de goden zijn aangeboden om hen over te halen tot betere resultaten in het volgende seizoen.

Grumme zucht maar eens. Ook hij is gehouden aan het brengen van een offer. Zijn smidswerk heeft hem een behoorlijk aantal kalveren opgebracht. Het zijn nu nog jonge dieren, maar

als ze over bijna twee jaar volwassen zijn, beschikt hij over een veestapel waarmee hij respect zal afdwingen in het dorp. Het is een bezit waar hij trots op is, maar ook daarvan moet hij er enkele aan het godenechtpaar afstaan. Hij vindt het intriest, maar ja... wat doe je ertegen. Helemaal niets. Wie weet wat voor onheil je over je afroept, wanneer je hen je giften weigert.

Gelukkig kan er eindelijk aan de aanbouw van het huis begonnen worden. Van verschillende kanten komen er arbeidskrachten, die hun diensten verlenen als tegenprestatie voor het wapentuig dat Grumme hun geleverd heeft. Het is wonderlijk hoe snel er gebouwd kan worden, als men met vereende krachten de schouders eronder zet. De bouw wordt anders dan het oorspronkelijke plan. Waar er eerst werd gedacht aan een simpele aanbouw, wordt er nu gewerkt aan een verdubbeling van de oorspronkelijke woning, die uit twee gedeelten gaat bestaan.

Beide delen staan in een open verbinding met de stal, waarin Grummes veestapel 's winters ondergebracht kan worden. Met trots zien de beide broers het werk vorderen. De uitbreiding werd wel tijd sinds Wiede is teruggekeerd. Tijdens het heksencongres heeft ze haar baby ter wereld gebracht. De krachtsinspanning van het bevallen en de reis naar huis op een hobbелende wagen hebben haar ernstig verzwakt. Besse heeft Orto bezworen haar niet aan te raken voordat haar lichaam helemaal hersteld is. Deze heeft de boodschap heimelijk aan Grumme doorgegeven.

Zonder bijzondere aandacht vertrekt Grumme uiteindelijk uit zijn ouderlijk huis. De beide huisvrouwen besteden er nauwelijks aandacht aan, net zomin als zijn vader. Waarom zouden ze? Hun zoon gaat de nederzetting niet uit en voor het overige zagen ze hem overdag toch al niet. Aan een aai over zijn bol – stiekem en snel door een van de vrouwen gegeven – merkt hij welke van de twee hem gedragen en

ter wereld gebracht heeft. Nu de dagen korter worden en de winterse kou weer duidelijk te merken is, kruipt hij 's avonds met genoeg naast het warme lichaam van Wiede, die nog steeds aan Orto toebehoort.

De midwinterfeesten komen er weer aan. Zoals elk jaar is iedereen opgetogen en ook wat zenuwachtig bij de voorbereidingen. De afdaling van Wodan op zijn wolkenpaard vanuit het hemelgewelf brengt altijd heel wat deining met zich mee. De hele dag door hoor je het geluid van houthakkers, die druk zijn met het vellen van bomen om voldoende brandstof voor de vreugdevuren bijeen te brengen.

Ook Grumme en Orto nemen deel aan deze werkzaamheden. Orto heeft het wat rustiger, nu hij voorlopig niet meer bezig hoeft te zijn met het werk op het land. En Grumme heeft onlangs

zijn laatste zwaard en schild afgeleverd. Althans: op de twee schilden na dan, die zijn baas nog steeds aan het verfraaien is. De bijbehorende zwaarden liggen al een tijd doelloos in een hoek van de smederij.

‘Ik vind het nog steeds dikdoenerij van Koro, om zich zo overdadig van wapentuig te voorzien,’ gromt hij tegen zijn meester. ‘Laat hij eerst maar eens bewijzen dat hij een goede leider is. En jij gaat natuurlijk pronken met schilden die uiteindelijk door mij gemaakt zijn.’

‘Maar ik ben degene die ze mooi maakt,’ lacht de oude smid hem een beetje uit. ‘Trouwens: na de feesten moet je je zelf gaan bekwamen in de verfraaiing van het strijdmateriaal. Natuurlijk zal ik daarbij je leermeester zijn, maar dit is de laatste keer dat ik een dergelijke klus klaar. De volgende keer moet je er zelf aan geloven.’

Grumme heeft zich er bij Wiede over beklagd.

‘Ik heb me een zomer lang het schompes gewerkt, om al die opdrachten klaar te krijgen. En

hij strijkt met de eer, door er zo'n versiering op aan te brengen.'

'Er zal vast wel een bedoeling achter schuilen, maar je kunt nu eenmaal niet alles naar je hand zetten. Soms moet je bepaalde gebeurtenissen laten lopen zoals ze gaan. Zekerheid heb je nooit. Uiteindelijk zijn we steeds weer afhankelijk van de goden.'

Ze heeft altijd al een diepzinnige inslag gehad, beseft Grumme. Sinds ze bij Besse in de leer is, neemt haar wijsheid alleen maar toe.

Maar ondanks haar weloverwogen advies is hij helemaal niet blij met de gang van zaken in de smidse. Gelukkig geeft het kappen van bomen hem enige afleiding.

Op de middag, voorafgaand aan het aansteken van het eerste midwintervuur, blijkt Harko klaar te zijn met zijn werk.

'Zo. Nu breng jij de zwaarden naar Koro,' zegt hij onaangedaan.

‘Je mag er anders best wat enthousiaster over zijn,’ vergeet Grumme zijn irritatie. ‘Wat heb je er een prachtige decoratie op aangebracht.’ Dan toch weer wrevelig: ‘Moet ik dat doen? Waarom breng je ze zelf niet?’

‘Ga! Vooruit!’ schreeuwt de oude meester, zonder hem antwoord te geven.

Er zit niets anders op voor Grumme dan de opdracht uit te voeren. Mekkend stiefelt hij naar het centrum van de nederzetting. Hij voelt zich een stumper die een klusje voor zijn baas moet klaren, omdat die er zelf geen zin in heeft. Bij het naderen van het dorp ziet hij Koro staan, in het gezelschap van enkele andere mannen, onder wie zijn vader en zijn broer.

‘Zo sta ik ook nog eens voor schut waar iedereen bij staat,’ mompelt hij in zichzelf.

Met: ‘Alsjeblieft. Van Harko,’ overhandigt hij de bestelling en maakt aanstalten om zich direct uit de voeten te maken.

‘Ho! Wacht even,’ houdt de chieft hem tegen. ‘Ik ben nog niet klaar met je.’

Wat nou weer? vraagt Grumme zich geïrriteerd af. Moet ik nog langer voor gek staan?

Koro vervolgt op officiële toon: 'De Raad van Wijzen heeft met instemming waargenomen, hoe je de stam van degelijk wapentuig hebt voorzien. Door jouw toedoen is de slagvaardigheid van onze strijders beduidend toegenomen. Ondanks dat je je als eenoog niet als jager hebt kunnen bewijzen, is je inzet als wapensmid voor de Raad aanleiding geweest om je te bevorderen tot volwaardig lid van onze gemeenschap. Je wordt verwacht in de mannenvergaderingen, waarin Besse ons de eisen van de goden door zal geven.'

Grumme is totaal verbluft. Hij weet geen woord uit te brengen. Na enkele ogenblikken van stilzwijgen vervolgt Koro: 'Als bewijs van je bevordering mag je volgens onze gewoonten een zwaard en schild dragen. Ik heb het apart voor jou laten bewerken.' Waarmee hij Grumme een van de twee sets teruggeeft, die hij net heeft afgeleverd. Achter hem wordt

gegrinnikt en Grumme weet precies wie dat veroorzaakt.

‘Ik krijg je nog wel,’ keert hij zich quasi-wraakzuchtig tot zijn baas.

‘Het is je nu toegestaan om een huis voor jezelf te bouwen. Bovendien mag je een vrouw uitzoeken, hoewel er op dit moment geen huwbare meisjes beschikbaar zijn. Je dient te wachten tot de zomertochten.’

Grumme heeft zich inmiddels weer hersteld van zijn beduusdheid.

‘Laat dat van dat huis voorlopig maar even wachten, want ik heb net nog een half huis gebouwd. Maar ik wil wel direct een vrouw hebben.’

‘Dat is moeilijk, hoor,’ kijkt Koro bedenkelijk. ‘Wie zou je dan tot vrouw willen nemen?’

Grumme richt zich tot Orto: ‘Ik wil jouw vrouw.’

Orto is welwillend, zoals hij verwacht. Maar er moet wel over onderhandeld worden. Weliswaar heeft hij haar met alle genoegen met zijn

broer willen delen, maar nu de overdracht definitief wordt, moet er wel een goede prijs tegenover staan.

‘Mijn vrouw krijg je niet zomaar,’ is zijn antwoord. ‘Je kunt mijn slavin wel voor een redelijke prijs van me overnemen.’

‘Die hoef ik niet. Ik wil Wiede. En haar kind.’

‘Tja... Je zult een hoge prijs voor haar moeten betalen. Wat bied je?’

‘Mijn hele veestapel,’ is Grummes genereuze aanbod. De runderen zijn weliswaar nog jong, maar over een jaar zal zijn broer een van de grootste veehouders van het dorp zijn. Tot ieders ontzetting weigert Orto.

‘Dat is te weinig. Ik wil het als een aanbetaling aannemen, maar daarna ben je me nog eenzelfde aantal stuks vee verschuldigd.’

Grumme hapt naar adem en kan even niet antwoorden.

‘Is ze jou die prijs waard?’ bijt Orto hem toe. ‘Als je ermee instemt is Wiede nu van jou en anders kun je haar vergeten.’

‘Ik ga akkoord,’ antwoordt Grumme met een stug gezicht. De vraagprijs is exorbitant hoog en hij zal er een jaar lang hard voor moeten werken. Maar als zijn broer het dubbele had gevraagd, dan had hij er nog mee ingestemd...

De midwinterfeesten zijn achter de rug. Het ruoer van de laatste feestdag heeft plaatsgemaakt voor de rust van de nacht. Bijna iedereen heeft zijn slaapplaats opgezocht. Alleen Grumme en Wiede zijn nog buiten. Het is een bewogen tijd voor hen geweest, waarin ze beiden voor het eerst de mannenvergaderingen hadden bezocht. Naast Besse was Wiede de enige vrouw die tot dat gezelschap werd toegelaten. Het was een vreemd ritueel dat ze meemaakten. Besse sloeg dezelfde onverstaanbare kreten uit, die Grumme al eerder door de wanden van het dorpsgebouw had horen klinken. Af

en toe deed ze er het zwijgen toe, waarna ze rustig de betekenis van haar klanken doorgaf. Het waren vooral voorspellingen over voorspoed en tegenslagen in het komende seizoen. Er liggen stamoorlogen, misgeboorten en magere oogsten in het verschiet. Tenzij wordt voldaan aan de wensen van de goden, met wie zij onlangs nog gesproken heeft.

‘Let erop dat de goden tevredengesteld worden,’ waarschuwde ze de mannen keer op keer, die bijna bevend haar instructies aanhoorden.

Met magische spreuken bezwoer zij trollen, demonen en ander addergebroed, waarmee die voorlopig weer op afstand werden gehouden, voor zover ze al niet door het joelen waren verjaagd.

‘Die oude vrouw heeft gezag over alle mannen,’ constateert Grumme met ontzag. ‘Iedereen heeft respect voor haar. Ze moet wel over bijzondere gaven beschikken om de toekomst te voorspellen en de wil van de goden te weten.’

‘Enkele uren voordat die vergaderingen begonnen, nam ze die paddenstoelen,’ legt Wiede uit. ‘Daar krijgt ze visioenen van waardoor ze de goden ontmoet. Gelukkig hoef ik die nog niet te eten, want het lijkt wel of ze er gek van wordt.’

‘Volgens mij heeft iedereen angst voor de goden,’ merkt Grumme op. ‘Wat natuurlijk ook niet verwonderlijk is. Ze eisen van alles op en dan is het nog maar afwachten of ze je welgezind zijn. In feite zijn wij gewoon hun slaven.’

‘Ja. Zoiets heeft Besse ook al tegen mij gezegd. Het enige wat ons te doen staat, is hen gehoorzamen.’

Grumme staart de hemel af.

‘Waar kijk je naar?’

‘Ik zoek een ster,’ is zijn antwoord. Hij stopt Wiede een kruisje in haar hand. ‘Een aardigheidje voor jou. Op het stamtribunaal gekocht.’

‘Wat betekent dit?’ wil ze weten.

‘Het is het symbool van de christenen,’ legt hij uit. ‘Zij geloven in een almachtige God bij wie onze goden helemaal niets voorstellen. Hij is

geen bedreiging voor de mensen, want die ziet hij als zijn kinderen.'

'Wat voor eisen stelt hij dan?'

'Hij wil alleen maar dat de mensen van hem en elkaar houden. Dat is alles. Hij heeft zijn zoon gestuurd, om de hele wereld te bevrijden van veeleisende goden en kwaadaardige machten. Zijn komst zal door een fel schijnende ster worden aangekondigd, geloof ik.'

'Als dat toch eens waar zou zijn,' verzucht Wiede. 'Kom mee, we gaan naar bed.' Ondanks de nacht ziet Grumme de twinkeling in haar ogen. 'Mijn lichaam is hersteld van de bevaling...'

